

W ŚWIAT Z KLASĄ

EDUKACJA GLOBALNA
NA ZAJĘCIACH
JĘZYKA ANGIELSKIEGO
W GIMNAZJUM

• ZAGADNIENIA •

W ŚWIAT Z KLASĄ

EDUKACJA GLOBALNA
NA ZAJĘCIACH
JĘZYKA ANGIELSKIEGO
W GIMNAZJUM

MATERIAŁY EDUKACYJNE
DLA NAUCZYCIELEK I NAUCZYCIELI

SPIS TREŚCI

Podstawa programowa
a systematyczna realizacja
edukacji globalnej
na zajęciach języka
angielskiego w gimnazjum

4

Wstęp

6

S

1. Globalny obywatel,
globalna obywatelka
Global citizen

Bogumił Filipiuk

16

S

2. Budownictwo naturalne
- mieszkać lepiej?
*Natural houses
- a better way to live?*

Anna Hentel

20

S

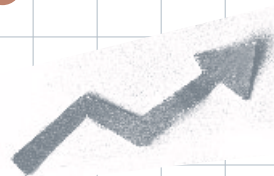

3. Ponieważ jestem
dziewczynką
Because I'm a girl

Monika Ryrych

25

S

4. Odnieśliśmy sukces
- edukacja w życiu młodych
ludzi / *We succeeded - the
role of education in young
people's lives*

Magdalena Rewers

31

Ć

9. Sport dla kobiet
Sports for women

Bogumił Filipiuk

60

Ć

10. Co wiesz o wodzie?
*What do you know
about water?*

Anna Hentel

63

Ć

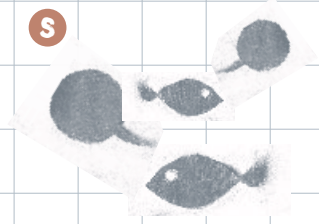

11. Jak zbudować
destylator wody?
*How do you build
a water still?*

Bogumił Filipiuk

66

S

12. Ryby głosu nie mają?
Zrównoważony połów
*Fish have no right of voice?
Sustainable fisheries*

Agnieszka Sporysiak

69

S

17. Uciekać czy nie
uciekać, oto jest pytanie
*To run, or not to run,
that is the question*

Magdalena Rewers

97

Ć

18. Zawłaszczanie ziemi
Landgrabbing

Monika Ryrych

104

S

19. Walczyć czy nie
walczyć?
To fight or not to fight?

Monika Ryrych

107

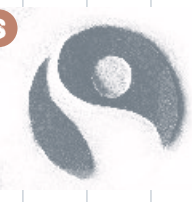
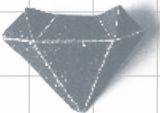
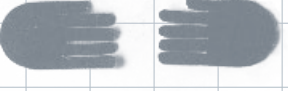
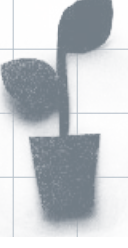
S

20. Piękne zmagania
- Pokojowa Nagroda Nobla
*A beautiful struggle
- The Nobel Peace Prize*

Anna Hentel

112

Jak realizować edukację globalną na zajęciach języka angielskiego? 7 S 	Jakość w edukacji globalnej 8 S 	Pytania do samodzielnej pracy nad scenariuszem z zakresu edukacji globalnej 10 S 	Historie scenariuszy 12 S
5. Prawniczka czy stolarz – czy to ma znaczenie? A lawyer or a carpenter – does it really matter? <i>Agnieszka Sporysiak</i> 37	6. Fairtrade – o co chodzi? Fairtrade – what is it all about? <i>Magdalena Rewers</i> 42	7. Ile kosztuje twoja koszula? How much does your shirt cost? <i>Monika Ryrych</i> 47	8. Czy twój telefon może stać się bronią? Can your phone turn into a gun? <i>Bogumił Filipiuk</i> 52
S 13. Wylesianie: Myśl globalnie, działaj lokalnie Deforestation: Think global, act local <i>Agnieszka Sporysiak</i> 75	S 14. Co by się stało, gdybyśmy nadal...? What would happen if we still...? <i>Anna Hentel</i> 81	S 15. Haiti i Japonia – historia dwóch katastrof naturalnych Haiti to Japan: A tale of two natural disasters <i>Magdalena Rewers</i> 87	S 16. Historia współpracy na rzecz rozwoju The history of development cooperation <i>Agnieszka Sporysiak</i> 91
LEGENDA: S scenariusz C ćwiczenie			
			Kwestionariusz ewaluacji materiałów 120

PODSTAWA PROGRAMOWA A SYSTEMATYCZNA REALIZACJA EDUKACJI

PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ

SCENARIUSZE I ĆWICZENIA W PUBLIKACJI

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającymi realizację pozostałych wymagań w zakresie następujących tematów:																			
1.1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania);	■		■	■													■		
1.2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);		■																	
1.3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);			■	■															
1.4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);					■	■	■												
1.6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);						■						■							
1.7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług, reklama);						■	■	■				■							
1.10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);									■										
1.12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne);					■			■			■		■						
1.13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe);						■						■	■	■	■			■	
1.14) życie społeczne (np. konflikty i problemy społeczne, przestępczość);	■		■	■	■					■	■	■	■			■	■		■
2. Uczeń rozumie ze słuchu proste, krótkie, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:																			
2.1) reaguje na polecenia									■								■		
3. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):																			
3.1) określa główną myśl tekstu;	■		■	■		■			■						■	■	■		■
3.2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;	■			■											■	■			
3.3) znajduje w tekście określone informacje;		■	■		■							■			■		■		■
3.6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;				■											■	■			
4. Uczeń tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:																			
4.1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;				■					■								■		■
4.3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;							■												
4.5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;	■	■						■							■			■	■

GLOBALNEJ NA ZAJĘCIACH JĘZYKA ANGIELSKIEGO W GIMNAZJUM

PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ

SCENARIUSZE I ĆWICZENIA W PUBLIKACJI

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
4.7) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;				■				■												
4.8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;																			■	
5. Uczeń tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. notatka, ogłoszenie, zaproszenie, pozdrowienia, życzenia, wiadomość, ankieta, pocztówka, e-mail, opis, krótki list prywatny):																				
5.1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;																		■		
5.7) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;			■											■						
5.8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;		■	■											■			■			■
6. Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach:																				
6.2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;					■															
6.5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru);									■											
6.6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;					■															
6.8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;					■			■							■					
8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:																				
8.1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach), audiowizualnych (np. filmach, reklamach) oraz tekstach obcojęzycznych;					■		■						■				■	■		■
10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.												■								
11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.												■			■					
12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. zastąpienie innym wyrazem, opis, środki niewerbalne) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu.				■	■		■			■			■		■			■		
Czasownik modalny <i>should</i>		■																		
Konstrukcje przyszłe					■															
Idiomy							■													
Strona bierna								■											■	
I okres warunkowy														■						
II okres warunkowy															■					
Liczebniki													■				■			

WSTĘP

**Szanowne Nauczycielki, Szanowni Nauczyciele,
serdecznie zapraszamy do lektury niniejszej publikacji zawierającej
materiały edukacyjne z zakresu edukacji globalnej przeznaczone
do prowadzenia zajęć języka angielskiego w gimnazjum.**

Oddajemy w Państwa ręce drugie wydanie niniejszej publikacji, wzbogacone o materiały dodatkowe dla nauczycieli i nauczycielek. Mamy nadzieję, że ułatwią one Państwu nie tylko analizę treści zawartych w publikacji, ale pozwolą także na samodzielne tworzenie autorskich materiałów z zakresu edukacji globalnej.

Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza ich zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Jej głównym celem jest przygotowanie odbiorców i odbiorczyń do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości. Przez współzależności rozumiemy wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych i technologicznych.

Publikacja powstała w ramach międzynarodowego projektu „W świat z klasą”, którego celem jest systematyczne włączanie zagadnień globalnych do zajęć przedmiotowych w oparciu o podstawy programowe kształcenia ogólnego. W tym kontekście systematyczność rozumiemy jako możliwie najczęstsze odwoływanie się podczas zajęć lekcyjnych do zagadnień edukacji globalnej oraz wartości stojących u jej podstaw, a także przybliżanie perspektywy globalnej, również w tych punktach podstawy programowej, które nie odwołują się do niej bezpośrednio.

Publikacja, którą oddajemy w Państwa ręce zawiera ćwiczenia i scenariusze składające się na propozycję systematycznego uwzględniania globalnych współzależności na prowadzonych lekcjach. Pozostałe publikacje zawierają materiały edukacyjne z zakresu edukacji globalnej do realizacji na zajęciach: historii, biologii, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie oraz plastyki i zajęciach artystycznych.

Do opracowania publikacji zaprosiliśmy nauczycielki i nauczycieli, a także ekspertkę z dziedziny stosunków międzynarodowych, którzy, spotykając się w przedmiotowych grupach roboczych, pracowali nad stworzeniem materiałów edukacyjnych jak najbardziej dostosowanych do szkolnej rzeczywistości.

Dobór tematów zaprezentowanych w publikacji odzwierciedla zainteresowania Auterek i Autorów i staje się jednocześnie jedną ze wskazówek, jaką można z niej zaczerpnąć – przygodę z edukacją globalną warto rozpocząć sięgając po tematy nam najbliższe. Różnorodne zagadnienia, jakie obejmuje edukacja globalna oraz wszechstronne umiejętności i postawy, jakie pomaga kształtować, zachęcają do podejmowania dalszych samodzielnych poszukiwań i wypracowywania własnych pomysłów na jej realizację podczas zajęć w szkole.

Aby ułatwić to zadanie, na kolejnych stronach znajdą Państwo między innymi wyjaśnienie, na czym polega jakość w edukacji globalnej, oraz pytania, które pomogą Państwu ukierunkować samodzielną pracę nad własnymi scenariuszami zajęć. Zachęcamy również do przeczytania wskazówek przygotowanych przez część autorów i autorek tej publikacji – mamy nadzieję, że nie raz pojawi się okazja, aby z nich skorzystać.

Wierzymy, że niniejsza publikacja zachęci Państwa do podjęcia wyzwania, jakim jest edukacja globalna, i okaże się pomocna podczas prowadzenia zajęć przedmiotowych w gimnazjum. Mamy również nadzieję, że uczennice i uczniowie przyjmą zaproponowane aktywności z zacięciem.

*Autorki i Autorzy
oraz zespół projektu „W świat z klasą”
Centrum Edukacji Obywatelskiej*

JAK REALIZOWAĆ EDUKACJĘ GLOBALNĄ NA ZAJĘCIACH JĘZYKA ANGIELSKIEGO?

Jednym z priorytetów grupy roboczej, która opracowała materiały zawarte w tej broszurze, była zgodność ćwiczeń i scenariuszy z podstawą programową.

Autorzy i autorki rozumieją, jak ważna jest możliwość wykorzystania proponowanych materiałów w szkolnych warunkach, ponieważ sami na co dzień pracują w szkole. Z tego powodu każdy z proponowanych materiałów wpisany został w ramy podstawy programowej. Ich nadrzędnym celem jest ułatwienie systematycznej realizacji edukacji globalnej, czyli jak najczęstszego odwoływania się do zagadnień i wartości, które obejmuje.

Język angielski funkcjonuje w dzisiejszych czasach jako *lingua franca* – pozwala nam dotrzeć do informacji o każdym zakątku globu. Ucząc tego języka, poruszając zagadnienia leksykalne, gramatyczne i komunikacyjne, mamy szansę nawiązać do ważnych tematów dotyczących współczesnego świata, takich jak konsumpcjonizm, migracje, czy prawa człowieka. Dzięki wiedzy i otwartemu podejściu, lekcje języka angielskiego mogą stać się dla młodzieży miejscem, gdzie oprócz zdobywania wiedzy z zakresu podstawy programowej, wykształci w sobie umiejętności krytycznego myślenia, dostrzegania zależności oraz podejmie próbę zrozumienia otaczającego świata.

Praktycznie każdy artykuł, film, zdjęcie czy audycja radiowa prezentujące, jak elementy naszej zglobalizowanej rzeczywistości zależą od siebie, może stać się punktem wyjścia do przeprowadzenia interesującej lekcji, która będzie realizowała założenia edukacji globalnej. Tak też było w przypadku dużej części materiałów zawartych w tej publikacji. Autorki i autorzy sięgali po materiały dotyczące Malali Yousafzai, nastolatniej laureatki Pokojowej Nagrody Nobla, film dokumentalny prezentujący ideę sprawiedliwego handlu, czy instrukcję budowy prostego destylatora wody, używanego w krajach globalnego Południa i wykorzystali je jako kanwę ćwiczeń i scenariuszy.

Przygotowując lekcję warto pamiętać o tym, że dzięki skupieniu się na tłumaczeniu naszej roli w sieci globalnych współzależności, edukacja globalna, nawet gdy prezentuje odległe zakątki świata i nowe zjawiska, pokazuje także, jaki mamy na nie wpływ. Jeśli zatrzymamy się na etapie prezentacji elementów innych kultur, możemy

wpaść w pułapkę opisywania tzw. folkloru. Skupimy się na różnicach międzykulturowych, ale nie wytłumaczymy ich źródła, czy szerszego kontekstu. Natomiast edukacja globalna dąży do tłumaczenia rzeczywistości, a nie tylko jej opisu. Wiedza nabiera nowego znaczenia, gdy zyskuje także wymiar praktyczny. Jest to szczególnie istotne, jeśli w wyniku dyskusji o problemach współczesnego świata pojawia się poczucie bezsilności. Zajęcia warto podsumować przykładem działań, które mogą być podjęte na rzecz zmiany. Nawet lekcja dotycząca pierwszego okresu warunkowego może stanowić punkt wyjścia do rozmowy o tym, jakie działania możemy podjąć, żeby tworzyć lepszy świat wokół nas. Ten i wiele innych przykładów znajdziecie Państwo w niniejszej publikacji.

W edukacji globalnej kluczowe jest zachęcanie młodzieży do krytycznego przyglądania się otaczającej rzeczywistości, stawiania pytań i wyciągania samodzielnych wniosków oraz poszukiwania rozwiązań – zarówno w skali lokalnej, jak i globalnej. Zachęcamy do wspierania młodzieży w tych dążeniach poprzez dawanie przestrzeni do wyrażania własnego zdania i jego uzasadniania. Nawet jeśli kompetencje językowe nie zawsze pozwolą na głęboką dyskusję, lekcja może stać się inspiracją do dalszych przemyśleń, a zarazem uwidocznić praktyczną korzyść, jaka płynie z doskonalenia umiejętności językowych. Pokazywanie różnych zagadnień, także tych kontrowersyjnych, w perspektywie globalnej, sprzyja kształtowaniu otwartości na świat, rozwijaniu umiejętności dostrzegania różnych punktów widzenia i budowaniu szacunku dla odmiennych poglądów. To umiejętności, które przydadzą się młodzieży zarówno w życiu prywatnym, jak i w przyszłym życiu zawodowym.

Życzymy Państwu przyjemnej lektury i satysfakcji z prowadzenia zajęć poruszających zagadnienia edukacji globalnej.

*Autorki i Autorzy
oraz zespół projektu „W świat z klasą”
Centrum Edukacji Obywatelskiej*

JAKOŚĆ W EDUKACJI GLOBALNEJ

Edukacja globalna to znacznie więcej niż wiedza o świecie. Kształtuje także postawy i umiejętności młodych ludzi, odwołując się do wartości, które leżą u jej podstaw. Dzięki temu możliwe jest podejmowanie przez nich aktywności i działanie na rzecz zmiany – zarówno w skali lokalnej, jak i globalnej. Aby przybliżyć Państwu koncepcję edukacji globalnej, stworzyliśmy infografikę w postaci książki (znajduje się na drugiej stronie okładki), która ilustruje poszczególne jej komponenty: wartości, postawy, umiejętności, zagadnienia oraz odniesienie do działania.

Aby realizować edukację globalną wysokiej jakości, warto pamiętać o tych pięciu elementach, które się na nią składają. Zachęcamy do korzystania z tej infografiki, a także do zapoznania się z broszurą „Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w gimnazjum”, która wyjaśnia koncepcję edukacji globalnej oraz prezentuje przykłady realizacji edukacji globalnej na wybranych przedmiotach w ramach podstawy programowej. Broszura oraz wszystkie publikacje przedmiotowe (do języka polskiego, języka angielskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie, biologii oraz plastyki i zajęć artystycznych) są dostępne online pod adresem: globalna.ceo.org.pl.

Zapraszamy do zapoznania się z poniższymi wskazówkami, które podpowiadają, w jaki sposób pracować z uczniami i uczennicami, aby realizować edukację globalną wysokiej jakości.

EDUKACJA GLOBALNA:

1

KŁADZIE NACISK NA WSPÓŁZALEŻNOŚCI POMIĘDZY GLOBALNĄ PÓŁNOCĄ I GLOBALNYM POŁUDNIEM; NIE OGRANICZA SIĘ DO PREZENTACJI PROBLEMÓW GLOBALNYCH.

Mówiąc o wyzwaniach stojących przed współczesnym światem i jego problemach – np. o kwestii dostępu do zasobów czy o zmianach klimatu, pokazuj, w jaki sposób wpływają na nie globalne powiązania między krajami – polityczne, społeczne czy handlowe – a także nasze codzienne wybory.

2

POKAZUJE PROCESY GLOBALNE W ICH WYMIARZE LOKALNYM, PREZENTUJĄC ICH KONSEKWENCJE DLA ZWYKŁYCH LUDZI; NIE OGRANICZA SIĘ DO ABSTRAKCYJNYCH POJĘĆ.

Omawiając zagadnienia dotyczące globalizacji, ilustruj je przykładami z życia uczniów i uczennic i pokazuj analogiczne procesy zachodzące w krajach globalnego Południa i globalnej Północy. Stosuj metody, które pozwolą im zrozumieć te powiązania i wzmocnią umiejętność kreatywnego myślenia.

3

STOSUJE AKTUALNY I OBIEKTYWNY OPIS LUDZI I ZJAWISK; NIE UTRWAŁA ISTNIEJĄCYCH STEREOTYPÓW.

Mówiąc o krajach globalnego Południa, zawsze korzystaj z wiarygodnych źródeł oraz przytaczaj aktualne i sprawdzone dane. Na osobach prowadzących zajęcia spoczywa duża odpowiedzialność, więc przed wykorzystaniem każdego materiału zastanów się, czy pomoże on pozbyć się stereotypów, czy raczej je wzmocni.

4

POKAZUJE PRZYCZYNY I KONSEKWENCJE ZJAWISK GLOBALNYCH; NIE OGRANICZA SIĘ DO FAKTOGRAFII.

Przybliżając uczennicom i uczniom zjawiska globalne, dociekaj przyczyn, analizuj ich konsekwencje dla nas i osób, których dany problem dotyczy bezpośrednio. Rozumienie tych zależności wzmocnia poczucie osobistego wpływu i motywację do zaangażowania się na rzecz zmiany w skali globalnej.

5	TŁUMACZY POTRZEBĘ ODPOWIEDZIALNEGO ZAANGAŻOWANIA W ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW GLOBALNYCH; NIE SŁUŻY WYŁĄCZNIE ZBIERANIU FUNDUSZY NA CELE CHARYTATYWNE.	Zachęcaj uczniów i uczennice do aktywnego włączania się w życie społeczności lokalnej. Kształtuj postawy: odpowiedzialności, solidarności, empatii, zwracając uwagę na to, że naszymi codziennymi wyborami – robiąc zakupy, głosując czy wybierając środek transportu – możemy świadomie wpływać na świat.
6	SZANUJE GODNOŚĆ PREZENTOWANYCH OSÓB; NIE SIĘGA DO DRASTYCZNYCH OBRAZÓW, NIE SZOKUJE PRZEMOCĄ I LUDZKIM CIERPIENIEM.	Wyświetlając filmy bądź pokazując fotografie, zastanów się, czy sam/sama, będąc w takiej sytuacji, chciałbyś/chciałabyś być tak przedstawiony/przedstawiona. Zapoznaj się z Kodeksem w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa; wspólnie z uczniami/uczennicami analizujcie bieżące przekazy medialne, zastanawiając się nad ich znaczeniem i funkcją.
7	UCZY KRYTYCZNEGO MYŚLENIA I FORMUŁOWANIA WŁASNYCH OPINII NA TEMATY GLOBALNE; NIE PROMUJE JEDNEJ IDEOLOGII, NIE OFERUJE GOTOWYCH ODPOWIEDZI.	Stwarzaj uczennicom i uczniom okazje do dyskusji, nie unikaj trudnych tematów i pozwalaj na wyrażanie własnych opinii oraz świadome podejmowanie decyzji. Pokazuj, w jaki sposób krytycznie analizować docierające do nich informacje – kto jest ich autorem/autorką, w jakiej sytuacji i w jakim celu powstały.
8	PROMUJE ZROZUMIENIE I EMPATIE; NIE ODWOŁUJE SIĘ TYLKO DO WSPÓŁCZUCIA.	Zachęcaj młodzież do zadawania pytań, dzielenia się własnymi odczuciami i emocjami, a także poznawania odczuć i emocji innych osób – zarówno w klasie, jak i odnosząc się do postaci i historii, które poznajecie podczas zajęć. Stosuj metody, które rozwijają empatię i zachęcają do podejmowania aktywności.
9	ODDAJE GŁOS LUDZIOM, KTÓRYCH SYTUACJĘ PREZENTUJE; NIE OPIERA SIĘ NA DOMYŚLACH I WYOBRAŻENIACH.	Sięgaj po relacje z pierwszej ręki, bezpośrednio od bohaterów/bohatek i świadków/świadkiń wydarzeń. Takie przekazy najlepiej zobrazują temat oraz pomogą go lepiej zrozumieć i zapamiętać.
10	WYKORZYSTUJE METODY INTERAKTYWNE; NIE OGRANICZA SIĘ DO PASYWNEGO PRZEKAZYWANIA TREŚCI.	Zachęcaj uczniów i uczennice do aktywnego uczestnictwa w zajęciach; najlepiej zapamiętujemy to, co sami/same mówimy i robimy – zapewnij więc jak najwięcej przestrzeni, by młodzież sama miała okazję zdobyć informacje, przeanalizować je i zaprezentować.
11	STAWIA SOBIE ZA CEL ROZWIJANIE ZARÓWNO WIEDZY, JAK I UMIEJĘTNOŚCI ORAZ POSTAW.	Dbaj o wszechstronny rozwój młodzieży; dawaj uczniom i uczennicom możliwość swobodnego wypowiedziania się i powierzaj im odpowiedzialne zadania na miarę ich możliwości. Zachęcaj do realizacji projektów edukacyjnych oraz aktywności pozalekcyjnej.
12	POKAZUJE ZNACZENIE DZIAŁAŃ JEDNOSTEK W REAKCJI NA GLOBALNE WYZWANIA; NIE UTRWAŁA POCZUCIA BEZRADNOŚCI.	Zachęcaj uczennice i uczniów do działania, podając przykłady sukcesów oddolnych akcji i wskazując możliwości zaangażowania się na rzecz zmiany lokalnej i globalnej. Sam/Sama dawaj dobry przykład!

PYTANIA DO SAMODZIELNEJ PRACY NAD SCENARIUSZEM Z ZAKRESU EDUKACJI GLOBALNEJ

Poniższe pytania mają za zadanie ułatwić Państwu – nauczycielom i nauczycielkom – pracę nad tworzeniem autorskich scenariuszy, ćwiczeń i propozycji projektów edukacyjnych. Pomagają one sprawdzić, czy dany materiał mieści się w ramach edukacji globalnej (a więc nie jest np. edukacją międzykulturową) i czy jest zgodny z jej zasadami, w tym z zaleceniami *Kodeksu informowania o krajach Południa*. Aby uznać, że scenariusz spełnia te kryteria, na każde z poniższych pytań należy odpowiedzieć TAK, przy czym w punkcie trzecim, gdzie znajdują się podpunkty A, B, C – wystarczy odpowiedzieć TAK na jedno z nich (choć może zdarzyć się tak, że będą trzy twierdzące odpowiedzi). Pytaniom towarzyszą przykłady oraz komentarze wyjaśniające treść pytań.

1. Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu dotyczy przynajmniej jednego z 11 zagadnień edukacji globalnej zawartych w infografice w postaci książki?

TAK/NIE KTÓREGO? _____

Wierzmy, że 11 zagadnień zawartych w infografice w postaci książki (dostępnej na drugiej stronie okładki niniejszej publikacji) obejmuje na tyle wszechstronnie tematy podejmowane w ramach edukacji globalnej, że z łatwością odnajdziesz te, których dotyczy Twój materiał. Jeśli masz wrażenie, że nie jesteś w stanie dopasować swojej propozycji do żadnego z nich, może to oznaczać, że warto raz jeszcze zastanowić się, czy na pewno scenariusz, ćwiczenie lub propozycja projektu zawiera elementy edukacji globalnej.

2. Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu ukazuje omawiany temat w perspektywie globalnej?

TAK/NIE W JAKI SPOSÓB? _____

To jest pytanie, które zachęca do zastanowienia się, czy zagadnienie, które omawiasz, dotyczy kwestii globalnych tylko w perspektywie lokalnej w danej części świata (np. prawa dziecka i prawo do edukacji w wybranym państwie – np. w Kambodży) czy pokazuje dane zagadnienie w szerszym, globalnym ujęciu (wyjaśniając np. kontekst danej sytuacji, uwarunkowania prawne czy kulturowe na tle państw regionu czy w zestawieniu z innymi częściami świata). Perspektywa globalna pozwala młodym ludziom lepiej zrozumieć zjawiska i procesy zachodzące we współczesnym świecie, a jej ogromną wartością jest również odwoływanie się do opinii i perspektywy mieszkańców i mieszkanki globalnego Południa.

Jeśli w scenariuszu/ćwiczeniu/propozycji projektu dotykasz zagadnienia globalnego, np. ubóstwa (w Polsce lub w Indiach), staraj się omówić je w perspektywie globalnej, np. wyjaśniając, na czym polega mechanizm tzw. „pętli ubóstwa” (sytuacja, w której z pokolenia na pokolenie „dziedziczy się” ubóstwo i z którego w związku z tym trudno jest się wydostać) – także w wymiarze politycznym czy gospodarczym (np. tłumacząc jego związek z umowami handlowymi Północ-Południe).

3.

A) Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu wyjaśnia jakąś współzależność globalną?

TAK/NIE JAKĄ? _____

W edukacji globalnej szczególnie nacisk kładziemy na wyjaśnianie współzależności globalnych, czyli tego, w jaki sposób różne części świata wzajemnie od siebie zależą i na siebie wpływają, np. w jaki sposób występowanie złóż naturalnych lub związki historyczne wpływają na relacje handlowe między krajami globalnej Północy a krajami globalnego Południa. Jeśli nie dostrzegasz bezpośrednio takiej współzależności globalnej w swoim materiale, sprawdź kolejne dwa pytania:

B) Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu przedstawiając rzeczywistość („tak jest na świecie”), ukazuje podobieństwa i różnice między rejonami świata?

TAK/NIE JAKIE? _____

Edukacja globalna stara się ukazywać szerszy kontekst omawianych zagadnień i nie poprzestaje jedynie na prezentowaniu rzeczywistości, np. wymienieniu, jakie złoże naturalne występuje w danym państwie. Warto zestawiać ze sobą dane, zachęcając młodzież do ich analizy i krytycznej oceny, np. poprzez porównanie znaczenia wymiany handlowej między Gambią a Wielką Brytanią i jej wpływem na oba państwa – ich gospodarki oraz sytuację mieszkańców i mieszkank.

C) Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu pokazuje analogiczne procesy/zjawiska zachodzące w innych częściach świata?

TAK/NIE JAKIE? _____

Przy omawianiu współczesnych relacji handlowych Gambii z Wielką Brytanią możesz odwołać się do analogicznych przykładów relacji krajów Północy z byłymi koloniami, aby ukazać ten proces w szerszej perspektywie. Jeśli omawiasz kwestię ubóstwa, możesz przedstawić przykłady z różnych części świata – pozwoli to dostrzec młodzieży, że z podobnymi wyzwaniami globalnymi ludzie mierzą się zarówno w krajach globalnego Południa, jak i globalnej Północy oraz zrozumieć, jak różni ludzie próbują sobie z nimi radzić.

4. Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu wykracza poza prezentację folkloru?

TAK/NIE

To pytanie pomocnicze, które ma nas uczulić na to, aby materiał edukacyjny rzeczywiście realizował cele edukacji globalnej, a nie np. edukacji międzykulturowej. Omawianie tradycyjnych strojów lub zwyczajów różnych grup etnicznych nie mieści się w ramach edukacji globalnej, ponieważ nie odnosi się do żadnych współzależności globalnych, ani samo w sobie nie wyjaśnia żadnych zjawisk czy procesów globalnych. Dopuszczalne jest natomiast odwoływanie się do folkloru w celu wyjaśnienia takowych, jednak warto zadać sobie pytanie o cel takiego działania i jego ewentualne konsekwencje – czy służy przekazaniu wiedzy? Czy ma stanowić jedynie ciekawostkę? Czy nie utrzuca stereotypów?

5. Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu unika stereotypowego przedstawiania osób i zjawisk?

TAK/NIE W JAKI SPOSÓB? _____

Umiejętność rzetelnego informowania i promowanie antydyskryminacyjnych postaw to klucz do sukcesu przy prowadzeniu zajęć z edukacji globalnej z młodzieżą. Warto kilkakrotnie spojrzeć na swój scenariusz pod tym kątem i upewnić się, że nie zawiera stereotypowego przekazu, nie posługuje się takimi ilustracjami, odwołuje się do faktów i rzetelnych danych statystycznych. W razie wątpliwości z pomocą może przyjść ci dwanaście zasad jakości edukacji globalnej (zawartych na poprzednich stronach niniejszej publikacji) i Kodeks informowania o krajach Południa (dostępny pod adresem: <http://zagranica.org.pl/o-nas/katalog-zasad/kodeks-w-sprawie-obrazow-i-wiadomosci-dotyczacych-krajow-poludnia>).

HISTORIE SCENARIUSZY

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z praktycznymi wskazówkami dotyczącymi tworzenia autorskich materiałów edukacyjnych z zakresu edukacji globalnej. Co radzą nauczycielki, które współtworzyły tę publikację i realizowały z młodzieżą poniższe ćwiczenia, scenariusze zajęć oraz projekty edukacyjne? Zajrzyjcie za kuliszy powstania niniejszej publikacji.

„WYLESIANIE: MYŚL GLOBALNIE, DZIAŁAJ LOKALNIE”

AGNIESZKA SPORYSIK

Myślałam, że praca nad tym scenariuszem będzie szybka i łatwa – w końcu jestem doświadczoną nauczycielką, tworzyłam już nieraz konspekty na swoje lekcje, więc nie powinnam mieć trudności z tym zadaniem. Z zapałem przystąpiłam do działania – byłam „wyedukowana” po warsztatach na temat edukacji globalnej, wcześniej bardzo dużo interesowałam się niektórymi zagadnieniami, które dotyczyły mnie i mojej rodziny. Podczas lekcji lubię opowiadać swoim uczniom i uczennicom o ochronie środowiska czy skutkach nadmiernej konsumpcji. Czułam, że jest to mój temat i wszystko pójdzie jak z płatka.

Zasiadłam przed komputerem, otworzyłam swoje wszystkie materiały ze szkoleń i... nastała pustka w umyśle. Nagle bowiem okazało się, że nic nie wiem. Zdałam sobie sprawę, że aby rzetelnie o czymś uczyć, muszę stworzyć materiał dobry pod względem merytorycznym, zgodny z podstawą programową (przecież nikt nie zmarnuje zajęć dla jakichś tam „idei”), odpowiedni dla konkretnej grupy wiekowej i w dodatku interesujący dla młodzieży. Gdy zdałam sobie z tego wszystkiego sprawę, nie było mi łatwiej, ale przynajmniej wiedziałam już, od czego powinnam zacząć.

Zajęłam się tematami najbliższymi mojemu sercu. Dlaczego? Ponieważ nie musiałam się przekopywać przez tony materiałów. Moje pierwsze scenariusze dotyczyły wylesiania i połowu ryb. Zaczęłam przeszukiwać Internet, chcąc znaleźć zdjęcia pokazujące proces wylesiania w różnych częściach świata oraz to, jak wygląda krajobraz po wycince drzew. Znalazłam też krótki anglojęzyczny film na ten temat, zrobiony przez młodzież, pokazujący między innymi konsekwencje wylesiania. Na tych pomysłach postanowiłam oprzeć swój konspekt.

Możecie sobie wyobrazić, jaka byłam szczęśliwa, mając pomysł. Scenariusz trzeba było dostosować do wymogów publikacji. Dostaliśmy od CEO szczegółowe wytyczne, jak ma wyglądać konspekt, żeby wszystko było jak najbardziej spójne i muszę przyznać, że było to niezmiernie pomocne. Trzymałam się zatem ustalonych wcześniej ram i powolutku powstawał mój pierwszy, jakże niedoskonały scenariusz. Szybko przekonałam się, że pierwsza wersja to dopiero początek dłuższej drogi...

Otrzymałam informację zwrotną od mojego Zespołu projektowego. Musiałam poszukać bardziej adekwatnych zdjęć ukazujących przyczyny wylesiania. Powstał też pomysł, aby wpleść do lekcji odniesienie do sytuacji w Polsce. Poza tym musiałam przeformułować pytanie kluczowe. Moja pierwsza wersja została okrojona, odwrócona do góry nogami, pojawiło się pytanie o filmik – czy jest on niezbędny? Ale wtedy mocno obstawałam przy swoim i nie chciałam z niego zrezygnować. Oprócz zagadnień związanych tylko z edukacją globalną, miałam ambicję wpleść coś z gramatyki, coś co nada większy sens tej lekcji pod względem językowym, tak aby nauczyciele/ki mogli łatwiej i chętniej zastosować ten scenariusz na swoich zajęciach, w zastępstwie za coś, co i tak już kilka razy zostało przerobione z podręcznika. Zdecydowałam się więc na I okres warunkowy. Stworzyłam do tego ćwiczenie na zasadzie łańcuszka zdarzeń. Znow byłam z siebie zadowolona.

Niestety, mój tekst powrócił do mnie jak niechciany bumerang. Już miałam go zarzucić i chwycić się innego tematu, ale mój upór zwyciężył, a świadomość ile już pracy w niego włożyłam, tylko dodawała mi sił do działania. Tak więc po raz kolejny zajrzałam do notatek ze spotkania w Warszawie i zaczęłam od nowa. Różnych mini wersji było jeszcze parę. Pod koniec projektu myślałam już, że naprawdę nic z mojego wylesiania nie wyjdzie. Ostatecznie jednak odrzuciłam wiele „pomocnych” pomysłów i skupiłam się na meritum, czyli zostawiłam tylko to, co było niezbędne. Zrezygnowałam z filmu, gdyż rzeczywiście zabierał on dużo cennego czasu lekcji, a w zamian pojawiły się ćwiczenia słownikowe, czyli kolokacje.

Dobrym pomysłem było także testowanie różnych wersji tego konspektu z młodzieżą, czy to podczas zajęć dodatkowych, czy na luźnej lekcji-zastępstwie, czy na kółku zainteresowań. Reakcje uczniów i uczennic, ich wesołość czy zainteresowane były ważnymi wskazówkami.

Ostateczną wersję znajdziesz w niniejszej publikacji. Nie ma w niej pierwotnych zdjęć, ani filmu, nie ma żadnego tekstu. W moim zamierzeniu ma to być bardzo dynamiczna lekcja, oparta na dyskusji. Chciałam, aby młodzież w pierwszej części zajęć dużo mówiła, stąd sporo ćwiczeń z elementami dyskusji. Druga część zajęć poświęcona zagadnieniu gramatycznemu także obraca się wokół wylesiania, tak aby to nowe słownictwo bardziej zapadło młodzieży w pamięć.

Osobiście jestem z tego scenariusza bardzo zadowolona i dobrze mi się na nim pracuje. Mam nadzieję, że będziecie mieć podobne odczucia. A co do samego tworzenia, to mogę tylko dodać, abyście się nie zrażali i parły do przodu. Z dzisiejszej perspektywy myślę, że mniej podczas zajęć znaczy lepiej, jeśli miałabym cokolwiek Wam doradzać.

„BUDOWNICTWO NATURALNE – MIESZKAĆ LEPIEJ?”

ANNA HENTEL

Na sukces scenariusza autorskiego składa się wiele czynników: od właściwie wybranego tematu wzbudzającego zainteresowanie młodzieży, a jednak łączącego się z podstawą programową, poprzez odpowiedni plan będący dobrze przemyślanym układem, który pozwala tak połączyć jego elementy, aby na końcu lekcji udało się podsumować i dać dowód realizacji założonych wcześniej celów, do właściwie dobranych metod pracy i nieszablonowych materiałów.

Najtrudniejszym elementem dla mnie okazał się wybór tematu, a właściwie jego doprecyzowanie. Mimo, że w edukacji globalnej mam tematy, które są mi bliższe i dalsze, wybór określonego problemu spędzał mi sen z powiek. W pewnym momencie doszłam do wniosku, że bez wiedzy opartej na inspirującym materiale, czy to filmowym, czy pisanym, nie da się zapoczątkować niebanalnej lekcji. Zatem punkt pierwszy w naszej podróży powinien skupiać się na pogłębieniu wiedzy na dany temat.

Mój scenariusz „Budownictwo naturalne – mieszkać lepiej?” narodził się pod wpływem webinaru (wirtualnego wykładu) „Domy ze słomy”. Dowiedziałam się o istnieniu Fundacji Cohabitat skupiającej ludzi i instytucje, którzy chcą mieszkać bardziej świadomie – dbają o swoje zdrowie i o środowisko naturalne. Nagranie wzbudziło moje ogromne zainteresowanie i sprowokowało poszukiwania kolejnych materiałów.

Miałam również na uwadze powiązanie mojego tematu z podstawą programową języka angielskiego. Przyznam, że w tym przypadku nie miałam wątpliwości, że nie będę musiała doszukiwać się specjalnych związków, gdyż tematyka domów pojawia się w podstawie programowej i jest kluczowym zagadnieniem w trakcie przygotowywania do egzaminu gimnazjalnego. W przypadku edukacji globalnej dochodzą jeszcze współzależności globalne. Powinny one wyraźnie wypłynąć w określonej części lekcji, warto zatem mieć je na uwadze przy wyborze tematu. W moim przypadku postanowiłam skupić się na wpływie, jaki każdy i każda z nas może mieć na stan środowiska naturalnego.

1. GLOBALNY OBYWATEL, GLOBALNA OBYWATELKA *GLOBAL CITIZEN*

AUTOR: BOGUMIŁ FILIPIUK

Zajęcia mają na celu stworzenie definicji globalnego obywatelstwa i przybliżenie uczniom i uczennicom wybranych problemów globalnych. Młodzież dowiaduje się również, w jaki sposób może realizować ideę globalnego obywatelstwa w swoim życiu oraz ćwiczy czytanie ze zrozumieniem.

Zagadnienia:

- Konsumpcja i produkcja

Czas trwania:

- 45 minut

Pytanie kluczowe:

- Czym charakteryzują się globalny obywatel i globalna obywatelka?

Cele zajęć:

- Poznasz wybrane problemy globalne.
- Dowiesz się, w jaki sposób możesz pozytywnie reagować na problemy współczesnego świata.

Związek z podstawą programową:

- 1.1, 1.14, 3.1, 3.2, 4.5

Zagadnienia językowe:

- Czytanie ze zrozumieniem

Metody:

- Praca z tekstem
- Dyskusja

Formy pracy:

- Praca indywidualna
- Praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

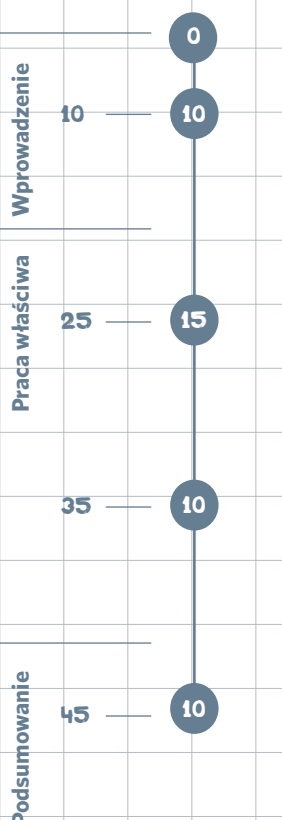
- Załączniki

Słownictwo:

- environmental problem – problem środowiska naturalnego
- diversity – różnorodność
- brotherhood – wspólnota, braterstwo
- global community – globalna społeczność
- poverty – ubóstwo
- to contribute – przyczynić się
- lack of – brak czegoś
- to protect and to sustain environment – chronić i zachować środowisko naturalne
- equality – równość
- justice – sprawiedliwość
- access to education – dostęp do edukacji

MIN

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zapytaj uczniów i uczennice, jakie znają wartości. Które wartości są dla nich ważne, z którymi się utożsamiają? Jakie wartości są promowane w książkach czy filmach, które ich interesują? Odpowiedzi zapisz na tablicy, żeby móc do nich wrócić w dalszej części lekcji.

2. Podziel klasę na grupy. Zadaniem grup jest przyporządkowanie zdań na karcie pracy do odpowiednich kategorii (załącznik nr 1). Poproś kolejno grupy o odczytanie odpowiedzi i w miarę potrzeb przedyskutujcie te odpowiedzi, które różnią się w poszczególnych grupach.

! KLUCZ: Challenges: 3, 6, 8, 9, 21, Values: 1, 2, 4, 5, 7, 14, 15, 17, 18,
! Solutions: 11, 12, Results: 4, 10, 13, 16, 19, 20

3. Rozdaj klasie karty pracy z ćwiczeniem dotyczącym charakterystyki globalnego obywatela i globalnej obywatelki (załącznik nr 2). Uczniowie i uczennice w grupach rozwiązują zadanie dopasowując nagłówki do odpowiednich tekstów. Poproś grupy o odczytanie odpowiedzi. W tej części lekcji pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

! KLUCZ: 1e, 2i, 3c, 4g, 5a, 6j, 7d

4. Zapytaj uczniów i uczennice, czy sami czują się globalnymi obywatelami i obywatelkami. Porównajcie wartości, które zostały zapisane na początku lekcji, sprawdzając, czy zgadzają się z definicją globalnego obywatela i globalnej obywatelki.

Załączniki:

- Załącznik nr 1 – Exercise: What does it mean to be a global citizen?
- Załącznik nr 2 – Exercise: Global citizen's description

Źródła:

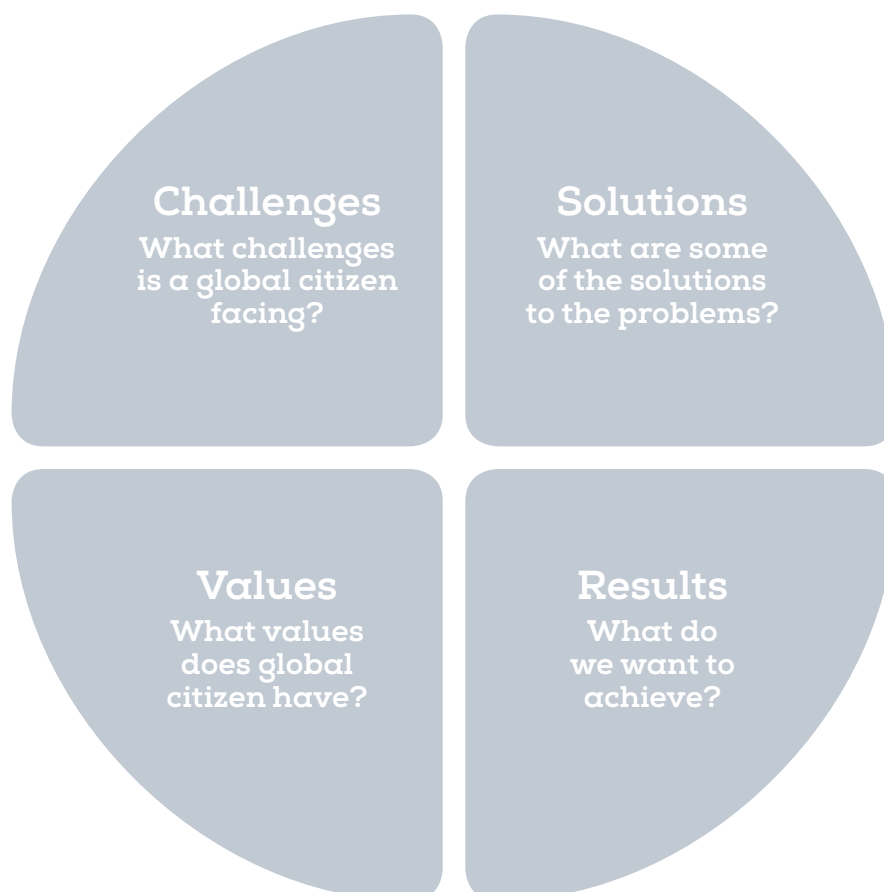
- Książka "80:20 Development in an Unequal World", Colm Regan 2012
<http://www.globalpovertyproject.com>
<http://www.globalcitizen.org/>
- Film "What is a Global Citizen": <https://www.globalcitizen.org/en/content/what-is-a-global-citizen/>

WHAT DOES IT MEAN TO BE A GLOBAL CITIZEN?

Group sentences by putting the numbers in corresponding sections below.

- ▶ To me being a global citizen is (1) **understanding that everything is connected**.
- ▶ A global citizen (2) **makes decisions based on the good of everyone** not just themselves.
- ▶ There is (3) **only one planet**.
- ▶ If we know that we belong to the same humanity, this is our (4) **sense of belonging** - we are brothers, everyone is my brother, and I (5) **need to help**. I am a global citizen.
- ▶ Depending on where a child is born, (6) **the access to basic human rights is different**.
- ▶ We (7) **can't limit our concerns only to national boundaries**.
- ▶ We live in (8) **a world that is inescapably connected**, (9) **what we do in one place, affects someone on the other side of the world**.
- ▶ I am interested in (10) **a global humanity** no matter who are our fathers.
- ▶ (11) **We have energy to do it, we have skills to do it**.
- ▶ Each person must (12) **have something to contribute to make the world a better place**.
- ▶ That world has a (13) **lack of extreme poverty**, that world (14) **protects and sustains environment**, that world is about (15) **equality**, that world is about (16) **the same access to human rights**, that world is about (17) **justice**, that world is about (18) **freedom**, that world is about (19) **health**.
- ▶ We should have a world by now in which (20) **every child has the same right to live**.
- ▶ We must understand that there are (21) **environmental problems that we need to solve**.

That's the world we're fighting for, because the world we want and the world we are envisioning is the world we are going to make, and it's going to be beautiful.

Source: Film "What is a Global Citizen?"

GLOBAL CITIZEN'S DESCRIPTION

Match the headings with texts. There are three headings that do not match any of the texts.

Headings

Global citizen characteristics:

- A. Understanding sustainability and development
- B. Treating others with dignity
- C. Acting with justice and respect for wellbeing of others
- D. Noticing the needs of other people
- E. Working towards peace and freedom
- F. Respecting others
- G. Inform other about important issues
- H. Being empathetic with others' problems
- I. Being responsible for your own neighbourhood
- J. Having an open mind

How can you get involved?

1. Heading: _____

By getting involved in a social movement. A social movement can get enough individuals and power to make people and governments think and to stop fighting, to create a peaceful world.

3. Heading: _____

As global citizens, we stand against the greatest injustice of our time: extreme poverty. Because we know that a world that deprives 1.3 billion people of their basic rights and opportunities is unjust, and unacceptable.

5. Heading: _____

A world with fairtrade is a world where justice and sustainable development are most important. Fairtrade standards let local farmers win on global markets.

7. Heading: _____

1 euro is enough to buy a hen and set up a business.
2 euro is enough to save the life of a child suffering from diarrhea.
3 euro is enough to secure water for 12 days for a person who experienced a natural disaster.
5 euro is enough to protect a pregnant woman from a dangerous infection.
15 euro is enough to save a child from blindness caused by the lack of vitamins.
20 euro is enough to buy 5 trees and set up a business.
30 euro is enough to vaccinate 30 children against most diseases.
75 euro is enough to secure food and water for 40 days for people who experienced a natural disaster.
100 euro is enough to buy a sewing machine and set up a business.

2. Heading: _____

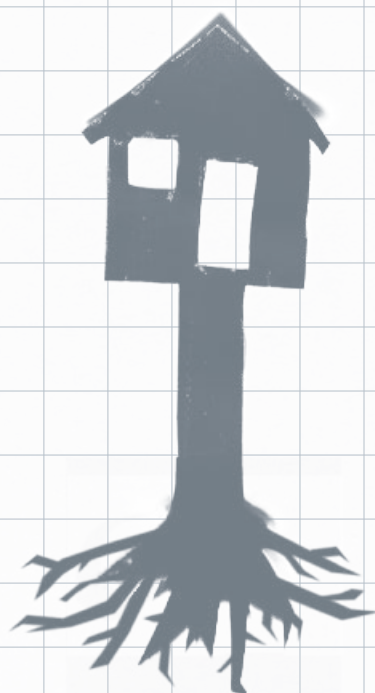
The obvious answer is that people get involved through elections, through making decisions on the local level about their own development.

4. Heading: _____

Learn more about poverty, tell your friends – spread the word about global problems. Show your actions through a video, presentation, commitment. Share your opinions with people from other countries and continents.

6. Heading: _____

Think critically. Don't settle only on one source of information. Find out more to make your own opinion.

2. BUDOWNICTWO NATURALNE – MIESZKAĆ LEPIEJ? *NATURAL HOUSES – A BETTER WAY TO LIVE?*

AUTORKA: ANNA HENTEL

Podczas zajęć uczniowie i uczennice poznają różne rodzaje domów oraz materiałów budowlanych. Stosując czasownik modalny *should* zrozumieją, czym charakteryzują się domy ekologiczne i naturalne.

2. BUDOWNICTWO NATURALNE – MIESZKAĆ LEPIEJ? NATURAL HOUSES – A BETTER WAY TO LIVE?

Zagadnienia:

- ▶ Zrównoważony rozwój
- ▶ Zdrowie

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Jakie są cechy domów ekologicznych i naturalnych?

Cele zajęć:

- ▶ Poznasz rodzaje domów i materiałów budowlanych.
- ▶ Zrozumiesz, czym charakteryzuje się budownictwo ekologiczne i naturalne.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.2, 3.3, 4.5, 5.8

Zagadnienia językowe:

- ▶ Czytanie ze zrozumieniem
- ▶ Czasownik modalny *should*

Metody:

- ▶ Dyskusja
- ▶ Burza pomysłów
- ▶ Analiza argumentów za i przeciw

Formy pracy:

- ▶ Praca indywidualna
- ▶ Praca w grupach
- ▶ Praca w parach

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki
- ▶ Karty z obrazkami różnych rodzajów domów (*flashcards*)

Słownictwo:

- ▶ cottage – chata
- ▶ detached house – dom wolnostojący
- ▶ semi-detached house – bliźniak
- ▶ terraced house – dom szeregowy
- ▶ block of flats – blok
- ▶ studio flat – mieszkanie typu studio
- ▶ penthouse – mieszkanie na najwyższym piętrze
- ▶ farmhouse – gospodarstwo wiejskie
- ▶ chalet – dom drewniany
- ▶ prefab house – dom z prefabrykatów
- ▶ wood – drewno
- ▶ brick – cegła

- ▶ glass – szkło
- ▶ concrete – beton
- ▶ steel – stal
- ▶ mud – błoto
- ▶ straw – słoma
- ▶ sand – piasek
- ▶ stone – kamień
- ▶ traditional – tradycyjny
- ▶ ecological – ekologiczny
- ▶ energy-saving – energooszczędny
- ▶ environmentally friendly – przyjazny dla środowiska
- ▶ appliance – urządzenie
- ▶ heating bills – rachunki za ogrzewanie
- ▶ radiator – grzejnik
- ▶ rainwater storage – magazynowanie wody deszczowej
- ▶ solar collectors – kolektory słoneczne
- ▶ to crack – pękać
- ▶ to fix – naprawiać
- ▶ to heat – ogrzewać
- ▶ to save – uratować
- ▶ to spend – wydawać

MIN

Wprowadzenie

2

Praca właściwa

12

0

2

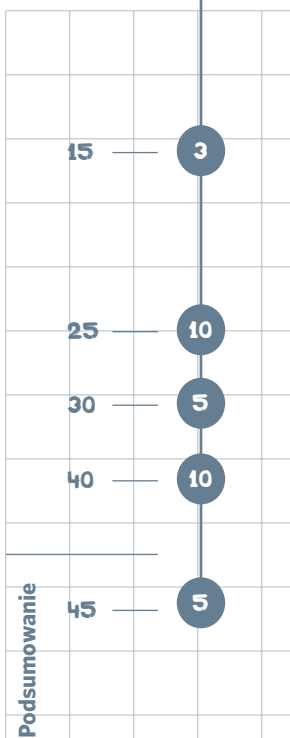
10

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Poproś uczniów i uczennice, aby podali rodzaje domów, jakie znają.
2. Na podstawie kart z obrazkami (*flashcards*) omów różne rodzaje domów i mieszkań. Następnie korzystając z tej samej metody ustalcie z młodzieżą, jakie materiały można wykorzystać do budowy domu.

Rodzaje domów i mieszkań: a cottage, a detached house, a semi-detached house, a terraced house, a bungalow, a block of flats, a studio flat, a penthouse, a farmhouse, a chalet, a prefab house

Materiały, które można wykorzystać do budowy domu: wood, brick, glass, concrete, steel, mud, straw, sand, stone

3. Pokaż uczniom i uczennicom 3 zdjęcia domów i zapytaj, jakie są podobieństwa i różnice pomiędzy nimi.

- Wykorzystaj zdjęcia domów: z gliny, pasywnego i z prefabrykatów, które wyglądają jak klasyczne lub nowoczesne domy. Za przykład mogą posłużyć zdjęcia:
- ▶ Dom z gliny: <http://bit.ly/naturalclay>
 - ▶ Dom pasywny: <http://bit.ly/passiveho>
 - ▶ Dom z prefabrykatów: <http://bit.ly/prefabho>

4. Uczniowie i uczennice czytają teksty opisujące domy naturalne (załącznik nr 1), a następnie odpowiadają na pytania do tekstu.

5. Wprowadź czasownik modalny *should/shouldn't*.

6. Pracując w parach, uczniowie i uczennice wypisują elementy, które powinien posiadać dom naturalny. W tej części lekcji pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

7. Uczniowie i uczennice wykonują ćwiczenie (załącznik nr 2), które polega na dopasowaniu do siebie części zdań.

KLUCZ: 1f, 2c, 3i, 4a, 5d, 6b, 7e, 8j, 9g, 10h

PRACA DOMOWA:

1. Na podstawie odpowiedzi dotyczących elementów, które powinien posiadać dom naturalny, ułóż zdania z czasownikiem modalnym *should/shouldn't*.

Załączniki:

Załącznik nr 1 - Exercise: Different types of natural and eco-houses

Załącznik nr 2 - Exercise: Characteristics of natural and eco-houses

DIFFERENT TYPES OF NATURAL AND ECO-HOUSES

Read the texts and answer the questions below.

Text 1

Janek lives in a very beautiful, modern house. His parents' friends built it from mud and straw. They didn't spend a lot of money on building materials which are all natural and locally available. What is more, their house is eco-friendly since it doesn't pollute the environment as the materials are biodegradable. Besides, his parents didn't have to hire a specialised team. The house was built quickly, so they saved their time, too. They also saved money for solar collectors which Janek's dad and his friends fixed on the roof to heat water. His family is still saving, because their house is energy-saving. They feel very comfortable in their house, because it is warm in winters and cool in summers. Eco-technology makes this house healthy as it naturally "breathes". Janek who is allergic to almost everything feels great in this house. The only bad part is that the walls which are really thick sometimes crack, so his dad has to fix them. Moreover, Janek's sister, who is afraid of mice, sometimes screams when she finds them playing in the corner of a living room.

Text 2

Marysia is a lucky person because her family almost doesn't pay heating bills. They live in a modern and comfortable passive house. The best part is that the temperature is the same in every room. This is possible because the house is heated by the sun. It was designed and built to use energy from the sun and not to use fireplace or traditional radiators. Thanks to this, it doesn't contribute to global warming because it doesn't use fossil fuels such as coal, oil, gas etc. So Marysia's family is proud to say that they don't pollute the atmosphere because they have limited the emission of CO₂. Besides, the high windows of Marysia's room face the south and there are no trees on that part of the land. There is excellent ventilation so the air in the house is fresh and healthy all the time. However, the cost of building such a house is higher than building a traditional one so unfortunately not everybody can afford to build it.

Text 3

Staś lives in a prefab house which is environmentally friendly. Only natural materials such as wood and clay were used to build the house. His family, who cares about the environment, used natural materials because they are biodegradable. The walls in Staszek's house are really thick to make it warm and energy-saving. His dad also used environmentally friendly paints. Apart from solar collectors for heating water, his family uses special appliances to save even more energy. To save water there are special shower controls and rainwater storage for use in the toilet and washing machine and of course there is a low-flush toilet. From the toilet his dad also saves solid waste for composting. And on the roof his mum plants her own fruit and vegetables so they eat organic and healthy food. His family feels that they live in accordance with nature.

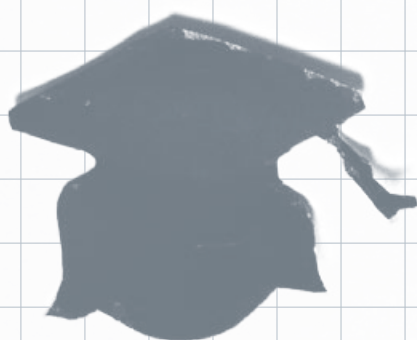
Questions:

- ▶ What is Janek's house built from?
- ▶ In what kind of house does Marysia live?
- ▶ What materials were used to build Staszek's house?
- ▶ Why does Marysia's house have the same temperature in every room?
- ▶ What do Janek and Staś use to heat water?
- ▶ What does it mean that Janek's house "breathes"?
- ▶ What does Staś use to save water?
- ▶ What does Staś have on the roof of his house?

CHARACTERISTICS OF NATURAL AND ECO-HOUSES

Connect the parts to create whole sentences.

1. People should build ecological and natural houses	a. because they can save water.
2. People should use natural materials to build their houses	b. because emissions from burning fossil fuels contribute to global warming.
3. People should use energy from the sun	c. because natural materials are locally available and biodegradable.
4. People should use low-flush toilets	d. because they can heat water and save money.
5. People should use solar collectors	e. because it won't be warm enough in such a house.
6. People shouldn't use fossil fuels	f. because ecological and natural houses are energy-saving.
7. People shouldn't put windows in passive houses on northern side	g. because it can help them to live more in accordance with nature.
8. People shouldn't use a traditional sewer system	h. because then eco-houses will release their natural heat.
9. People shouldn't be afraid of building natural houses	i. because they can limit the emission of CO ₂ .
10. People shouldn't build eco-houses with thin walls	j. because solid waste from the toilet can be used for composting.

3. PONIEWAŻ JESTEM DZIEWCZYNKĄ *BECAUSE I'M A GIRL*

AUTORKA: MONIKA RYRYCH

Podczas lekcji uczniowie i uczennice dowiadują się, jak ważny jest dostęp do edukacji oraz poznają Malalę Yousafzai – pakistańską aktywistkę działającą na rzecz praw dziewcząt do edukacji. Młodzież ćwiczy umiejętność czytania i konstruowania wypowiedzi po angielsku.

Zagadnienia:

- ▶ Różnorodność i stosunki międzykulturowe
- ▶ Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- ▶ Zdrowie

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Jakie znaczenie ma kształcenie dziewcząt?

Cele zajęć:

- ▶ Dowiesz się, dlaczego pełny dostęp do edukacji jest ważny dla rozwoju każdego społeczeństwa.
- ▶ Poznasz Malalę Yousafzai i zobaczysz, jaki wpływ

może mieć na inne młode dziewczęta.

- ▶ Uświadomisz sobie, jaki wpływ ma na dziewczęta oraz ich pozycję społeczną dostęp do edukacji.

Związek z podstawą programową

- ▶ 1.1, 1.3, 1.14, 3.1, 3.3, 5.7, 5.8, 12

Zagadnienia językowe:

- ▶ Czytanie ze zrozumieniem
- ▶ Konstruowanie wypowiedzi

Metody:

- ▶ Praca z tekstem
- ▶ Dyskusja

Formy pracy:

- ▶ Praca indywidualna
- ▶ Praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki

Słownictwo:

- ▶ access – dostęp
- ▶ condition – warunek
- ▶ courage – odwaga
- ▶ discrimination – dyskryminacja
- ▶ gain – zdobyć
- ▶ justification – usprawiedliwienie
- ▶ literacy – umiejętność czytania
- ▶ illiteracy – analfabetyzm
- ▶ poverty – bieda
- ▶ empowerment – poczucie osobistego wpływu
- ▶ target – cel
- ▶ violence – przemoc

MIN

Wprowadzenie

2

0

2

Praca właściwa

10

8

15

5

25

10

30

5

38

8

43

5

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zapisz na tablicy cytaty: „*The right to education is a fundamental human right and is essential to understand all other human rights*” (Irish Government 2006, „80:20 Development in an Unequal World” str. 270). Poproś jedną osobę o odczytanie tekstu i zapytaj młodzież, czego ich zdaniem będzie dotyczyła lekcja. Chętne osoby podają swoje sugestie.
2. Odczytajcie na głos tekst dotyczący dostępu do edukacji (załącznik nr 1A), a następnie wspólnie odpowiedzcie na pytania do tekstu.
3. Poleć uczniom i uczennicom, aby wykonali zadanie znajdujące się pod tekstem, polegające na dopasowaniu definicji do słówek z tekstu. Odczytajcie odpowiedzi na forum (załącznik nr 1B).

| Klucz: a. justification; b. illiterate; c. target; d. gaining; e. condition
4. Zaptaj, kto w klasie słyszał o Malali Yousafzai. Poproś o podzielenie się informacjami. Wspólnie odczytajcie tekst o Malali (załącznik nr 2A), a następnie zadaj pytania sprawdzające zrozumienie tekstu.
5. Poproś o odczytanie na głos listu od dziewczynki z Zimbabwe (załącznik nr 2B). Podzielcie się wrażeniami po przeczytaniu listu.
6. Podziel klasę na czteroosobowe grupy. Poproś, aby uczniowie i uczennice zastanowili się, jak edukacja wpływa na pozycję społeczną i rodzinną oraz niezależność finansową dziewcząt i kobiet. Podzielcie się pomysłami.
7. Następnie poproś, aby w grupach uczniowie i uczennice wspólnie odczytali tekst dotyczący skutków edukacji dziewcząt (załącznik nr 3) i odszukali poglądy, które wcześniej przedyskutowali. W tym momencie lekcji można znaleźć odpowiedź na pytanie kluczowe.

8. Poinformuj uczniów i uczennice, że jeśli są poruszeni kwestią dostępu dziewcząt do edukacji, mogą zaangażować się indywidualnie podpisując petycję lub włączając się w istniejący projekt. Petycje i zaangażowanie w projekty są sposobem wyrażenia jedności ze sprawą, z którą odczuwamy emocjonalny związek.

"Dziewczynka z książką" is a Polish edition of the international campaign "Girl with a book", created in order to support Malala Yousafzai. After the attack on Malala, Ban Ki Mun, the UN Secretary-General said: "The terrorists showed what frightened them the most: a girl with a book". These words ignited this initiative.

<http://dziewczynkazsiazka.natemat.pl>

If you feel an urge to support the action for education for all girls, you can sign a petition: "We call on Pakistan to agree to a plan to deliver education for every child through building schools, training teachers and funding families whose daughters regularly attend school. All governments and international organizations must play their part to ensure that the millions of children who are currently out of school, get an education".

www.avaaz.org/en/malala_hope_f

PRACA DOMOWA:

1. Napisz list do Malali, w którym wyjaśnisz, dlaczego twoim zdaniem równy dostęp wszystkich dzieci do edukacji jest istotny. Rozpocznij pisanie listu od „Dear Malala”.

Załączniki:

Załącznik nr 1 - *Exercise: The importance of girls' education*

Załącznik nr 2 - *Exercise: Malala Yousafzai*

Załącznik nr 3 - *Exercise: A girl who graduates from a secondary school may...*

Źródła:

<http://www.malala-yousafzai.com/>

<http://plan-international.org/>

Książka "80:20 Development in an Unequal World", Colm Regan 2012

Artykuł „Dziewczyńska rewolucja”, Wprost nr 30/2013 (1587):

<http://bit.ly/dziewczynskarewolucja>

THE IMPORTANCE OF GIRLS' EDUCATION

A) Read the text and answer the questions below.

The importance of girls' education

"The world is not on track to achieve **targets** in the Education for All set for 2015" – begins 2011 UNESCO Education For All Global Monitoring Report. There are still 72 million children who do not attend primary school and are **illiterate** - two-thirds of whom are girls. However, there is no cultural, economic or social **justification** for denying girls the right to education. Girls' education is a basic right and a **condition** for **gaining** the freedom to make choices, to shape their future and to build better societies.

"80:20 Development in an Unequal World", Colm Regan 2012

QUESTIONS:

- ▶ Is the UNESCO report optimistic about the condition of education around the world?
- ▶ How many children don't go to schools?
- ▶ Who is more disadvantaged: girls or boys?
- ▶ According to the text why is education important for girls?

B) Match the definitions with the underlined words from the text:

- a. a proof or a reason for an action
- b. unable to read and write
- c. something that we want to achieve
- d. getting something
- e. something on which another thing depends

MALALA YOUSAFZAI

A) Read the text and answer questions below.

Malala started a primary school at the age of 5 and she was always a good student. Her father was the head teacher of the school. When the Taliban started banning girls from school in her country in 2009, she thought her school career was over. At the time, she wrote a diary for the BBC website. In her diary she depicted the situation in her area. Later on, when peace was restored she appeared in many TV programs.

On October 9, 2012 while she was on a way back from school, she was attacked by two gunmen. She was shot in the head and the bullet went inside her neck. The gunmen wanted to kill her because she called for education for girls in Pakistan. Malala was soon taken to a hospital in Peshawar, Pakistan, but later she was moved to a hospital in London, UK. She remained unconscious for 10 days, but luckily she recovered.

In July 2013 Malala gave a powerful speech in the United Nations in New York in which she called for urgent action to ensure education for all. Now Malala is a world-wide voice for girls and women. *"One child, one teacher, one book can change the world. Education is the solution."* – she said.

On September 7, 2013 Malala received the International Children's Peace Prize. She was chosen for the prize due to her courage and the talent she used to fight for the access of girls to education in the world. In 2014 Malala received the Nobel Peace Prize together with children rights activist Kailash Satyarthi for their struggle against the suppression of children and young people and for the right of all children to education.

Questions:

- ▶ Why was Malala attacked by gunmen?
- ▶ How long was she unconscious?
- ▶ What was the subject of her speech in the United Nations in New York?
- ▶ Why was Malala nominated for the Children's Peace Prize?

B) Read the text below and share your impressions.

In July 2013, Malala got a letter from a 15 year old girl from Zimbabwe. She wrote about the inspiration she got from Malala in terms of education. This is a part of that letter:

Dear Malala,

I just wanted to say that I admire what you have done towards the empowerment of girls' education. As a girl, I strongly believe that education is a right to each person despite their race, sex or religion.

Education is a thing that no one can take away from you; it's not something that can be stolen. A person who has an education is capable of achieving so much in a short period of time. I find it appalling that schools were closed down, just because the Taliban think girls shouldn't go there. It is sad to think that friendships were destroyed and dreams were shattered.

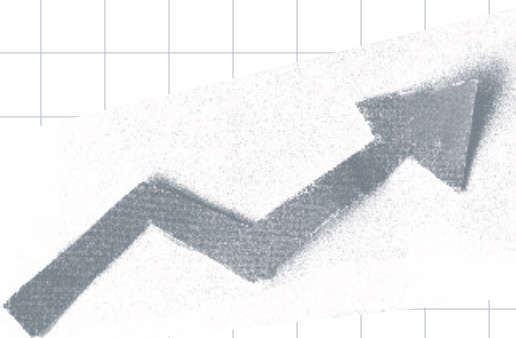
(If you want to read more, check out Malala's blog <http://www.malala-yousafzai.com/>)

A GIRL WHO GRADUATES FROM A SECONDARY SCHOOL MAY...

In small groups analyse the influence education may have on girls' and women's lives.

Globally, 1 in 5 girls is denied an education because of violence, poverty and social or religious discrimination. A girl who graduates from a secondary school:

- ▶ May not experience domestic violence in the future – a survey conducted in India confirms that the more educated women are, the less domestic violence they are exposed to.
- ▶ May not marry and not have children while she's still a child.
- ▶ May be healthier and may survive until adulthood and so may her children. This is thanks to health education at school.
- ▶ May break the cycle of poverty by investing her income into her family and community. She may also get a better job.
- ▶ May understand her basic rights and defend them.

4. ODNIEŚLIŚMY SUKCES – EDUKACJA W ŻYCIU MŁODYCH LUDZI

WE SUCCEEDED – THE ROLE OF EDUCATION IN YOUNG PEOPLE'S LIVES

AUTORKA: MAGDALENA REWERS

Podczas zajęć uczniowie i uczennice poznają historię życia ubogiego chłopca, który dzięki dostępowi do edukacji jest w stanie poprawić swoją sytuację życiową. Podczas lekcji będą mieli możliwość przeanalizowania swojej sytuacji i możliwości jakie posiadają, aby odnieść w życiu sukces. Ponadto uczniowie i uczennice doskonalią umiejętności czytania ze zrozumieniem oraz poszerzają swoje słownictwo.

Zagadnienia:

- ▶ Ubóstwo
- ▶ Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- ▶ Pokój i konflikty na świecie

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Jak edukacja wpływa na warunki życia i przyszłą sytuację życiową?

Cele zajęć:

- ▶ Wskażesz, z jakimi problemami borykają się dzieci w różnych miejscach na ziemi.
- ▶ Wymienisz czynniki wpływające na sytuację życiową młodych ludzi.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.1, 1.3, 1.14, 3.1, 3.2, 3.6, 4.1, 4.7, 8.1, 12

Zagadnienia językowe:

- ▶ Czytanie ze zrozumieniem
- ▶ Konstruowanie wypowiedzi

Metody:

- ▶ Burza pomysłów
- ▶ Praca z mapą

Formy pracy:

- ▶ Praca indywidualna
- ▶ Praca w parach
- ▶ Praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki

Słownictwo:

- ▶ access to - dostęp do
- ▶ elementary school - szkoła podstawowa
- ▶ secondary school - szkoła gimnazjalna
- ▶ high school - liceum
- ▶ vocational school - szkoła zawodowa
- ▶ university - uniwersytet
- ▶ supplemental course - kurs uzupełniający

- ▶ extra-curricular activities - zajęcia pozalekcyjne
- ▶ youth exchange - wymiana młodzieżowa
- ▶ schoolmate - kolega/koleżanka ze szkoły
- ▶ to attend school - uczęszczać do szkoły
- ▶ to drop out of school - być usuniętym ze szkoły
- ▶ to obtain a certificate - otrzymać świadectwo
- ▶ to graduate from school - ukończyć szkołę
- ▶ truancy - wagarowanie
- ▶ textbook - podręcznik
- ▶ to struggle - zmagać się
- ▶ to earn - zarabiać
- ▶ to convince - przekonać
- ▶ employer - pracodawca/czyni
- ▶ cowhand - pasterz/rka krów
- ▶ addition - dodawanie
- ▶ subtraction - odejmowanie
- ▶ to represent - reprezentować

MIN

Wprowadzenie

Praca właściwa

10

25

35

0

10

15

10

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Poproś uczniów i uczennice, aby indywidualnie wypisali na kartkach ich życiowe doświadczenie związane z edukacją (np. kursy, zajęcia pozalekcyjne, kółka zainteresowań, wymiany uczniowskie itp.). Następnie przypomnij młodzieży, że są na świecie miejsca, gdzie dzieci nie mają możliwości się uczyć lub jest to bardzo utrudnione. Pokaż klasie mapę przedstawiającą stopień alfabetyzacji w poszczególnych regionach świata (załącznik nr 1).
2. Rozdaj uczniom i uczennicom karty pracy, w których zawarty jest tekst o Himalu (załącznik nr 2). Poproś, aby indywidualnie przeczytali tekst, a następnie uzupełnili go brakującymi fragmentami zdań. Kolejne zadanie polega na dopasowaniu podanych definicji do wyrazów zawartych w tekście. Wspólnie sprawdźcie odpowiedzi.

KLUCZ:

A) 1d, 2a, 3b, 4e, 5c

B) a - uprising, b - bolder, c - forced, d - equivalent
3. Rozdaj uczniom i uczennicom tekst opisujący dalsze losy Himala i zwróć ich uwagę na to, że przy dużej dozie determinacji i jednoczesnym wsparciu różnych organizacji dostęp do edukacji może stać się łatwiejszy.

4. Na koniec lekcji poproś uczniów i uczennice, aby wyobrazili sobie siebie jako dorosłych ludzi. Niech zapiszą zawód, jaki wykonują i jak wygląda ich życie prywatne, o czym marzą. Następnie metodą kroków w tył niech odtworzą całą ścieżkę, jaką przeszli, aby to osiągnąć (rodzaj wykonywanej pracy, skończone szkoły i kursy, wymiany, wyjazdy itp.). Osoby chętne prezentują swoją wizję, przez co młodzież dostrzega, jak wiele zależy od ich możliwości edukacyjnych. W tej części lekcji pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

Załączniki:

Załącznik nr 1 - *Map: Level of literacy in different regions of the world*

Załącznik nr 2 - *Exercise: Himal's Story - Part 1*

Załącznik nr 3 - *Exercise: Himal's Story - Part 2*

Źródła:

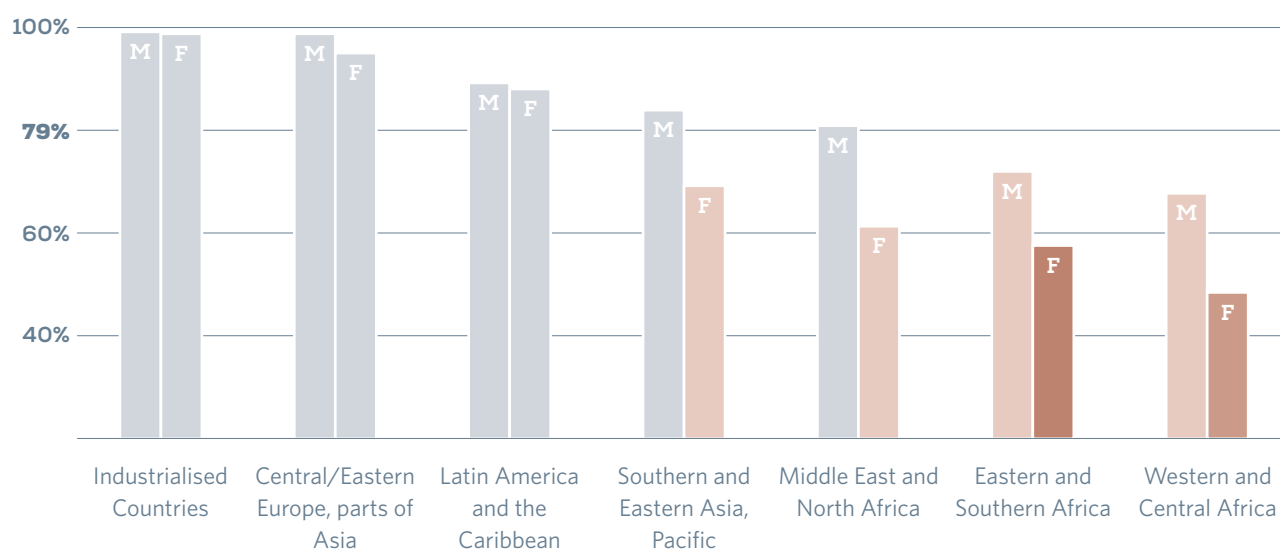
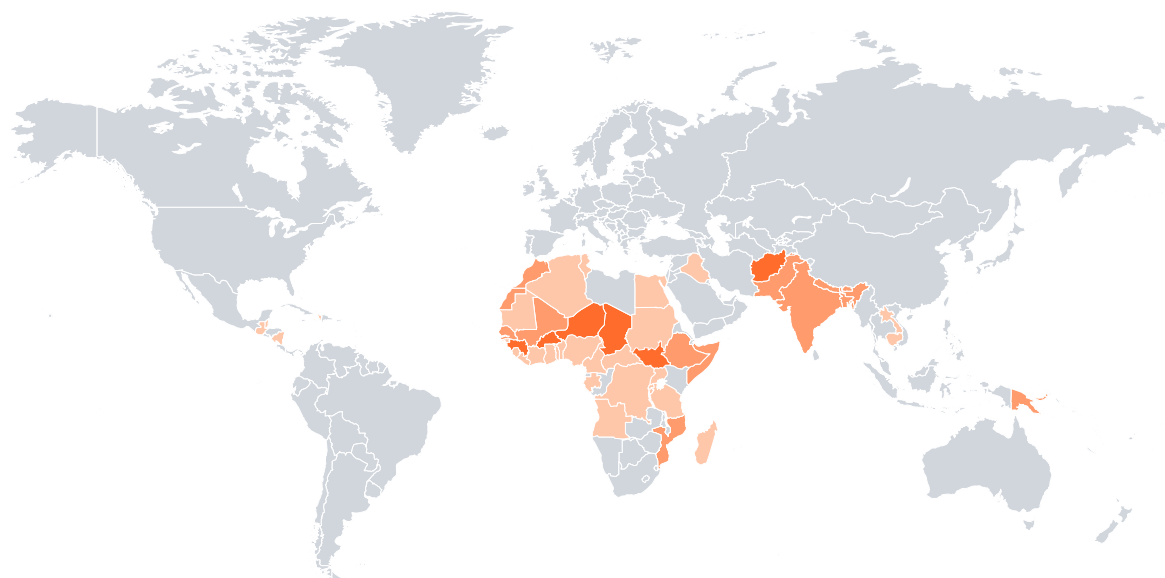
Himal's Story: <http://bit.ly/himalsstory>

Map of literacy: <http://bit.ly/literacyglobal>

<http://dictionary.cambridge.org/>

LEVEL OF LITERACY IN DIFFERENT REGIONS OF THE WORLD

The number of illiterate individuals has dropped significantly across the last few decades. But the numbers have not fallen in every region. The majority of women in West and South Asia as well as in Sub-Saharan Africa cannot read and write. Seventy-two percent of illiterate people over the age of 15 live in just 10 of the world's countries.

Legend: M – Male F – Female

Source: bit.ly/literacyglobal

HIMAL'S STORY

– PART 1

A) Read the text and fill in the blanks.
There is one extra sentence which doesn't fit into the text.

Himal's Story — Part 1

Himal is one of eight children in a family that struggles to earn enough money to live. To add to the small amount of money earned from the family's corn harvest, __1__ Like many other boys in eastern Nepal, Himal used to help his father by carrying loads while __2__

For Himal's family, earning money had to come first, even before sending the children to school. By the age of 14, Himal had only been to school for about a week in his entire life. __3__, rebels wanted to remove the ruler of Nepal from power. As the rebels grew stronger, Himal's father became more and more worried about his son's future. At first, the rebels tried to get young boys like Himal to join the uprising but they soon became bolder in their demands. They made a "one family one child" rule, saying that every family had to give one teenager to their army. In order to save Himal from being forced into the rebel's army, his father sent him to Biratnagar, the second largest city in Nepal. __4__ someone who works taking care of another person's home. Himal looks after his employer's cows and cleans his house for the equivalent of \$7 a month.

Some poor Nepalese families living in the country have always sent their children to work in the city. But because of the conflict, which began in 1996, many more parents are sending their children to the cities. __5__ their children will be safe from the rebels, earn more money and have a chance to go to school.

Source: <http://bit.ly/himalsstory>

- a. his mother and sisters stayed behind to take care of the farm.
- b. In the district where Himal lived
- c. Parents hope that in the cities
- d. Himal's father spends half of the year away from home, working as a janitor.
- e. There Himal became a domestic worker,
- f. Himal was chosen to be one of five teenagers

B) Match the definitions to the proper word in the text.

- a. an act of opposition, sometimes using violence, by many people in one area of a country against those who are in power
- b. braver
- c. done against your wishes
- d. comparable

HIMAL'S STORY – PART 2

Read the rest of Himal's story and discuss in class, what role does education play in lives of young people.

While Himal was able to evade recruitment into the rebel army by coming to Biratnagar, going to school seemed like an impossible dream until a representative from the Forum for Human Rights and Environment convinced his employer to send him to an urban out-of-school program.

These days, Himal manages all his domestic chores and cowhand duties, goes to class and attends his club activities. Himal's face visibly lights up when he is with his friends. He has just completed his first 10 months of education and is already reading, writing, and doing basic addition and subtraction. He is looking forward to studying more and continuing his education. He dreams of becoming a banker.

Himal, it turns out, is also a performer. A play that he and other children from the child workers' club prepared for the International Day Against Child Labour won them first place in a competition organised by the International Labour Organization (ILO) in Biratnagar. Last summer, Himal was chosen to be one of five teenagers representing Nepal in the Young People's Festival in South Korea, where he performed traditional Nepali dances and met other young people from 32 countries.

Source: <http://bit.ly/himalsstory>

5. PRAWNICZKA CZY STOLARZ – CZY TO MA ZNACZENIE? *A LAWYER OR A CARPENTER – DOES IT REALLY MATTER?*

AUTORKA: AGNIESZKA SPORYSIAK

Uczniowie i uczennice zastanawiają się nad alternatywnymi ścieżkami swojej kariery, czytając o różnych wymiarach współpracy z państwami globalnego Południa. Ćwiczą formułowanie wypowiedzi i utrwalają konstrukcje przyszłe, takie jak *Future Simple* czy *be going to*.

5. PRAWNICZKA CZY STOLARZ - CZY TO MA ZNACZENIE? A LAWYER OR A CARPENTER - DOES IT REALLY MATTER?

Zagadnienia:

- ▶ Zrównoważony rozwój
- ▶ Ubóstwo
- ▶ Zdrowie

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Jak poprzez wybór swojego zawodu możemy wpływać na otaczający nas świat?

Cele zajęć:

- ▶ Poznasz różne zawody oraz aktywności, które można w ich ramach podejmować.
- ▶ Zrozumiesz, jak osobiste wybory mogą wpływać na rzeczywistość i życie innych ludzi.
- ▶ Odpowiesz na pytanie dotyczące twoich planów na przyszłość.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.4, 1.12, 1.14, 6.2, 6.6, 6.8

Zagadnienia językowe:

- ▶ Konstruowanie wypowiedzi
- ▶ Konstrukcja przyszła *Future Simple*
- ▶ Konstrukcja przyszła *be going to*

Metody:

- ▶ Praca z tekstem
- ▶ Burza pomysłów

Formy pracy:

- ▶ Praca indywidualna
- ▶ Praca w parach
- ▶ Praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki

Słownictwo:

- ▶ eco-friendly – przyjazny środowisku
- ▶ sustainable development – zrównoważony rozwój
- ▶ to volunteer – wykonywać pracę wolontarystyczną
- ▶ objective – obiektywny
- ▶ available – dostępny
- ▶ resistant – odporny
- ▶ to poach – kłusować
- ▶ logging – wycięcie lasu
- ▶ to promote – promować
- ▶ policy – zasada polityczna
- ▶ to benefit – korzystać
- ▶ global interdependencies – globalne powiązania
- ▶ global education – edukacja globalna
- ▶ overfishing – przeławianie
- ▶ endangered species – zagrożone gatunki

MIN

Wprowadzenie

10

0

10

Praca właściwa

20

10

30

10

40

10

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zapisz na tablicy frazę *MY CAREER* i poproś uczniów i uczennice aby podali pomysły swoich przyszłych zawodów. Skorzystaj z gotowej listy zawodów (załącznik nr 1). Młodzież prezentuje swoje pomysły, rozpoczynając zdania od wyrażen podanych pod listą.
2. Zapisz wybrane zdania na tablicy i przypomnij na ich podstawie zasady tworzenia konstrukcji przyszłych.
3. Zapytaj, kto z klasy jest pewny wyboru swojego przyszłego zawodu, a kto się waha. Na tej podstawie podziel uczniów i uczennice na dwie grupy: zdecydowanych i niezdecydowanych. Zadaj kilku osobom z grupy pierwszej pytanie: *Who are you going to be in the future?* Uczniowie i uczennice odpowiadają według wzoru: *I'm going to be a...*. Postąp podobnie z grupą drugą, zadając pytanie: *Who will you be in the future?* Pozwól uczniom i uczennicom odpowiedzieć wg wzoru: *I think I will be a...*
4. Następnie powiedz młodzieży, że niezależnie od przyszłego zawodu, każdy z nas ma szansę wpływać na to, jak wygląda świat. Zachęć uczniów i uczennice, aby uzupełnili swoje opinie dodatkową informacją na temat znaczenia danego zawodu w perspektywie globalnej, według wzoru: *I am going to be a ... because I can ...* (załącznik nr 1). W tej części lekcji pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

5. Rozdaj uczniom i uczennicom krótkie mini dialogi z pytaniami o to, kim będą w przyszłości (załącznik nr 2). Młodzież ćwiczy mini-dialogi ustnie w parach.

Tę lekcję lub pracę domową można dodatkowo urozmaicić wykorzystując nowe technologie, np. tworzenie mówiących awatarów. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w artykule „Awatary na lekcji języka obcego”. <http://www.ceo.org.pl/pl/cyfrowaszkola/news/awatary-na-lekcji-jezyka-obcego>.

PRACA DOMOWA:

1. Podaj przykłady trzech niewymienionych na lekcji zawodów, których przedstawiciele i przedstawicielki mogą wpływać na otaczający świat. Krótko uzasadnij swój wybór.

Załączniki:

Załącznik nr 1 - Exercise: Professions and their role in changing the world

Załącznik nr 2 - Exercise: Who will you be in the future? - Dialogues

PROFESSIONS AND THEIR ROLE IN CHANGING THE WORLD

Read the list and build sentences using the useful phrases provided below.

aktor/ka	actor/actress	perform in films showing the diversity of the countries of the Global South
antykwarium/ka	bookseller	save paper by selling second-hand books
architekt/ka	architect	design energy-saving houses made of eco-materials
bibliotekarz/rka	librarian	recommend books which educate people about important issues and other regions of the world
biolog/żka	biologist	make people aware of species which need protection
chirurg/żka	surgeon	volunteer in the Global South, e.g. for Doctors Without Borders
cieśla/cieślina	carpenter	use wood only from local forests which are dedicated for the purpose of cutting
dentysta/ka	dentist	volunteer in the Global South, e.g. for Doctors Without Borders
lekarz/lekarka	doctor	promote healthy diet of local products which impact the environment less
drukarz/rka	printer	use only recycled paper from certified sources
dziennikarz/rka	journalist	present objective facts that educate people about other regions of the world
ekonomista/ka	economist	promote economic solutions which benefit the poor, not only the rich people
rolnik/czka	farmer	use only eco-friendly ways of farming to not pollute the environment
tłumacz/ka	translator	translate texts from less known cultures and promote them among communities in Europe
fotograf/ka	photographer	be objective, take photos combating stereotypes about people and regions of the world
fotoreporter/ka	photojournalist	be objective, present information about events important for the society
pan/pani domu	house husband/ wife	use eco-friendly products for cleaning, healthy, local and seasonal food for cooking, save water and electricity, borrow appliances instead of buying new ones
inżynier/ka	engineer	design appliances and constructions which are energy-saving or resistant to natural disasters and make them available to people who need them
jubiler/ka	jeweller	make jewellery from local materials found in Europe, use products coming from certified, legal sources
kosmetyk/czka	beautician	use eco-friendly, natural cosmetics
sklepikarz/rka	shop owner	sell mainly locally produced goods
kwiaciarz/rka	florist	use only seasonal flowers which grow locally
leśniczy/a	forester	preserve the forest from poachers and illegal logging
pisarz/rka	writer	write about global problems and suggest possible solutions
nauczyciel/ka	teacher	teach about the global interdependencies (global education) and possible ways to act for a better world
muzyk/czka	musician	compose and perform songs about important issues and mobilise people to act on them
podróżnik/czka	traveller	travel to places facing serious problems or implement interesting solutions and make people aware of them on a blog
rybak/czka	fisherman/woman	prevent overfishing of endangered species
polityk/czka	politician	promote policies that benefit people and the environment
projektant/ka mody	fashion designer	promote recycled materials and/or fabric, promote reusing old clothes
rysownik/czka	cartoonist	present important issues in their drawings
szewc/czyni	shoemaker	save materials by repairing shoes so that people don't need to buy new ones
trener/ka	coach	volunteer in the Global South, e.g. for Sports Without Borders, empower young women to improve their social status through sports (like in the organization Skateistan)

USEFUL PHRASES:

- I will be a ..., - I'm going to be a ...
- I can be a ..., - I think I will be a ...

WHO WILL YOU BE IN THE FUTURE? – DIALOGUES

In pairs build your own dialogues using constructions provided below.

Will you be a doctor?

- a. Yes, I will.
- b. I think I will.
- c. No, I won't
- d. Definitely not.

Will you be a fashion designer?

- a. Yes, I think I may be a fashion designer in the future.
- b. Yes, I hope I will help people to...
- c. No, I don't want to.
- d. I don't intend to.

What kind of job do you think you will have in the future?

– I think I will be _____

Who are you going to be when you are an adult?

– I am going to be _____

Are you going to be a politician?

- a. Yes, I am
- b. Sure, definitely.
- c. No, I'm not.
- d. No, never.

6. FAIRTRADE – O CO CHODZI? *FAIRTRADE* – *WHAT IS IT* *ALL ABOUT?*

AUTORKA: MAGDALENA REWERS

Podczas zajęć uczniowie i uczennice dowiadują się, czym jest sprawiedliwy handel i system Fairtrade. Ponadto podczas lekcji młodzież doskonali umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstu zawartego w oglądanym przez nich filmie.

6. FAIRTRADE
- O CO
CHODZI?
FAIRTRADE
- WHAT IS IT
ALL ABOUT?

Zagadnienia:

- ▶ Konsumpcja i produkcja
- ▶ Żywność i rolnictwo
- ▶ Globalny rynek i handel międzynarodowy

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Jak sprawiedliwy handel wpływa na życie ludzi w różnych częściach świata?

Cele zajęć:

- ▶ Wyjaśnisz pojęcia: „Fairtrade”, „produkty Fairtrade”, „wioski Fairtrade”.
- ▶ Wskażesz, jakie znaczenie ma współpraca ludności z różnych części świata z organizacjami promującymi sprawiedliwy handel.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.4, 1.6, 1.7, 1.13, 3.1, 3.3, 8.1, 12

Zagadnienia językowe:

- ▶ Czytanie ze zrozumieniem
- ▶ Idiomy

Metody:

- ▶ Burza pomysłów
- ▶ Praca z filmem

Formy pracy:

- ▶ Praca indywidualna
- ▶ Praca w parach
- ▶ Praca grupowa

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki
- ▶ Kopia filmu

Słownictwo:

- ▶ alternative – alternatywne
- ▶ approach – podejście
- ▶ conventional – konwencjonalne
- ▶ trade – handel
- ▶ partnership – współpraca, partnerstwo
- ▶ consumer – konsument/ka
- ▶ deal – umowa, porozumienie
- ▶ improved – ulepszone
- ▶ terms – warunki
- ▶ opportunity – okazja
- ▶ powerful – potężny
- ▶ reduce – zredukować
- ▶ everyday – codzienny
- ▶ to sow – siał

MIN

Wprowadzenie

5

10

Praca właściwa

15

35

Podsumowanie

45

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przynieś do klasy produkty takie jak banan, pomarańcz, kawa, kwiat, herbata, podkoszulek bawełniany. Zapytaj uczniów i uczennice, co te produkty mogą mieć ze sobą wspólnego. Wyjaśnij, że zarówno te przyniesione, jak i wiele innych są wytwarzane w odległych częściach świata, a coraz częściej można je kupić w ramach sprawiedliwego handlu.

2. Pokaż uczniom i uczennicom symbol Fairtrade i zapytaj, czy wiedzą co on oznacza. Jeśli nie wiedzą, rozdaj krótki tekst wyjaśniający czym jest Fairtrade (załącznik nr 1).

3. Rozdaj karty pracy z idiomami dotyczącymi przyniesionych przez ciebie produktów (załącznik nr 2) i poproś uczniów i uczennice, aby w parach połączyli zdania z ich znaczeniem. Wspólnie sprawdźcie odpowiedzi.

! KLUCZ: 1c, 2a, 3e, 4b, 5d

4. Zapowiedz, że za moment obejrzyjecie film dotyczący jednego z przyniesionych produktów – bawełny. Rozdaj karty pracy (załącznik nr 3), na których znajdują się pytania typu prawda/fałsz. Włącz film i poproś młodzież o wypełnienie karty pracy. Jeśli będzie miała problem z udzieleniem odpowiedzi na jakieś pytania, zaznacz, że pokażesz fragmenty filmu ponownie.

! Link do filmu „On the Trail of Fairtrade Cotton”: <http://bit.ly/videoFTcotton>

5. Po zakończeniu oglądania filmu poproś uczniów i uczennice, aby porównali swoje odpowiedzi, a następnie wspólnie skorygujcie błędy.

! KLUCZ: 1 - T, 2 - T, 3 - F, 4 - T, 5 - T, 6 - T, 7 - F

6. Uczniowie i uczennice w parach wypisują po trzy przykłady tego, jak sprawiedliwy handel wpływa na życie ludzi w różnych częściach świata. Ochotnicy i ochotniczki odczytują odpowiedzi na forum. W tej części lekcji pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

PRACA DOMOWA:

1. Przeprowadź ankietę wśród rodziny, czy wiedzą, czym jest sprawiedliwy handel. Opowiedz im, czego dowiedziałeś/aś się na dzisiejszej lekcji.
2. Dowiedz się, czy istnieją krytyczne opinie na temat Fairtrade.

Transcript of the movie "On the Trail of Fairtrade Cotton"

Fairtrade is about allowing a small farmer to live by the sweat of his brow. 2.5 billion people make their living from agriculture. Half of them live below the poverty line, earning \$1.5 per day.

"What life is like here...I wake up at sunrise. At 5 o'clock in the morning, I am up and ready to go to the fields. I fetch water and I wash myself. Then I pray, because I believe in God. Cotton is our cash crop, we grow cereal for food. You have to be smart to figure this out. Because those who decide after a good cotton harvest to stop growing cereals, then spend a lot of money buying cereals. To grow white, good quality cotton, you need to fully monitor everything from the sowing through the harvest. You need to choose the right plot, sow at the right time... To make sure you get a good, white cotton you need to remove any black bits. We used to argue with buyers over quality of cotton. The more we worked with Fairtrade, we learnt to separate our own cotton into different qualities. Here it is, first grade cotton. This is first grade cotton. This is second grade. Fairtrade buyers do not buy second or third grade cotton, they only buy the best 'first quality'."

Fairtrade gives farmers the opportunity to fight poverty themselves. Once organized the farmers are empowered to develop a stronger position and change their lives. The farmers receive two main economic benefits: a guaranteed Fairtrade Minimum Price plus Fairtrade Premium. The first benefit is the Fairtrade minimum price - it is paid to each farmer for the amount of cotton he produces. Guaranteed Fairtrade price covers the average costs of sustainable production, ensures a secure income for the farmers and their family.

"Wait! I've got more. This is not everything. Is that it? No, no, there's still more to come."

On the day he gets paid, he'll bring this receipt to the General Assembly. "We don't earn a salary. We only get money when we sell our cotton." The second benefit is for the community. The general assembly meets and votes. "If we want to build a well, a medical centre or a school... We discuss it during the assembly and we reach an agreement by voting.

The Fairtrade Premium paid to the farmers' organisation is invested in projects to develop their community or business. The farmers themselves decide how to spend it. "We plan to install a loudspeaker with a solar panel for the village. As for the work which women do, we really wish that... we would really like a mill... Ok so this is the way we are going to decide: those who vote for the mill will bring a leaf, and those who vote for the loudspeaker will bring a piece of wood. This is my vote, Hadibi Diallo. 1... 17, 18... 3, 4, 5, 6, 7, ... 55 people for loudspeakers and radio. Before we were exhausted. We used to grind for four hours. Now we can get out to the field earlier and the job is much easier."

Normally, buying stationary for school children is a real problem for parents. Unfortunately, lots of children had to give up school because their parents couldn't afford the expenses related to school. This year the school children were much more motivated as there was no longer any problem with buying school materials.

"Before I was trained, before the centre even existed, when a woman was ready to give birth, someone had to run and get the village 'mamas,' so they could ease the pain with gri-gri. Since working with Fairtrade, when a woman is about to give birth, she comes here and I check whether she can have her baby here or not. "There is still a lot to be done. The centre is already built but underequipped. "For now, I just have one delivery kit. Since Fairtrade was introduced here, us the women can see its benefits. We are now involved in the decision-making alongside the men. There have been no witch doctors nor potions, Fairtrade is a new way which has awakened us." "Before it was us the men who used to solely manage the money. Now, thanks to Fairtrade, when a woman weighs her cotton, she receives the money in person, in exactly the same way as the men. Things have changed a lot. Now we call the women and show them how much money they have earned. The receipt shows the Fairtrade amount they have earned. Mother is here!"

"If we had implemented the environmental requirements at the outset of Fairtrade, we would have lost less land. We lost most of our land because of floods, but also large areas because of fire. Where I'm sitting is a wall of stones which we've built to protect against water erosion. Before we built it, the land was not suitable for cultivating crops. For me the first two priorities are to ensure we preserve the environment and comply with Fairtrade requirements."

"We had a setback: we didn't receive any Fairtrade Premium for the past two harvests because apparently Fairtrade cotton wasn't selling well." Little by little, Fairtrade is making fundamental changes in the lives of farmers and their families. Sales are a key element for the change. But farmers aren't selling enough. "If Fairtrade is really going to take off, if we want to move forward, our cotton has to be a combination of quality and quantity. Those of you who have visited us, make the project work so that it lasts. For fairer trade, get involved. Well, thank you!"

Załączniki:

Załącznik nr 1 - *Exercise: Introducing Fairtrade*

Załącznik nr 2 - *Exercise: Idioms and their meaning*

Załącznik nr 3 - *Exercise: On the Trail of Fairtrade Cotton - True or False?*

Źródła:

www.fairtrade.net

Film „On the Trail of Fairtrade Cotton”: <http://bit.ly/videoFTcotton>

ZAŁĄCZNIK NR 1 – EXERCISE

INTRODUCING FAIRTRADE

Read the text and explain Fairtrade in your own words.

Fairtrade is an alternative approach to conventional trade and is based on a partnership between producers and consumers. Fairtrade offers producers a better deal and improved terms of trade. This allows them the opportunity to improve their lives and plan for their future. Fairtrade offers consumers a powerful way to reduce poverty through their everyday shopping.

When a product carries the FAIRTRADE mark it means the producers and traders have met Fairtrade Standards. Producers receive more money (enough to provide for their living and often also for their children's education), the environment is not being damaged in the process of production and part of the income will be invested in improving the living standards of the community (e.g. building a school, or a hospital, or buying new machines).

ZAŁĄCZNIK NR 2 – EXERCISE

IDIOMS AND THEIR MEANING

Match each sentence with its meaning.

Sentence	Meaning
1. Nobody likes Sue. She always cottons up to teachers.	a. completely different
2. You can't compare Kate and Joe – they're like apples and oranges.	b. to try to pay attention to what's going on
3. Visiting museums, Kate said, was not her cup of tea.	c. to flatter or fawn on someone in hopes of favourable treatment
4. Wake up and smell the coffee!	d. to become very angry
5. My dad will go bananas if he sees the kitchen in this state.	e. not one's choice or preference

ON THE TRAIL OF FAIRTRADE COTTON – TRUE OR FALSE?

Watch the film. Then write TRUE or FALSE next to each sentence.

1. 2.5 billion people make their living from agriculture. _____
2. Cooperation with Fairtrade makes cotton producers more aware of different qualities of cotton. _____
3. Fairtrade buyers buy all grades of cotton. _____
4. Producers don't get regular salaries. _____
5. If people want to build, e.g. hospital or school, they have to decide together. _____
6. The situation of school children improved as there were no longer problems with buying school materials. _____
7. The women's position in community is still really bad because they don't have equal rights. _____

7. ILE KOSZTUJE TWOJA KOSZULA? *HOW MUCH DOES YOUR SHIRT COST?*

AUTORKA: MONIKA RYRYCH

Zajęcia mają na celu przybliżenie przyczyn katastrofy w Rana Plaza w Bangladeszu w kwietniu 2013 roku oraz ukazanie reakcji świata na tę katastrofę. Uczniowie i uczennice dowiadują się o warunkach pracy w fabrykach odzieży w Bangladeszu, a jednocześnie ćwiczą tworzenie strony biernej.

7. ILE KOSZTUJE TWOJA KOSZULA?

HOW MUCH DOES YOUR SHIRT COST?

Zagadnienia:

- Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- Zrównoważony rozwój
- Konsumpcja i produkcja

Czas trwania:

- 45 minut

Pytanie kluczowe:

- W jakich warunkach produkowane są nasze ubrania?

Cele zajęć:

- Zrozumiesz, dlaczego ubrania są produkowane w krajach globalnego Południa.
- Dowiesz się, dzięki czemu w krajach globalnej Północy można kupić niedrogie ubrania.

- Poznasz działania na rzecz poprawy warunków pracy w fabrykach ubrań w krajach globalnego Południa.

Związek z podstawą programową:

- 1.4, 1.7, 4.3

Zagadnienia językowe:

- Strona bierna

Metody:

- Praca z tekstem
- Dyskusja
- Burza pomysłów

Formy pracy:

- Praca indywidualna
- Praca w grupach

Środki dydaktyczne:

- Załączniki

Słownictwo:

- agreement – porozumienie
- average – przeciętny
- collapse – zaważyć się
- compensation – odszkodowanie
- condition – warunek
- industry – przemysł
- introduce – wprowadzić w życie
- living wage – płaca minimalna pozwalająca na przeżycie
- profit – zysk
- violence – przemoc

MIN

Wprowadzenie

Praca właściwa

0

5

3

15

2

5

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Poproś uczniów i uczennice, żeby wymienili kraje, w których produkowane są ich ubrania. Zapytaj, ile kosztuje koszulka w przeciętnym sklepie. Czy ta cena wydaje się wszystkim wystarczająca, żeby pokryć koszty produkcji, transportu, magazynowania, reklamy, wynagrodzenia dla sprzedawców itp.?
2. Zapytaj młodzież, czy pamięta doniesienia z mediów na temat warunków pracy w fabrykach odzieży, zwłaszcza tych zagranicznych. Jeśli tak, to jakie były jej odczucia.
3. Następnie poproś uczniów i uczennice o odczytanie na głos tekstu dotyczącego katastrofy w Rana Plaza w Dhace, która wydarzyła się w kwietniu 2013 roku (załącznik nr 1). Na forum klasy odpowiedź na pytania do tekstu.
4. Zapytaj młodzież, czy jej zdaniem podniesienie stawki godzinowej o 50 centów (czyli kilka centów od koszulki) mogłoby wpłynąć na poprawę sytuacji. Następnie opowiedz im o postulatach Muhammada Yunusa.

— Muhammad Yunus (Pokojowa Nagroda Nobla 2006) proponuje utworzenie funduszu, który gwarantowałby podniesienie minimalnej pensji w Bangladeszu. Twierdzi, iż podniesienie stawki godzinowej o 50 centów dla osób zatrudnionych w fabrykach nieznacznie wpłynie na cenę produktu, natomiast znacznie wpłynie na jakość ich życia: bezpieczeństwo pracy, emerytury i renty, opiekę zdrowotną, mieszkanie, zdrowie i edukację dzieci.

5. Przejdź do części gramatycznej i przypomnij zasadę tworzenia strony biernej.

HOW MUCH DOES YOUR SHIRT COST?

Read the text and in class answer the questions below.

Do you know how much your shirt costs? It turns out that a shirt produced in the USA is \$13.22 (where \$7.47 are the costs of production) but if the shirt is made in Bangladesh it costs just \$3.72 (22 cents are the costs of production). With the absence of basic health and safety standards cost of work is low. No wonder big companies moved their production to Bangladesh. In this country the clothing industry brings the government annual profits of \$22 billion.

On April 23, 2013 in the capital of Bangladesh, Dhaka, Rana Plaza, a clothing factory collapsed, killing 1129 people, mostly young women. The building was made of poor materials and it was originally planned to be a 5 storey. However, it was illegally extended to 8 storeys. Moreover, the owner installed heavy machines which caused vibrations. It was the biggest catastrophe of its kind in years.

In Rana Plaza, the most popular chain companies made their clothes. After the tragedy, more than a million people from around the world protested against dangerous work conditions in the clothing factories of Bangladesh. As a result, many corporations decided to take care of security in their Bangladeshi factories. Less than a month after the collapse, over 50 clothing manufacturers signed an agreement about fire protection and security in Bangladesh. However, only five companies decided to pay financial compensation to the injured women. Many women who were injured lost their hands or legs in a catastrophe - some of them broke their spines which made it impossible for them to work in future. However the example of Rana Plaza shows that international solidarity can have a real impact on a situation of work forces in countries of Global South and there is still a lot to be done.

The average day in a factory in China or in Bangladesh lasts 10-12 hours, but sometimes it is even prolonged to 16 hours. The average worker in a clothing factory is an uneducated 16-20 year old from a small village. The workers in the clothing industry in Bangladesh earn 40% of a living wage. People work in very dangerous conditions: the halls are crowded without safety standards, there is no access to good ventilation. Sometimes even basic protection means, for example gloves or glasses, are not given to the workers. There are however non-governmental organizations that try to influence manufacturers to improve working conditions in the clothing industry. One of the best known is Clean Clothes Campaign. You can learn more about what they do and how to join them on their web page.

QUESTIONS:

- ▶ Why did big companies move their production to Bangladesh?
- ▶ Is the clothing industry profitable because of production in Bangladesh?
- ▶ What happened in Rana Plaza on April 23, 2013?
- ▶ Who were the main casualties?
- ▶ What were the reasons of the tragedy?
- ▶ What was people's reaction around the world to the catastrophe?
- ▶ Were the international protests successful?
- ▶ How many companies decided to pay financial compensations to the victims?
- ▶ What are the average working conditions in clothes factories in Bangladesh?

CHANGE INTO PASSIVE (PRESENT SIMPLE AND PAST SIMPLE)

A) Change into passive (Present Simple)

Example: They make shoes in China.
Shoes are made in China.

► European and American companies sew clothes in Bangladesh.

► Only some companies control their factories in Bangladesh.

► One of the brands pays \$1 million in compensation to the victims' families.

► A company devotes half a million dollars for anti-fire security every year.

► Clean Clothes Campaign monitors the work conditions in Bangladesh and Cambodia.

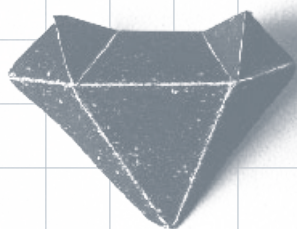
B) Change into passive (Past Simple)

► Many international brands introduced a new security agreement in May 2013.

► Big companies moved their production to Bangladesh.

► The collapsed building killed 1129 people.

► A company signed the agreement.

8. CZY TWÓJ TELEFON MOŻE STAĆ SIĘ BRONIĄ? *CAN YOUR PHONE TURN INTO A GUN?*

AUTOR: BOGUMIŁ FILIPIUK

Lekcja skupia się na problemie odpowiedzialnej konsumpcji i nierówności w dostępie do zasobów między globalnym Południem a globalną Północą. Lekcja pokazuje uczniom i uczennicom niektóre konsekwencje wynikające z przeniesienia produkcji elektroniki do krajów globalnego Południa. Ćwicząc czytanie ze zrozumieniem i konstruowanie wypowiedzi, młodzież dowiaduje się, w jaki sposób nasza decyzja o zakupie telefonu czy komputera wpływa na życie ludzi z krajów globalnego Południa.

8. CZY TWÓJ TELEFON MOŻE STAĆ SIĘ BRONIĄ? CAN YOUR PHONE TURN INTO A GUN?

Zagadnienia:

- Konsumpcja i produkcja
- Zasoby naturalne
- Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka

Czas trwania:

- 45 minut

Pytanie kluczowe:

- Co każdy i każda z nas może zrobić, aby sprawić, żeby produkcja telefonów komórkowych stała się bardziej etyczna?

Cele zajęć:

- Zrozumiesz, w jaki sposób twoje decyzje wpływają na życie osób z Demokratycznej Republiki Kongo.

- Dowiesz się, co to są minerały konfliktowe.
- Wymienisz sposoby walki z nierównościami społecznymi.

Związek z podstawą programową:

- 1.7, 1.12, 4.5, 4.7, 6.5, 6.8

Zagadnienia językowe:

- Czytanie ze zrozumieniem
- Konstruowanie wypowiedzi

Metody:

- Praca z tekstem
- Dyskusja

Formy pracy:

- Praca indywidualna
- Praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

- Załączniki
- Kartki z napisami „Yes” i „No”

Słownictwo:

- law – prawo
- mineral – minerał
- to introduce – wprowadzić
- to earn – zarabiać
- peacekeeping force – siły pokojowe
- to mine – kopać
- to release – wytwarzać
- to protect – chronić
- to prevent – zapobiegać
- electronic device – urządzenie elektroniczne
- toxin – toksyna
- to contain – zawierać

MIN

0

Wprowadzenie

5

5

Praca właściwa

15

10

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Poproś uczniów i uczennice, aby wyjęli swoje telefony komórkowe i powiedzieli, z czego się składają. Zapytaj, czy są w stanie wskazać, z jakich materiałów zostały wykonane i z jakich krajów mogą one pochodzić. Zadaj w końcu pytanie, czy ich telefon może stać się w jakiś sposób bronią? Następnie zapytaj, czy znają nazwy takie jak: *tin* (cyna), *tantalum* (tantal), *tungsten* (wolfram), *gold* (złoto). Zapisz nazwy tych minerałów na tablicy i poinformuj uczniów i uczennice, że na dzisiejszej lekcji rozmawiać będziecie o tym, jak ich decyzja o kupnie sprzętu elektronicznego może wpłynąć na sytuację w innych częściach świata.

Temat odpowiedzialnej konsumpcji jest w szkołach popularny, ale też stanowi wyzwanie. Ważne jest to, żeby zajęcia dotyczące tego zagadnienia dawały młodzieży poczucie wpływu na sytuację, o której się dowiadują. W przeciwnym razie uczniowie i uczennice mogą czuć się obwiniani i bezsilni, a w rezultacie zniechęceni.

Ten scenariusz powinien być realizowany jako spójna całość. Zaczyna się od indywidualnego doświadczenia, przechodzi w dyskusję dotyczącą indywidualnych poglądów, a kończy się przykładem działania na rzecz zmiany. Jest bardzo istotne, aby zrealizować wszystkie elementy scenariusza, w którym odniesienie do działania stanowi zachętę do pytania w sklepach ze sprzętem elektronicznym o warunki jego produkcji.

Obecnie (2015 rok) na rynku międzynarodowym jest tylko jedna firma, która za cel stawia sobie produkcję telefonów komórkowych z etycznie pozyskiwanych materiałów, ale jej produkty są niedostępne na rynku polskim. W związku z tym jednym z możliwych działań w tej sytuacji jest wywieranie presji na producentów i dystrybutorów sprzętu poprzez pytanie w sklepach o warunki jego powstawania.

2. Poproś uczniów i uczennice o wypełnienie ćwiczenia dotyczącego faktów o wydobywaniu minerałów i ich przetwarzaniu (załącznik nr 1). Po wykonaniu zadania wspólnie odpowiedźcie na pytania do tekstu.

30

15

40

10

45

5

- 3.** Poinformuj młodzież, że będzie uczestniczyła w dyskusji. W tym celu rozdaj karty pracy z przydatnymi wyrażeniami (załącznik nr 2). Poproś, aby każda osoba swoją opinię na dany temat wyraziła stając bliżej końca sali symbolizującego odpowiedź „Yes” lub tego symbolizującego odpowiedź „No”.

Po odczytaniu każdego zdania (załącznik nr 3) daj uczniom i uczennicom chwilę na zajęcie miejsca reprezentującego ich opinię, a następnie poproś, aby chętni wyjaśnili dlaczego zgadzają się lub nie. Pozwól, aby uczniowie i uczennice zmieniali swoje pozycje, jeżeli w czasie dyskusji zmienią zdanie. Po zakończeniu dyskusji zadaj pytanie: *What can each of us do to influence the production of mobile phones to become more ethical?* Na tym etapie lekcji pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

- 4.** Poproś uczniów i uczennice, aby w parach przygotowali dialogi z wykorzystaniem sformułowań zawartych w Załączniku nr 3 oraz informacji z Załącznika nr 1.

- 5.** Poproś uczniów i uczennice, aby na kartkach dokończyli zdanie: *I was surprised to learn today that*

PRACA DOMOWA:

- 1.** Zorganizuj dla znajomych projekcję filmu „The Story of Electronics” i opowiedz im o tym, czego dowiedziałas/ęś się na dzisiejszej lekcji.

! Link do filmu „The Story of Electronics”: <http://storyofstuff.org/movies/story-of-electronics/>

Załączniki:

Załącznik nr 1 - *Exercise: Facts about conflict minerals*

Załącznik nr 2 - *Useful phrases – expressing your opinion*

Załącznik nr 3 - *Statements for discussion about conditions of production of popular electronic items*

Załącznik nr 4 - *Exercise: Buying a new phone – a dialogue*

Źródła:

<http://www.raisehopeforcongo.org/content/initiatives/conflict-minerals>

<http://www.enoughproject.org/conflict-minerals>

<http://www.sourceintelligence.com/what-are-conflict-minerals/>

Książka "80:20 Development in an Unequal World", Colm Regan 2012

FACTS ABOUT CONFLICT MINERALS

Fill in the blanks with the verbs in brackets and answer the questions below.

1. Laws _____ to prevent the conflict from becoming bigger. (introduce)
2. Millions of dollars _____ by military groups through selling the Three T's. (earn)
3. Minerals _____ in production of many electronic devices. (use)
4. Tantalum, tin, tungsten and gold _____ in production of many electronic devices. (use)
5. The biggest army _____ in Congo since 2009. (place)
6. The biggest United Nations peacekeeping force _____ in Congo since 2009. (place)
7. The conflict _____ by the minerals trade. (finance)
8. Congo is rich in mineral resources, but the military conflict _____ by these resources. (finance)
9. Minerals _____ by children. (mine)
10. Many of the minerals used to create cell phones like tantalum, tin, tungsten and gold _____ by children in Congo. (mine)
11. When minerals _____ they produce dangerous toxins. (burn)
12. When minerals contained in cell phones _____ they release dangerous toxins into the atmosphere, soil and water. (burn)
13. Money _____ to buy weapons. (use)
14. Money used to buy weapons and finance conflicts _____ through illegal market selling of minerals necessary to produce mobile phones' parts. (make)
15. Projects _____ to help people in Congo. (introduce)
16. Workers _____ by companies that produce phone parts. (protect)

QUESTIONS:

- ▶ What are three T's?
- ▶ What is the connection between the three T's and your mobile phone?
- ▶ Who mines those minerals?
- ▶ Who makes money out of it?
- ▶ What do they use the money for?

USEFUL PHRASES - EXPRESSING YOUR OPINION

Wyrażanie opinii:

- ▶ I believe _____
- ▶ I don't believe _____
- ▶ In my opinion _____
- ▶ To my mind _____

Zgadzanie/nie zgadzanie się z rozmówcą:

- ▶ I agree that _____
- ▶ I disagree that _____
- ▶ I think _____ will help.
- ▶ I don't think _____ will help.

Podawanie przykładów:

- ▶ For example _____
- ▶ The problems of _____ are _____

Podawanie rozwiązań problemu:

- ▶ The solutions to the problem can be _____
- ▶ We can _____
- ▶ People should _____

STATEMENTS FOR DISCUSSION ABOUT CONDITIONS OF PRODUCTION OF POPULAR ELECTRONIC ITEMS

1. People should have access to new technologies all over the world.
2. If I buy a new phone I don't want to think about environmental problems.
3. I don't think that gadgets I use can contribute to problems for people in other countries.
4. Violence in Congo should stop.
5. I want people to tell others about the conflict in Congo.

BUYING A NEW PHONE

– A DIALOGUE

Imagine you are in a home appliance shop in England and you want to buy a new mobile phone. Using what you have learned in class today about the conflict in the Democratic Republic of Congo create a dialogue according to the template below. Work in pairs. Use information from Exercise: Facts about conflict minerals (numbers in brackets symbolise useful sentences from the Exercise).

Useful words:

environmentally friendly, conflict free, child labour, phone parts, recycle

A: Inform what product you are interested in	
	B: Ask how you can help
A: Ask what is used to build phone parts	
	B: Name the minerals (3, 4)
A: Ask where materials come from	
	B: Inform the customer about possible mineral origins (10)
A: Ask about conflict	
	B: Inform the customer about conflict (15, 16)
A: Ask about child labour	
	B: Answer (11, 12)
A: Ask about environmental problems	
	B: Answer (13, 14)
A: Ask about UN help	
	B: Inform about UN help (5, 6)
A: Ask about workers' rights	
	B: Answer what laws, workers' rights and projects are introduced (1, 17, 18)
A: Thank them for their help	
	B: Propose a solution
A: Decide on the product	

EXAMPLE OF A DIALOGUE – BUYING A NEW PHONE

A: Excuse me, I want to buy a new phone.

B: Yes, how can I help you?

A: I'm interested in environmentally friendly, conflict free products.

B: I understand, what do you want to know exactly?

A: I'd like to ask what materials are used to build phone parts?

B: Tantalum, tin, tungsten and gold are used in production of many electronic devices.

A: Where do those materials come from?

B: Congo is rich in these mineral resources, but the military conflict is financed by them.

A: How do they get money for this?

B: Money to buy weapons and finance conflicts is made through the illegal market selling minerals necessary to produce mobile phones' parts.

A: That is terrible, are children involved?

B: Many of the minerals used to create cell phones like tantalum, tin, tungsten and gold are mined by children in Congo.

A: What about environmental problems?

B: When minerals contained in cell phones are burned they release dangerous toxins into the atmosphere, soil and water.

A: My gosh! What does the UN do about it?!

B: The biggest United Nations peacekeeping force has been placed in Congo since 2009.

A: What about workers?

B: Workers are now protected by companies that produce phone parts. Projects are introduced to help people in Congo. Laws are introduced to prevent the conflict from becoming bigger.

A: Thank you for your help.

B: I suggest you should buy this phone. It is conflict free and environmental friendly. The parts are recycled.

A: I think that is good idea. I'll take it.

9. SPORT DLA KOBIET *SPORTS FOR WOMEN*

AUTOR: BOGUMIŁ FILIPIUK

Ćwiczenie ma na celu
przybliżenie młodzieży niektórych
dyscyplin sportowych i kobiet
w nich uczestniczących. Młodzież
zapoznaje się z tekstami
mówiącymi o roli sportu
w walce kobiet o swoje prawa
w społeczeństwie, ćwicząc przy
tym czytanie ze zrozumieniem.

Zagadnienia:

- ▶ Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- ▶ Różnorodność i stosunki międzykulturowe

Czas trwania:

- ▶ 20 minut

Cele ćwiczenia:

- ▶ Dowiesz się, jaki związek może mieć sport z walką o prawa kobiet.

- ▶ Podasz nazwy niektórych sportów.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.10, 3.1, 12

Zagadnienia językowe:

- ▶ Czytanie ze zrozumieniem

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załącznik

Słownictwo:

- ▶ kidnapped - porwany przez porywaczy
- ▶ concerned - z troską/a
- ▶ independent - niezależny/a
- ▶ confident - pewny/a siebie
- ▶ race car - samochód wyścigowy
- ▶ Middle East - Bliski Wschód
- ▶ taboo - temat tabu
- ▶ to forbid - zabronić
- ▶ army veteran - weteran/ka wojenny/a

MIN

0

5

5

15

10

20

5

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Poinformuj uczniów i uczennice, że ćwiczenia, którą będą wykonywali, dotyczą kobiet w sporcie. Zadań pytania:

- ▶ *What sports are women good at?*
- ▶ *What famous sportswomen do you know?*
- ▶ *What are your favourite sports for girls?*
- ▶ *What sports would you like to do?*

2. Rozdaj karty pracy z tekstami dotyczącymi roli sportu w transformacji pozycji społecznej kobiet (załącznik nr 1). Zadanie polega na wstawieniu w luki słów w odpowiedniej formie, a później dopasowaniu nagłówków do odpowiednich tekstów. Młodzież wykonuje zadanie indywidualnie lub w parach. Odczytajcie odpowiedzi na forum klasy.

KLUCZ

- 1) a. 1. women, 2. junior, 3. subjects, 4. their, b. 1. nearest, 2. dangerous, 3. beaten, 4. their, c. 1. done, 2. her, 3. gets, d. 1. friends, 2. the fastest, 3. countries, 4. first, e. 1. stopped, 2. won, 3. to, f. 1. ride, 2. forbidden, 3. After, 4. social
- 2) a-5, b-7, c-8, d-1, e-3, f-6

3. Po zakończeniu ćwiczenia zapytaj uczniów i uczennice:

- ▶ *What sports are women good at?*
- ▶ *What do you think about women on bikes?*
- ▶ *Can sport transform the role of women in society?*
- ▶ *Are there sports which are reserved only for men?*

Załącznik:

Załącznik nr 1 - *Exercise: How sport is changing the lives of women of the world*

Źródła:

Artykuł „How Bikes Prevent Rape and Empower Girls in Rural Cambodia”: <http://bit.ly/bikescambodia>

Artykuł „Meet the Badass Speed Sisters - Palestine's First All Women's Racing Team”: <http://bit.ly/racingpalestine>

Artykuł „40 Years After Title IX, the Playing Field Still Isn't Level”: <http://bit.ly/wfootballusa>

Artykuł „Bicycles: Making good women go bad since the 1800s”: <http://bit.ly/bikingissue>

Blog <https://mountain2mountain.wordpress.com/>

HOW SPORT IS CHANGING THE LIVES OF WOMEN OF THE WORLD

1) Read the texts below and fill in the gaps with the provided words, adjusting them to the correct form. In each case there is one extra word which doesn't fit to the text.

a. Heading: _____

Words: junior, woman, subject, they, who

The wheel changed the course of human history and now a bicycle can change the life of 1. _____ developing countries. Girls given bikes in 2. _____ high school finish universities and end studies in 3. _____ such as law, economics, pedagogy, rural development and nursing. They change not only their own lives but also the future of 4. _____ families.

b. Heading: _____

Words: they, near, dangerous, big, beat

In Cambodia, many girls finish only primary school because the 1. _____ secondary school is too far to go on foot. Furthermore, this walk is 2. _____. Girls walking alone can be kidnapped or 3. _____, the aggression is alarming and parents are very concerned about letting 4. _____ girls walk alone to school.

c. Heading: _____

Words: get, do, she, take

"I think [the bicycle] has 1. _____ more to help women than anything else in the world. It gives a woman a feeling of freedom and independence. The moment she takes 2. _____ seat she knows nothing bad can happen to her unless she 3. _____ off her bicycle - away she goes, the picture of a free, independent and confident woman."

Susan B. Anthony

d. Heading: _____

Words: friend, one, fast, country, do

Marah is a race car driver. She and her brave 1. _____ from Palestine started driving a race car around her city. The girls compete with each other for the title of 2. _____ woman. They want to show that women can compete with men in Palestine and other 3. _____. Together they are the 4. _____ all-women motor racing team in the Middle East—the "Speed Sisters".

e. Heading: _____

Words: stop, to, win, go

In the USA the Women's Professional Soccer league was 1. _____, becoming the second women's pro soccer league to be closed in the past 10 years. The American female team 2. _____ the silver medal in the World Cup and they hoped 3. _____ start in the Olympics.

f. Heading: _____

Words: after, ride, social before, forbid

Members of the Afghan women cycling team are the first women to 1. _____ bikes in Afghanistan. This is possible thanks to support of the Mountain2Mountain organisation. These women are breaking one of the last taboos in the country, where they are 2. _____ to do sports. Now they are preparing for the 2020 Olympics. 3. _____ four years of working in Afghanistan, M2M will start their first program in the United States, helping young women and female army veterans. The bike is a vehicle for 4. _____ and cultural justice everywhere.

2) Put the headings listed below with the appropriate paragraphs.

HEADINGS:

1. Female drivers	5. A change in life
2. Bicycles for boys and girls	6. Afghan National Cycling Team
3. Football not for women	7. Risks of walking alone
4. A gift from America	8. Free on two wheels

10. CO WIESZ O WODZIE? *WHAT DO YOU KNOW ABOUT WATER?*

AUTORKA: ANNA HENTEL

Ćwiczenie ma na celu zobrazowanie uczniom i uczennicom danych statystycznych dotyczących dostępu do bezpiecznej wody i sanitariatów na świecie. Biorąc udział w zabawie, będą mieli szansę przypomnieć oraz utrwalić sobie wymowę różnego rodzaju liczebników.

10. CO WIESZ O WODZIE?

WHAT DO YOU KNOW ABOUT WATER?

Zagadnienia:

- ▶ Zasoby naturalne
- ▶ Zdrowie

Czas trwania:

- ▶ 30 minut

Cele ćwiczenia:

- ▶ Dowiesz się, ile osób na świecie ma dostęp do wody.
- ▶ Opiszysz sytuację dostępu do wody na świecie, używając określonych liczebników.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.14, 2.1, 4.1

Zagadnienia językowe:

- ▶ Liczebniki
- ▶ Formułowanie wypowiedzi
- ▶ Rozumienie ze słuchu

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załącznik
- ▶ kartki A4 z napisami: sea water, fresh water, water, organic and non-organic elements, people with access to safe water and sanitation, people without access to safe water and sanitation, people with access to proper sanitation, people without access to proper sanitation,

developed countries, Africa, Asia, Latin America and Caribbean, the others, people who practise open defecation

Słownictwo:

- ▶ access – dostęp
- ▶ to consist of – składać się z
- ▶ developed countries – kraje rozwinięte
- ▶ open defecation – defekacja poza sanitariatem
- ▶ safe water – woda pitna, bez barwy, zapachu i szkodliwych mikroorganizmów
- ▶ proper sanitation – właściwe warunki sanitarne

MIN

0

3

8

23

30

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Poproś uczniów i uczennice o zapisanie słownie po angielsku liczebników: 3, 13, 17, 25, 35, 44, 60, 75, 124, 299, 345, 657, 768.
2. Przypomnij klasie liczebniki powyżej 1000 oraz wartości procentowe.
3. Wyjaśnij młodzieży zasady zabawy:
 - ▶ Cała klasa stanowi 100%.
 - ▶ W zależności od liczebności grupy, 1 osoba stanowi określona liczbę procentową, np. w grupie 25 osób 1 osoba to 4%, w grupie 15 osób 1 osoba to w przybliżeniu 7%.
 - ▶ Na każdym etapie zabawy, zadaj pytanie dotyczące udziału procentowego, np. jaki procent osób na świecie ma toaletę w domu (załącznik nr 1).
 - ▶ Za każdym razem, kiedy zadasz pytanie, wywieś w widocznym miejscu kartki opisujące kategorie, których dotyczy pytanie (Środki dydaktyczne i materiały). To ułatwi organizację przestrzeni.
 - ▶ Uczniowie i uczennice ustalają między sobą odpowiedź i dzielą się na grupy, które odzwierciedlają ich ustalenia.
 - ▶ Na podjęcie decyzji i właściwe ustawienie się uczniowie i uczennice mają 1 min.
 - ▶ Po upływie minuty poproś chętną osobę o wyjaśnienie odpowiedzi grupy.
 - ▶ Następnie podaj prawidłowy udział procentowy.
4. Podsumuj ćwiczenie, pytając uczniów i uczennice o wrażenia z zabawy: *What surprised you most? Why is access to water and sanitation important?*

Dostęp do wody i sanitariatów (access to water and sanitation) to warunek zdrowego życia. Woda to podstawa naszego funkcjonowania, ale też źródło chorób, nawet śmiertelnych. Zatrucia wodą prowadzą do opuszczania dni szkolnych, czy nieobecności w pracy. Dostęp do czystej, pitnej wody dla wielu ludzi na świecie to wciąż przywilej. W dbaniu o higienę i zapobieganiu przenoszeniu wielu chorób pomaga korzystanie z sanitariatów. Niewłaściwe warunki sanitarne to największe źródło chorób na świecie. Dlatego korzystanie z toalet, mycie rąk i właściwe oczyszczanie wody są konieczne w zapobieganiu rozprzestrzenianiu chorób.

Załącznik:

Załącznik nr 1 - *Exercise: Facts about access to water and sanitation*

Źródła:

Artykuł „Health through safe drinking water and basic sanitation”: <http://bit.ly/watersanitationhealth>
Fakty o dostępie do wody – water.org: <http://bit.ly/waterorgfacts>
Statystyki dotyczące dostępu do wody wg ONZ: <http://bit.ly/unwaterstatistics>

FACTS ABOUT ACCESS TO WATER AND SANITATION

Fresh and sea water make up all the water in the world. Make two groups to show this proportion (1st group – the amount of fresh water, 2nd group – the amount of sea water in the world)

ANSWER: fresh water 2,5% and sea water 97,5%

A human body consists of water, organic and non-organic elements. Make 2 groups to show this proportion (1st group – how much water is there in a human body, 2nd group – the other elements)

ANSWER: water around 70%, organic and non-organic elements around 30%

There are around 7 billion people in the world. Part of them live without access to safe water. Make 2 groups to show this proportion (1st group – people without access to safe water, 2nd group – with access to safe water)

ANSWER: people with access to safe water 89%, people without access to safe water 11%

There are around 7 billion people in the world. Part of them live without access to proper sanitation. Make 2 groups to show this proportion (1st group – people without access to proper sanitation, 2nd group – with access to proper sanitation)

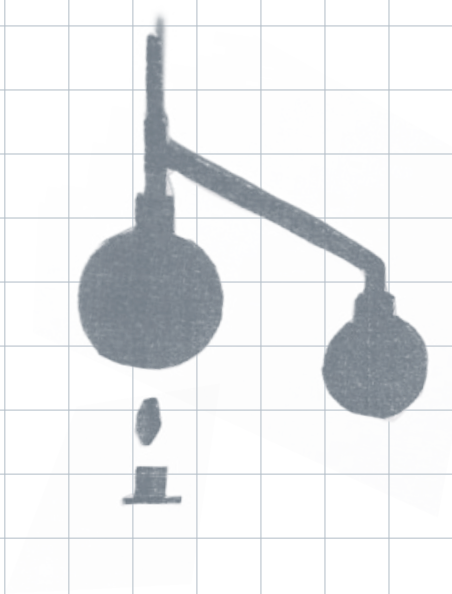
ANSWER: people with access to proper sanitation 64,3%, people without access to proper sanitation 35,7% (2,5 billion)

768 million people live without access to safe water. Make 4 groups to show on which continents/in which parts of the world they are (1st group – developed countries, 2nd group – Asia, 3rd group – Africa, 4th group – Latin America and Caribbean)

ANSWER: Developed countries – 1,3% (10 million), Africa – 44,9% (345 million), Asia – 51,6% (396 million), Latin America and Caribbean – 2,2% (17 million)

Although the number of people who still practice open defecation decreased, it is still quite a big number. Make 2 groups to show this proportion. (1st group – people who practise open defecation, 2nd group – people who don't)

ANSWER: people who practise open defecation – 15,7% (1,1 billion), people who don't practise open defecation – 84,3%

11. JAK ZBUDOWAĆ DESTYLATOR WODY? *HOW DO YOU BUILD A WATER STILL?*

AUTORKA: BOGUMIŁ FILIPIUK

Ćwiczenie ma na celu przybliżenie uczniom i uczennicom tego, w jaki sposób ludzie z globalnego Południa radzą sobie z brakiem dostępu do wody pitnej. Uczniowie i uczennice ćwiczą rozumienie instrukcji i poleceń na przykładzie prostego destylatora wody.

11. JAK ZBUDOWAĆ DESTYLATOR WODY? HOW DO YOU BUILD A WATER STILL?

Zagadnienia:

- ▶ Zasoby naturalne
- ▶ Zdrowie

Czas trwania:

- ▶ 30 minut

Cele ćwiczenia:

- ▶ Dowiesz się, jak w prosty sposób zbudować destylator wody.
- ▶ Opiszysz sytuację dostępu do wody pitnej w niektórych częściach świata.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.12, 1.14, 10, 11

Zagadnienia językowe:

- ▶ Rozumienie poleceń

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki
- ▶ Kubek
- ▶ 100 ml wody pitnej
- ▶ Szklana miska
- ▶ Sól
- ▶ Folia plastikowa
- ▶ Mały kamień

Słownictwo:

- ▶ to earn – zarabiać
- ▶ well – studnia
- ▶ to contain – zawierać
- ▶ impossible – niemożliwy/a
- ▶ transparent – przezroczysty/a
- ▶ plastic wrap – folia
- ▶ bowl – miska
- ▶ to pour – nalewać
- ▶ edge – krawędź
- ▶ to distill – destylować

MIN

0

8

8

23

15

30

7

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. W słoneczny dzień poproś uczniów i uczennice o zapoznanie się z historią na temat dostępu do wody pitnej na świecie (załącznik nr 1). Przygotuj roztwór wody zmieszanej solą i poproś o spróbowanie jej przez uczniów i uczennice. Zadaj pytania pomocnicze: *Do you like this water? Why can't Sana drink this water? Can she do anything about it?*
2. Powiedz uczniom i uczennicom, że brak dostępu do wody pitnej uniemożliwia ugotowanie jedzenia. Poinformuj również klasę, że problem ten da się rozwiązać za pomocą tanich i efektywnych rozwiązań technologicznych, takich jak destylator wody, który zbudujecie zgodnie z instrukcją (załącznik nr 2).
3. Podsumuj ćwiczenie pytając uczniów i uczennice o wrażenia: *What surprised you most? Why is access to fresh water so important?*

Załączniki:

- Załącznik nr 1 - *Exercise: Salty water – the story*
- Załącznik nr 2 - *Exercise: How do you build a water still?*

Źródło:

Publikacja „Wzór na rozwój. Nauki ścisłe odpowiadają na wyzwania współczesności”, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2013 (<http://globalna.ceo.org.pl/fizyka-chemia-biologia/publikacje/wzor-na-rozwoj-nauki-scisle-odpowiadaja-na-wyzwania-wspolczesnosci>)
Schemat destylacji solarnej: <http://scienceillustrated.com.au/blog/in-the-mag/do-it-yourself-science-projects-make-your-own-solar-desalination-plant/>

SALTY WATER – THE STORY

Sana lives in Sri Lanka and she is a farmer. She earns 12 000 rupees a month (about 600 zlotys) and she has to support her whole family on that. Like many other people from her village, the main problem for her is getting fresh water, which she finds in a well located two kilometers away. Although, she lives near the coast and there is plenty of water in the sea, this water contains salt and thus it is impossible to drink.

HOW DO YOU BUILD A WATER STILL?

Read the instructions below and construct a simple water still.

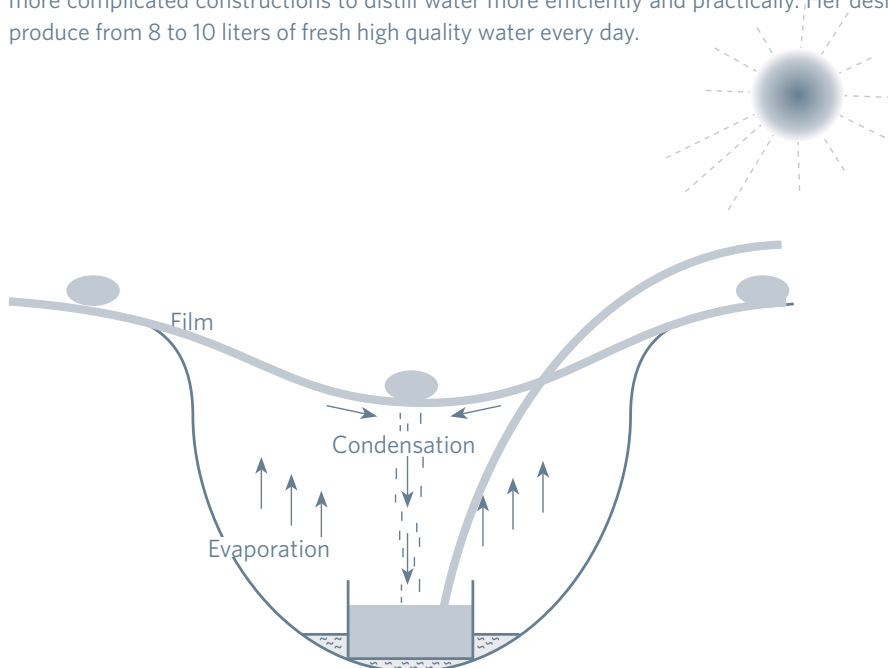
What will you need?

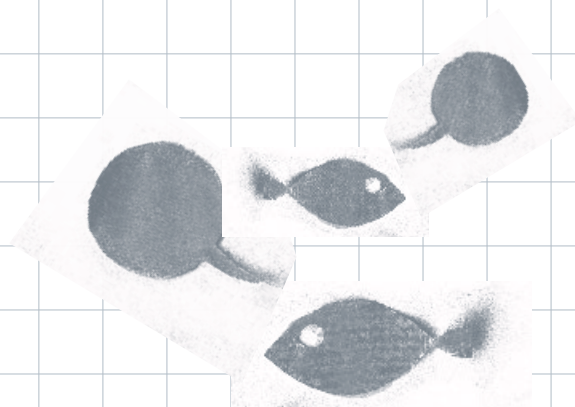
- ▶ A cup
- ▶ 100 ml of drinking water
- ▶ Some salt
- ▶ A transparent bowl
- ▶ Plastic wrap
- ▶ A small rock
- ▶ A sunny day

Instructions:

1. Wash the cup and clean the bowl (you will drink from them).
2. Mix the water with salt and pour it into the bowl (not more than 100 ml).
3. Put the cup inside the bowl (remember that the cup should be a bit smaller than the bowl).
4. Cover the bowl with the plastic wrap, press it on the edges.
5. Place a small rock in the middle of the plastic, above the cup.
6. Find a sunny place and leave the solar still for about 15 minutes.
7. Uncover the plastic wrap and take a sip of the water from the cup.

Note: This design produces only a small quantity of water. Sana in Sri Lanka uses much larger and more complicated constructions to distill water more efficiently and practically. Her design can produce from 8 to 10 liters of fresh high quality water every day.

12. RYBY GŁOSU NIE MAJĄ? ZRÓWNOWAŻONY POŁÓW *FISH HAVE NO RIGHT OF VOICE? SUSTAINABLE FISHERIES*

AUTORKA: AGNIESZKA SPORYSIAK

Uczniowie i uczennice zapoznają się z zagadnieniem nadmiernej eksploatacji siedlisk rybnych na świecie. Uzmysławiają sobie konsekwencje nadmiernego połowu. Dowiadują się, w jaki sposób pojedynczy człowiek może przeciwdziałać temu zjawisku, dokonując świadomych wyborów.

12. RYBY GŁOSU NIE MAJĄ? ZRÓWNOWAŻONY POŁÓW

FISH HAVE NO RIGHT OF VOICE? SUSTAINABLE FISHERIES

Zagadnienia:

- Zrównoważony rozwój
- Zasoby naturalne
- Żywność i rolnictwo
- Konsumpcja i produkcja
- Globalny rynek i handel międzynarodowy

Czas trwania:

- 45 minut

Pytanie kluczowe:

- Jaki wpływ ma połów ryb na stan morskiego ekosystemu?

Cele zajęć:

- Dowiesz się, jak wygląda współczesne rybołówstwo.
- Poznasz wyzwania, jakie współczesne rybołówstwo stawia przed morskimi ekosystemami świata.
- Wymienisz sposoby, w jakie każdy z nas może przeciwdziałać przełowieniu.

Związek z podstawą programową:

- 1.6, 1.7, 1.13, 1.14

Zagadnienia językowe:

- Liczebniki

Metody:

- Film
- Praca z tekstem
- Burza pomysłów

Środki dydaktyczne i materiały:

- Załączniki
- Kopia filmu

Formy pracy:

- Praca w parach
- Praca w grupach

Słownictwo:

- to threaten – zagrażać
- overfishing – przeławianie

- fish stocks – zasoby ryb
- exploited – eksploatowany/a
- fishing gear – narzędzia połowowe
- selective – selektywny
- harvest – plon
- predator – drapieżnik
- marine – morski/a
- seabird – ptak morski
- kingklip – gatunek południowo-afrykańskiej ryby jadalnej
- recovery – odnowienie
- sustainable – zrównoważony/a
- collapse – zapaść
- swordfish – miecznik
- cod – dorsz
- eel – węgorz
- flounder – flądra
- pike – szczupak
- roach – płoć
- sole – sola
- bycatch – przyłów, złowione niechciane ryby i zwierzęta morskie

MIN

Wprowadzenie

Praca właściwa

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zadaj zagadki w języku angielskim – opis zwierząt morskich. Np. *It is a creature living in oceans and warm seas. It is believed to be very intelligent. It doesn't have any fins but it can move very fast in the water. (an octopus).* Możesz jeszcze w ramach rozgrzewki opisać ptaka żerującego na morzach (*a seagull*), dużą rybę drapieżną (*a tuna*) lub żółwia morskiego (*a sea turtle*).
2. Zapytaj młodzież, jak często wraz z rodzinami jedzą ryby lub inne morskie stworzenia oraz czy wiedzą, w jaki sposób poławiane są ryby w dzisiejszych czasach i jakie są konsekwencje nadmiernego połowu.

Więcej informacji na temat przeławiania i współczesnych metod połowu znajdziesz w artykule „10 tysięcy ton ryb na godzinę. Przełowienie światowych zasobów ryb.”: <http://bit.ly/przelowienie>.
3. Przeciwicz liczebniki główne (10; 100; 1,000; 2,000; 3,000; 10,000; 20,000; 100,000; 200,000; 300,000; 1,000,000; 2,000,000), sposób czytania procentów i walut. Podaj różnicę między językiem polskim a angielskim odnośnie używania przecinka i kropki w liczebnikach.
4. Poproś młodzież, by pracowała w parach. Każdej z par daj do wypełnienia tabelę (załącznik nr 1) – należy powstawić do niej liczby tak, by powstały prawdziwe dane. Następnie przedstaw właściwe umiejscowienie danych. Przeanalizuj z klasą te dane, ćwicząc liczebniki. W tej części lekcji pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

2050 is the year experts say world fisheries expect to collapse
 \$50B - 1/5 of fish are caught illegally raking in an est. \$50B a year
 80% - The world's fish stocks are already fully exploited
 90% of predatory fish: tuna, sharks, swordfish, cod & halibut are gone!
 300,000 whales and dolphins are killed each year via by-catch
 8M square miles - the great Pacific garbage patch is 2x larger than the United States!

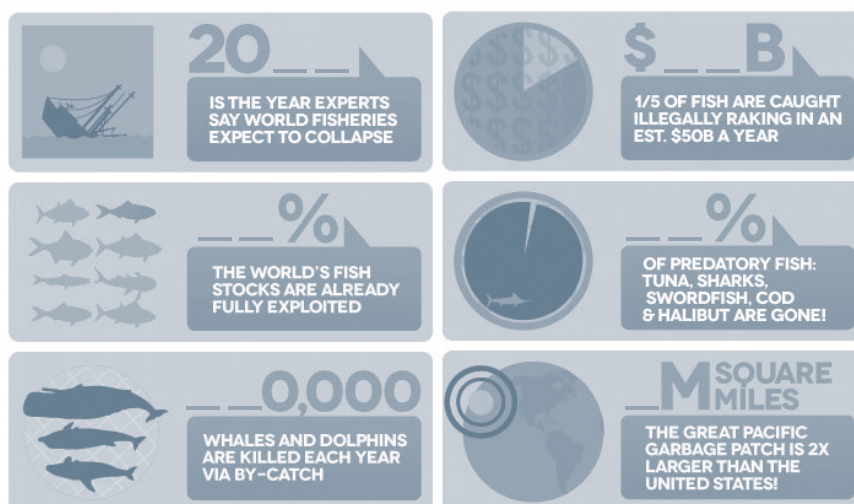
KLUCZ: a5, b3, c4, d2, e6, f1

Poradnik WWF "Jaka ryba na obiad?": <http://bit.ly/jakaryba>

FACTS AND FIGURES ABOUT FISHING INDUSTRY

Insert figures into correct boxes in the graphic.

Figures: 50, 80, 50, 8, 30, 90

Source: bit.ly/oceanthreats

TRANSCRIPT OF THE MOVIE "THE NEED FOR SUSTAINABLE FISHERIES"

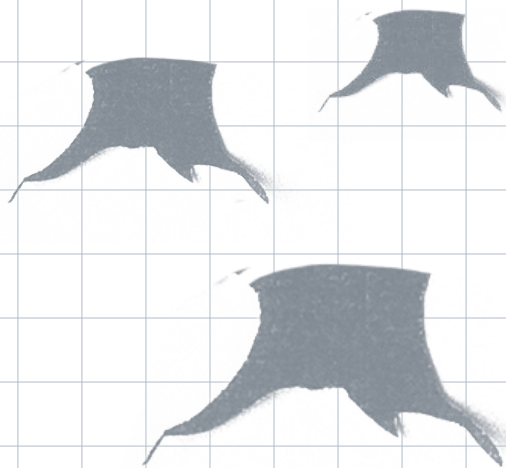
Watch the movie "The Need for Sustainable Fisheries" and read the transcript of facts presented in it.

- ▶ 80% OF THE WORLD'S FISH STOCKS ARE FULLY OVER EXPLOITED
- ▶ NO FISHING GEAR IS COMPLETELY SELECTIVE
- ▶ 25% OF WHAT IS CAUGHT IS THROWN BACK, OFTEN DEAD
- ▶ 300 000 SEABIRDS ARE KILLED BY FISHING EACH YEAR
- ▶ HARVESTING A SPECIES AFFECTS THE ENTIRE ECOSYSTEM
- ▶ 90% OF PREDATORS HAVE ALREADY BEEN FISHED OUT
- ▶ HALF THE WORLD RELIES ON THE OCEAN
- ▶ But we have started to make a difference.
- ▶ MARINE PROTECTED AREAS ARE MAKING A POSITIVE DIFFERENCE TO FISH STOCKS
- ▶ SEABIRD DEATHS HAVE BEEN REDUCED BY 60% IN SA
- ▶ KINGKLIP IS STARTING TO SHOW SIGNS OF RECOVERY
- ▶ I USE SUSTAINABLE FISHING METHODS
- ▶ I SELL SUSTAINABLE SEAFOOD
- ▶ I BUY SUSTAINABLE SEAFOOD
- ▶ I EAT SUSTAINABLE SEAFOOD
- ▶ I MAKE INFORMED CHOICES
- ▶ MAKE THE RIGHT CHOICE. SMS A NAME OF THE FISH TO 079 499 8795
- ▶ VISIT WWW.WWF.ORG/SASSI, WWW.WWFSASSI/MOBI
- ▶ Everyone can be part of the solution.

CONNECT FACTS AND FIGURES ABOUT FISHERIES

Check how well you remember facts from the lesson.
Connect the facts with corresponding figures.

a. \$50B	1. ... of the world's fish stocks are already fully exploited
b. 8M	2. ... is the year experts say world fisheries expect to collapse
c. 300,000	3. ... square miles – the great Pacific garbage patch is 2x larger than the United States!
d. 2050	4. ... whales and dolphins are killed each year via by-catch
e. 90%	5. $\frac{1}{5}$ of fish are caught illegally raking in an estimated... a year
f. 80%	6. ... of predatory fish: tuna, sharks, swordfish, cod & halibut are gone!

13. WYLESIANIE: MYŚL GLOBALNIE, DZIAŁAJ LOKALNIE *DEFORESTATION: THINK GLOBAL, ACT LOCAL*

AUTORKA: AGNIESZKA SPORYSIAK

Młodzież zapoznaje się z zagadnieniem wycinania lasów na świecie i uzmysławia sobie wpływ wylesiania na stan lokalnego i globalnego środowiska naturalnego. Wprowadzając I okres warunkowy można jasno pokazać te zależności.

Zagadnienia:

- ▶ Zrównoważony rozwój
- ▶ Zasoby naturalne
- ▶ Żywność i rolnictwo

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Jakie są przyczyny i skutki wycinania lasów?

Cele zajęć:

- ▶ Dowiesz się, jakie funkcje pełnią lasy w naszym życiu codziennym.
- ▶ Zrozumiesz związek między przedmiotami codziennego użytku a wycinaniem lasów.
- ▶ Wyjaśnisz, jakie skutki niesie ze sobą nadmierne wycinanie lasów.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.12, 1.13, 1.14, 3.3, 8.1, 12

Zagadnienia językowe:

- ▶ I okres warunkowy

Metody:

- ▶ Burza pomysłów
- ▶ Mapa myśli
- ▶ Kolokacje
- ▶ Praca z materiałem ikonograficznym

Formy pracy:

- ▶ Praca w parach
- ▶ Praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki

Słownictwo:

- ▶ deforestation – wylesianie
- ▶ logging – wycięcie lasu
- ▶ soil – ziemia, gleba
- ▶ vegetation – wegetacja
- ▶ habitat – środowisko, miejsce zamieszkania
- ▶ flood – powódź

- ▶ species – gatunek
- ▶ biodiversity – bioróżnorodność
- ▶ erosion – erozja
- ▶ global warming – globalne ocieplenie
- ▶ greenhouse effect – efekt cieplarniany
- ▶ to evaporate – wyparować
- ▶ to release – wyzwolić, wypuścić
- ▶ emission – emisja
- ▶ carbon dioxide – dwutlenek węgla
- ▶ to accelerate – przyspieszyć
- ▶ to plant – zasadzić
- ▶ to run off – uciekać
- ▶ litter – śmieci
- ▶ ironworks – huta
- ▶ charcoal – węgiel drzewny
- ▶ incumbent – beneficjent/ka

MIN

0

5

10

Wprowadzenie

Praca właściwa

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

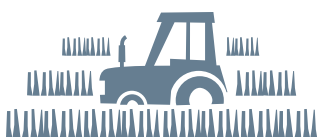
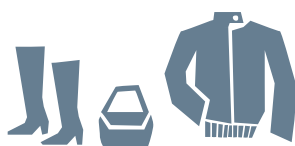
1. Podziel klasę na czteroosobowe grupy. Każda grupa ma 3 minuty, żeby stworzyć listę funkcji, jakie spełnia las. Grupy po kolei odczytują po jednej funkcji. Wygrywa grupa, która ma najwięcej pomysłów. Możesz zapisywać te pomysły na tablicy w formie mapy myśli. W ramach podsumowania przypomnij, że lasy to zielone płuca ziemi, chronią przed powodzią, ochładzają klimat, zapewniają żywność i miejsce do życia roślinom, zwierzętom i grzybom. Są też źródłem przyjemności i zasobów naturalnych dla ludzi.
2. Zawieś na tablicy zdjęcie buldożerów wycinających lasy i rozdaj grupom obrazki pokazujące różne produkty i zjawiska (załącznik nr 1). Poproś, aby grupy kolejno przedstawiły swoje pomysły na to, jaki jest związek między wycinaniem lasów a tym, co przedstawia obrazek. W razie potrzeby podaj prawidłową odpowiedź. W tej części lekcji pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

KLUCZ:

- ▶ meble drewniane – meble produkowane są z drewna, a te wykonywane z luksusowych odmian występujących w lasach deszczowych często trafiają do krajów globalnej Północy,
- ▶ auto – w hutach stali wytapianej do produkcji samochodów wykorzystywane są ogromne ilości węgla drzewnego, który jest produkowany w procesie wycinania i spalania drzew, także w lasach deszczowych,
- ▶ drewniana podłoga – podłogi wykonane z luksusowych odmian drzew występujących w lasach deszczowych trafiają przede wszystkim do krajów globalnej Północy,
- ▶ miasto – lasy są wycinane pod budowę nowych osiedli i dróg dojazdowych,
- ▶ buty, torebka, skórzana kurtka – skóry krów i cieląt wykorzystywane w produkcji galanterii to często produkt uboczny hodowli bydła na mięso – pod tę hodowlę wycinane są lasy,
- ▶ złoto i diamenty – lasy są wycinane pod kopalnie minerałów,

EVERYDAY PRODUCTS - DRIVERS OF DEFORESTATION

What is the connection between the pictures below and deforestation? Discuss in groups.

COMMON PHRASES RELATED TO FORESTS AND ENVIRONMENTAL PROTECTION

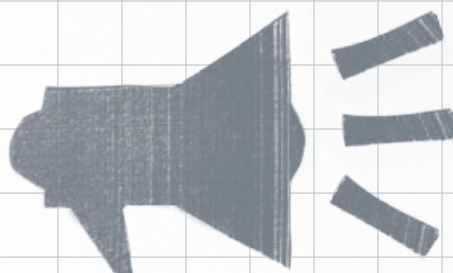
Connect the words to make commonly used phrases.

1. greenhouse	a. litter
2. global	b. gases
3. release	c. soil
4. plant	d. deforestation
5. carbon	e. new trees
6. erosion of	f. warming
7. drop	g. harmful substances
8. emission of	h. habitat
9. natural	i. effect
10. accelerate	j. dioxide

THE ROLE OF FORESTS

Connect the parts to make whole sentences.
Different combinations are possible and correct.

1. The climate will change,	A. if trees won't protect human settlements from rising water.
2. The soil will not be very productive in the future,	B. if there are fewer trees around us that clean it.
3. There will be more floods,	C. if they breathe polluted air.
4. The animals won't have a place to live,	D. if we cut trees and don't plant new ones for them to live in.
5. The air will be more polluted,	E. if we leave so much area of the ground with no trees and unprotected.
6. People will fall ill more easily with lung diseases,	F. if trees do not absorb carbon dioxide.
7. Future generations won't see many wild species in their natural habitat,	G. if the rain forests are destroyed.
8. The company cuts down trees,	H. if it wants to extract coal, gold or diamonds.
9. The companies won't make huge profit,	I. if they don't have any possibility to hunt or pick fruits from the forest.
10. Many people will lose their source of food and income,	J. if the consumers don't buy some of the luxury goods which are made using rare types of wood.

14. CO BY SIĘ STAŁO, GDYBYŚMY NADAL...? *WHAT WOULD HAPPEN IF WE STILL...?*

AUTORKA: ANNA HENTEL

Dzięki lekcji uczniowie i uczennice rozumieją, dlaczego świat jest siatką wzajemnych zależności oraz jakie działania można podejmować, aby przyczynić się do zmian na lepsze. W trakcie utrwalania II okresu warunkowego będą mieli okazję poznać konsekwencje wspólnych i indywidualnych działań.

S

14. CO BY SIĘ
STAŁO, GDYBYŚMY
NADAL...?
WHAT WOULD
HAPPEN
IF WE STILL...?

Zagadnienia:

- ▶ Zrównoważony rozwój

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Jaki może być wpływ naszych działań na sytuację na świecie?

Cele zajęć:

- ▶ Dowiesz się, jakie wyzwania globalne istnieją na świecie.
- ▶ Opiszysz, jakie działania możesz podjąć, aby poprawić sytuację naszej planety.
- ▶ Wymienisz niektóre powiązania globalne.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.13, 5.7, 5.8, 11

Zagadnienia językowe:

- ▶ II okres warunkowy

Metody:

- ▶ Praca z tekstem

Formy pracy:

- ▶ Praca w grupach
- ▶ Praca w parach
- ▶ Praca ze słownikiem

Środki dydaktyczne

i materiały:

- ▶ Załączniki
- ▶ Słownik

Słownictwo:

- ▶ challenge - wyzwanie
- ▶ armed conflicts - konflikty zbrojne
- ▶ terrorism - terroryzm
- ▶ poverty - ubóstwo
- ▶ hunger - głód
- ▶ malnutrition - niedożywienie
- ▶ diseases - choroby
- ▶ overpopulation - przeludnienie

- ▶ air pollution - zanieczyszczenie powietrza
- ▶ water/soil contamination - zanieczyszczenie wody/gleby
- ▶ greenhouse effect - efekt cieplarniany
- ▶ climate change - zmiana klimatu
- ▶ deforestation - wylesianie
- ▶ ozone depletion - ubytek warstwy ozonowej
- ▶ acid rain - kwaśny deszcz
- ▶ oil spill - wyciek ropy
- ▶ natural disaster - katastrofa naturalna
- ▶ poaching - kłusownictwo
- ▶ lorry - ciężarówka
- ▶ health care - opieka zdrowotna
- ▶ glacier - lodowiec
- ▶ to increase - wzrastać
- ▶ to melt - topnieć

MIN

Wprowadzenie

3

Praca właściwa

15

20

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zapytaj uczniów i uczennice, co według nich oznacza pojęcie *global village* i dlaczego stosuje się takie sformułowanie w stosunku do naszej planety.
2. Zapisz na tablicy hasło: *GLOBAL VILLAGE*. Poproś uczniów i uczennice, żeby podali przykłady w języku angielskim problemów, z jakimi zmagają się świat. Jeśli młodzież ma problemy z nazwaniem ich po angielsku, podziel ich na 4-osobowe grupy i rozdaj każdej pocięte hasła wraz z wyjaśnieniami (załącznik nr 1). Odczytajcie rozwiązanie na forum klasy.
3. Uświadom klasie, że problemy są m.in. wynikiem określonych zachowań człowieka i że są ze sobą powiązane, a także że istnieją sposoby, aby im zaradzić. Następnie poproś uczniów i uczennice o przypomnienie konstrukcji, która opisuje mało prawdopodobne wydarzenia, które mogłyby nastąpić, gdyby został spełniony określony warunek.

Przykład globalnej współzależności: w krajach globalnej Północy promowana jest wysoka konsumpcja dóbr materialnych, w tym ubrań. → Podaż na ubrania jest duża, więc marki odzieżowe dążą do zwiększenia produkcji. → Żeby móc zwiększyć produkcję minimalnym kosztem, jest ona przenoszona do krajów globalnego Południa, gdzie koszty pracy są niższe. → W krajach globalnego Południa powstaje wiele fabryk odzieżowych, które zatrudniają wiele osób, ale warunki pracy są ciężkie, a płace niewielkie.

W ten sposób dążenie do zwiększenia standardu życia w krajach globalnej Północy prowadzi do łamania praw pracowniczych w krajach globalnego Południa.

GLOBAL PROBLEMS AND THEIR DEFINITIONS

armed conflicts	when people fight using weapons
terrorism	violent action threatening ordinary citizens for political purposes
poverty	large number of people being extremely poor
hunger/malnutrition	being weak and in bad health from having too little food
diseases	what makes people ill
overpopulation	too many people in the world for available resources
air pollution	bad quality of the air that we breathe
water and soil contamination	harmful substances getting into soil and water
global warming	average temperature of Earth getting higher
climate change	changing weather patterns
deforestation	cutting down trees in large quantity
ozone depletion	ozone disappearing from the stratosphere
acid rain	rain water which is mixed with chemical compounds
oil spills	when a lot of oil leaks into the water
natural disaster	natural weather occurrence which causes destruction
poaching	illegal killing or capturing of wild animals

WHAT WOULD HAPPEN IF WE...? – PART 1

If we stopped using lorries to transport food,	the emission of CO ₂ wouldn't increase.
If the emission of CO ₂ didn't increase,	it wouldn't make the climate warmer.
If the climate didn't become warmer,	the glaciers wouldn't melt.
If the glaciers didn't melt,	the sea levels wouldn't rise.
If the temperature didn't rise,	some areas wouldn't get less rain whereas some wouldn't be flooded.
If the climate didn't change,	there wouldn't be more natural disasters.
If there weren't droughts,	there wouldn't be a limited access to clean water.
If there wasn't less rain,	it wouldn't become drier.
If there wasn't limited access to clean water,	there wouldn't be more diseases.
If there weren't more diseases,	we wouldn't spend so much money on health care.

WHAT WOULD HAPPEN IF WE...? – PART 2

Construct sentences in Second Conditional.

1. take action immediately – our world/not have bigger problems

-
2. big companies/stop contaminating lakes and rivers with chemicals – fish species/survive

-
3. stop buying souvenirs made of endangered species – poachers/not kill them

-
4. stop cutting down the trees – be more oxygen to breathe and less CO₂ in the atmosphere

-
5. stop using aerosols – ozone hole/not get bigger

-
6. ride a bike to school – live in a cleaner city

15. HAITI I JAPONIA – HISTORIA DWÓCH KATASTROF NATURALNYCH *HAITI TO JAPAN: A TALE OF TWO NATURAL DISASTERS*

AUTORKA: MAGDALENA REWERS

Podczas zajęć uczniowie
i uczennice dowiadują się
o historii dwóch krajów
dotkniętych klęskami
żywiolowymi oraz o rodzajach
pomocy humanitarnej. Ponadto
uczniowie i uczennice doskonalą
umiejętność formułowania opinii
i czytania ze zrozumieniem.

Zagadnienia:

- ▶ Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Jak można skutecznie wspierać ofiary katastrof naturalnych?

Cele zajęć:

- ▶ Wskażesz, jakie są podstawowe podobieństwa i różnice w sposobie radzenia sobie z klęską żywiołową na Haiti i w Japonii.
- ▶ Dowiesz się, na jaką pomoc humanitarną mogą liczyć ofiary klęsk żywiołowych.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.13, 3.1, 3.2, 4.5, 6.8, 12

Zagadnienia językowe:

- ▶ Formułowania wypowiedzi
- ▶ Czytanie ze zrozumieniem

Metody:

- ▶ Burza pomysłów
- ▶ Praca z mapą
- ▶ Poker kryterialny

Formy pracy:

- ▶ Praca w parach
- ▶ Praca grupowa
- ▶ Praca indywidualna

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki
- ▶ Mapa

Słownictwo:

- ▶ magnitude – rozmiar, wielkość
- ▶ utter – zupełny/a, całkowity/a, absolutny/a
- ▶ death toll – liczba zabitych, śmiertelne żniwo
- ▶ disputed – sporny/a
- ▶ figures – liczby
- ▶ disbursed – wypłacony/a
- ▶ perverse – przewrotny/a
- ▶ measured – mierzony/a
- ▶ callous – bezduszny/a
- ▶ dire – skrajny/a
- ▶ collapse – upadek
- ▶ swiftly – prędko, szybko
- ▶ dodge – unikać, uchylać się
- ▶ bullet – pocisk
- ▶ rural region – obszar wiejski
- ▶ capacity – zdolność
- ▶ multitude – mnóstwo
- ▶ twofold – dwojaki

MIN

0

2

Wprowadzenie

Praca właściwa

15

5

20

3

Podsumowanie

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Poproś uczniów i uczennice, aby wskazali na mapie świata Japonię i Haiti.
2. Rozdaj klasie karty pracy z tekstem o Haiti i Japonii (załącznik nr 1). Poproś, aby indywidualnie przeczytali tekst, a następnie wykonali ćwiczenia.

KLUCZ: A) 1c, 2d, 3g, 4b, 5f, 6e; B) appeared – occurred, renewed – recovered, extent – magnitude, casualties – death toll, number – figure
3. Napisz na tablicy HUMANITARIAN AID i zapytaj uczniów i uczennice, jakie znają sposoby udzielania pomocy humanitarnej. Zaznacz, że istnieją wyspecjalizowane organizacje zajmujące się niesieniem pomocy i poproś młodzież o podanie przykładów.
4. Podziel klasę na cztery grupy i każdej z nich daj po dwie kartki z przykładami sposobów udzielania pomocy humanitarnej (załącznik nr 2). Poproś każdą grupę, aby wybrała sposób, który według niej jest bardziej skuteczny. Osoba z pierwszej grupy uzasadnia wybór i zawiesza kartkę na tablicy. Zadaniem kolejnych grup jest podawanie argumentów przeciw wiszącym na tablicy przykładom i uzasadnianie, dlaczego wybrane przez nią działanie jest skuteczniejsze. Możesz wprowadzić wyrażenia, które pomagają wyrazić swoją opinię. Grupy wypowiadają się po kolei. Kiedy przypada ich kolej, mogą też bronić swoich przykładów. Zachęć uczniów i uczennice, żeby w dyskusji doszli do tego, które z działań jest najskuteczniejsze. Jeśli to się nie uda, każdy powinien wybrać to działanie, które jest jego lub jej zdaniem najskuteczniejsze. W tym miejscu padają odpowiedzi na pytanie kluczowe.
5. Poproś uczniów i uczennice aby zapisali w zeszytach po trzy fakty, które zapamiętali z dzisiejszej lekcji.

Załączniki:

- Załącznik nr 1 – *Exercise: From Haiti to Japan: A tale of two disaster recoveries*
 Załącznik nr 2 – *What are the ways to help victims of natural disasters?*

Źródło: Artykuł „Voices: From Haiti to Japan: A tale of two disaster recoveries”: <http://bit.ly/haititojapan>

VOICES: FROM HAITI TO JAPAN: A TALE OF TWO DISASTER RECOVERIES

A) Read the text. Match the sentences A–G to blanks 1–6. There is one extra sentence.

Voices: From Haiti to Japan: A tale of two disaster recoveries

In March 2011, a devastating earthquake and tsunami struck northern Japan. (1)___ Both earthquakes occurred on a weekday and in the afternoon, but there is very little else that is similar about these two events or how the countries have recovered. Both offer reminders about the uncertainties of the effects of disasters.

Firstly, the geology of the two quakes is different. The Japan event was far larger, at magnitude-9.0. The Haiti quake was magnitude-7.0. (2)___

Secondly, both places seem to have been equally ill-prepared, but not for the same reasons. Japan is used to earthquakes and tsunamis but was not prepared for a tsunami of this magnitude. Wave heights reached 45 meters. (3)___ Although arguably no country could prepare for such an event.

In Haiti, the problem was one of utter lack of preparation, although it is hard to blame them. The last comparable earthquake in Haiti occurred more than 200 years ago. In addition, the country is one of the poorest in the world. (4)___

How does one compare damages and the “toll” of these earthquakes? Despite its smaller size, the death toll in Haiti was far greater than in Japan. The earthquake and tsunami in Japan killed between 15,800 and 20,000 people. (5)___ Initially put at 300,000 or more (greater than deaths from the Indian Ocean tsunami of 2004), the figure has been disputed and may be less than 100,000 — still a tragically large number.

It is hard to get good figures for Haiti, but the losses might be \$7 billion to \$14 billion, whereas in Japan, the number may be \$300 billion. After two years, only 43 percent of the \$4.59 billion promised in aid has been received and disbursed to Haiti, according to the United Nations. Because of the perverse way economies are measured, Haiti may not look like its economy has suffered very much. It sounds callous (and it is), but if the economy was unconscious to start with, a disaster can’t make it more so.

Meanwhile, Japan is well on the way to recovery. The anniversary date seems to be one on which the nation can celebrate a return to near normal. It took Toyota only six months to get back to 95 percent production. The dire warnings of economic collapse in Japan and a global ripple effect have proven unfounded. How can such a devastating natural disaster be dealt with so swiftly? (6)___ Japan dodged a bullet – the disaster did not strike in a region that was key to its economy, but in a relatively isolated and largely rural region – and its economy, despite showing almost no growth for decades, is still large and has huge buffering capacity.

(Earth magazine, March 9, 2012)

- a. It occurred in a really dangerous area.
- b. It is reasonable for the government to place earthquake preparedness low in its overall priorities, given the multitude of daily challenges that the nation faces.
- c. A year and two months earlier, on January 12, 2010, a much smaller earthquake devastated Haiti.
- d. One produced a tsunami; the other did not.
- e. The answer is twofold.
- f. In Haiti, the death toll remains quite uncertain.
- g. The country was prepared, but perhaps not well-enough.

B) Read the text once again. Match the given words to their synonyms in the text.

- a. appeared –
- b. renewed –
- c. extent –
- d. casualties –
- e. number –

WHAT ARE THE WAYS TO HELP VICTIMS OF NATURAL DISASTERS?

GIVING MONEY TO THOSE WHO NEED IT

GIVING FOOD AND CLOTHES TO THOSE WHO NEED IT

PROVIDING MEDICAL HELP

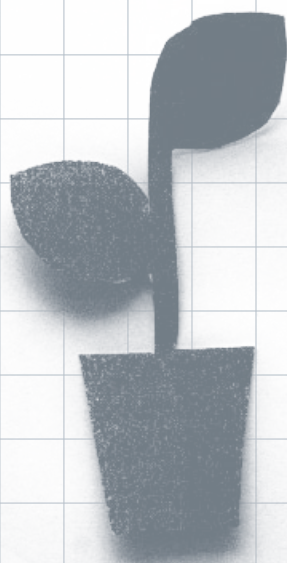
PROVIDING SHELTERS

SENDING WEAPON FOR PROTECTION

BUILDING HOSPITALS

DONATING MONEY TO A LARGER ORGANISATION THAT HELPS PEOPLE

SENDING TOYS TO CHILDREN

16. HISTORIA WSPÓŁPRACY NA RZECZ ROZWOJU *THE HISTORY OF DEVELOPMENT COOPERATION*

AUTORKA: AGNIESZKA SPORYSIAK

Uczniowie i uczennice pogłębiają wiedzę na temat współpracy międzynarodowej. Czytając tekst dowiadują się, w jaki sposób współpraca między państwami globalnej Północy i globalnego Południa rozwijała się na przestrzeni lat. Poznają różnicę między współpracą rozwojową a pomocą rozwojową.

Zagadnienia:

- Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka

Czas trwania:

- 45 minut

Pytanie kluczowe:

- Na czym polegała współpraca między państwami globalnego Południa i globalnej Północy na przestrzeni lat?

Cele zajęć:

- Wyjaśnisz, na czym polega międzynarodowa współpraca na rzecz rozwoju i poznasz pojęcia z nią związane.

- Dowiesz się, jak zmieniło się podejście do współpracy rozwojowej na przestrzeni lat.

Związek z podstawą programową:

- 1.14, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6, 8.1

Zagadnienia językowe:

- Czytanie ze zrozumieniem
- Czytanie dat

Metody:

- Praca z tekstem
- Burza pomysłów

Formy pracy:

- Praca w parach
- Praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

- Załączniki

Słownictwo:

- cooperation -współpraca
- development - rozwój
- commitment - zaangażowanie
- donor - dawca/czyni
- threat - zagrożenie
- aid - pomoc
- to support - wspierać
- available - dostępny/a
- Global South - globalne Południe
- Global North - globalna Północ

MIN

Wprowadzenie

8

0

8

10

2

Praca właściwa

15

5

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Podziel klasę na grupy i poproś część z nich o zdefiniowanie słowa „aid”, a pozostałą o wyjaśnienie słowa „cooperation”. Zbierz pomysły, wypisz je na tablicy i odczytaj na głos. Podsumuj różnicę między tymi dwoma pojęciami. Wszyscy razem wypracujcie wspólne definicje. Uczniowie i uczennice mogą mieć słowniki.

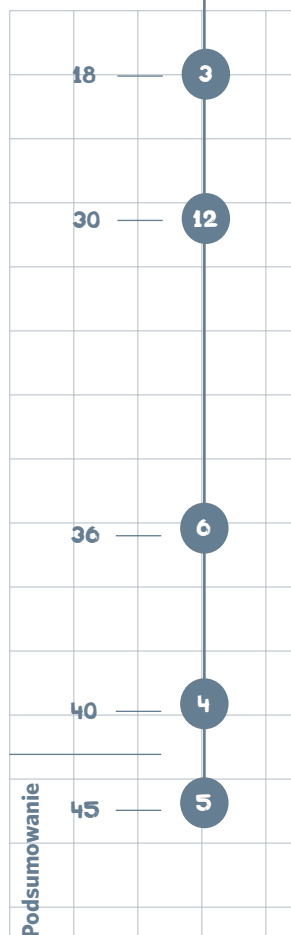
2. Wytlumacz, że na lekcji zajmiecie się pomocą i współpracą rozwojową, a nie pomocą humanitarną (tego tematu dotyczy scenariusz „Haiti i Japonia: historia dwóch katastrof naturalnych / Haiti and Japan: A tale of two natural disasters” ze str. 87).

► Humanitarian aid – short-term, immediate response aimed at alleviating suffering, usually after a natural disaster or an armed conflict;

► Development aid is a long-term assistance targeted at poor people and countries struggling with various socio-economic challenges, answering to more complex systemic issues. Its goal is to support socio-economic and political development of the states that it covers by improving infrastructure (schools, hospitals, roads etc.) or educating people (through experts, scientific research, exchange of practices etc.).

► Development cooperation is a cooperation between countries which goal is to improve living conditions of people from countries of lower development status. It focuses on: eliminating poverty and other social, political and economic challenges; human rights protection; development of democratic values (e.g. freedom of speech, supporting political transformation processes, development of democratic institutions); and ensuring long-term benefits for the poorest and most marginalized groups of people. Global education is a form of development cooperation that involves educational activities in one's country with the goal to increase awareness and understanding of global challenges and interdependencies between regions of the world.

3. Pokaż młodzieży infografikę „Where Does The Money Go?” (załącznik nr 1) i wytłumacz, że przedstawia przepływ pieniędzy na współpracę międzynarodową z jednych krajów i instytucji do drugich. Zapytaj, które kraje i instytucje przeznaczają największe środki na współpracę rozwojową, a które są jej największymi odbiorcami.

4. Zapytaj, czy Polska przeznacza pieniądze na współpracę rozwojową oraz czy kiedyś była odbiorcą pomocy.

5. Uczniowie i uczennice indywidualnie lub grupowo czytają tekst „Development cooperation: the history of an idea” (załącznik nr 2). Zadaj pytania sprawdzające zrozumienie tekstu i przetłumaczcie nieznane słowa. Ten tekst może być też podstawą do ćwiczenia konstrukcji czasu przeszłego (np. zaznaczanie zdań w czasie przeszłym i przekształcanie ich na pytania lub przeczenia).

6. Rozdaj w klasie kartę pracy z osią czasu (załącznik nr 3). Dopasujcie wymienione pod spodem wydarzenia do odpowiednich przedziałów na osi. W tym miejscu pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

KLUCZ:
 1. 2000 – till present; 2. 1960 – 1970;
 3. 1990 – 2000; 4. 1945 – 1960;
 5. 1970 – 1990; 6. 1990 – 2000;
 7. 1945 – 1960 i 1990 – 2000 i 8. 1970 – 1990;
 9. 1990 – 2000

7. Poproś klasę o podkreślenie w tekście dat. Przypomnij zasady czytania dat rocznych i poproś ochotników i ochotniczki o przeczytanie na głos dat z tekstu.

8. Poproś uczniów i uczennice, żeby w parach podzielili się tym, czego nauczyli się na dzisiejszej lekcji.

PRACA DOMOWA:

1. Znajdź zdjęcia prezentujące lub symbolizujące współpracę rozwojową w obszarze edukacji, rolnictwa lub służby zdrowia. Przygotuj krótką wypowiedź uzasadniającą wybór.

Załączniki:

Załącznik nr 1 - *Where Does The Money Go? An infographic on the flow of aid from donors to recipients*

Załącznik nr 2 - *Exercise: Development cooperation: The history of an idea*

Załącznik nr 3 - *Exercise: Timeline: Development cooperation*

Źródła:

Artykuł „Międzynarodowa współpraca na rzecz rozwoju”:

http://globalna.ceo.org.pl/sites/globalna.ceo.org.pl/files/miedzyanrodowa_wspolpraca_na_rzecz_rozwoju.pdf

Artykuł „A brief history of aid”: <http://bit.ly/briefstoryaid>

Artykuł „The history of foreign aid”: <http://bit.ly/historyforeignaid>

Artykuł: „Co to jest pomoc rozwojowa”: <http://bit.ly/onzpomoc>

Książka „80:20. Development in an Unequal World”, Colm Regan 2012

Infografika "Where does the money go?": bit.ly/aidflows (dostęp: grudzień 2014), <https://chewychunks.files.wordpress.com/2012/08/where-does-the-money-go.png>

WHERE DOES THE MONEY GO? AN INFOGRAPHIC ON THE FLOW OF AID FROM DONORS TO RECIPIENTS

Where Does The Money Go?

A look at where **\$137 billion** in aid dollars went in 2007

Source: bit.ly/aidflows

DEVELOPMENT COOPERATION: THE HISTORY OF AN IDEA

Read the text and answer the questions below.

► 1945 – 1960: First recipients of international aid

Aid existed in various forms long before World War II – mostly because of voluntary institutions and countries like Germany, France and Britain sending aid to their colonies in Africa, Latin America and Asia. Aid became more common in the late 1940s. In 1947 the USA provided money through the “Marshall Plan” to help rebuild Europe after the war.

► 1960 – 1970: The golden age of development

In the 1960s, the development aid was growing and the support for it was very strong among richer countries. Economies of some poorer countries were improving, so help continued to increase and donor countries were eagerly involved in the actions. The official goal was to help all countries reach the level of developed countries like the USA. Countries which received aid were mostly former colonies, which started receiving aid from the former colonial powers.

► 1970 – 1990: Aid affected by and leading to economic growth

By the start of the 1970s aid giving by the rich countries gradually slowed down. This was caused by the oil crisis in the world, when all countries which had to import oil suffered from a financial crisis. The '80s brought a big recession. As a result also debt of many developing countries increased a lot, so they received help. The condition for them to get the money was to cut spending on social services. Consequences of this requirement were controversial. Despite all the aid, former colonies were still dependent on the past colonial powers.

► 1990 – 2000: New actors in development aid programs

In 1991 the Soviet Union collapsed and many countries changed their political system from socialism to democracy. It also meant new recipients of aid – the post-Soviet countries, Poland among them. Poland received strong financial support and technical assistance to pursue transformation reforms from the World Bank, International Monetary Fund and different countries (i.e.: Germany, USA, France, Sweden and Japan). Since 1998 Poland has become a donor country and it concentrates on promoting democratisation, human rights and political transformation.

The new focus of aid was to eliminate poverty instead of promoting economic growth. This new approach made recipient countries feel more responsible for their development and less dependent on foreign aid.

► 2000 – Present: A new face of development cooperation

The heads of donor countries understood that they have to change the way of giving aid. Therefore, the question “Does aid work?” was transformed to “How can aid be more effective?”. More countries are in favour of development cooperation, which benefits both sides (e.g. China provides a lot of infrastructure for development in Africa, and African countries give priority to China to buy their raw materials).

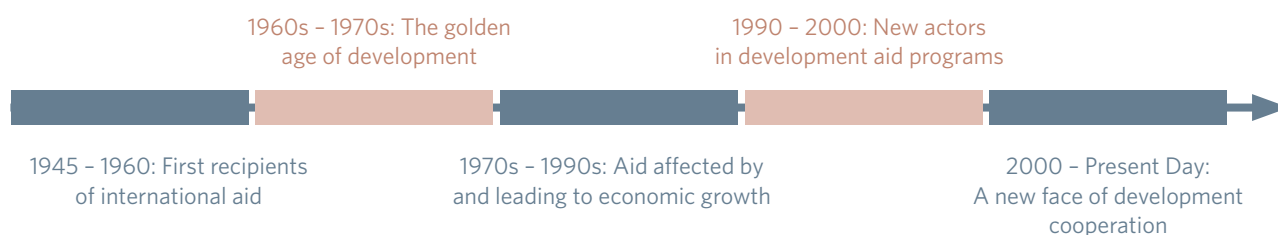
The goal of development cooperation is to improve human wellbeing (strengthening civil society, supporting gender equality, improving educational system) rather than just stimulate economic growth. Millennium Development Goals were introduced in 2005 to help structure the new approach to aid.

QUESTIONS:

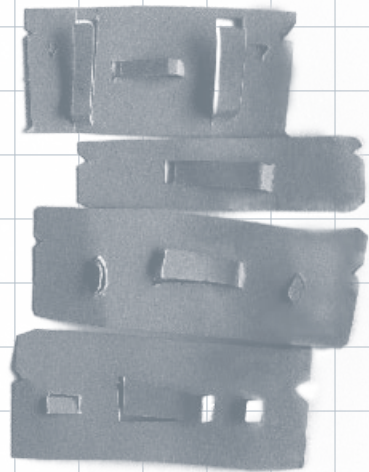
- Did the USA provide the Marshall Plan?
- Did the rich countries want to help the poorer countries in the 1960s and 1970s?
- Did the oil crisis affect aid giving?
- Did the rich countries continue development aid in 1980s and 1990s?
- Did they diminish poverty instead of promoting economic growth in the 1990s?
- Is aid giving under threat nowadays?

TIMELINE: DEVELOPMENT COOPERATION

Match the events below with appropriate time periods on the timeline.

1. Moving from development aid to development cooperation
2. The "glory years" for development aid
3. More non-governmental organizations involved
4. Establishing the Marshall Plan
5. Cutting social expenditures
6. Poland becomes a recipient of development aid
7. Newly formed countries become aid recipients
8. Facing first difficulties in giving aid
9. Focusing on eliminating poverty

17. UCIEKAĆ CZY NIE UCIEKAĆ, OTO JEST PYTANIE

*TO RUN, OR NOT
TO RUN, THAT
IS THE QUESTION*

AUTORKA: MAGDALENA REWERS

Podczas zajęć uczniowie i uczennice dowiadują się, jakie są rodzaje i przyczyny uchodźstwa, kim są uchodźcy i uchodźczynie oraz jak wygląda ich życie. Scenariusz wykorzystuje różnorodne materiały stymulujące oraz aktywne metody pracy.

17. UCIEKAĆ CZY NIE UCIEKAĆ, OTO JEST PYTANIE

TO RUN, OR NOT TO RUN, THAT IS THE QUESTION

Zagadnienia:

- Migracje

Czas trwania:

- 45 minut

Pytanie kluczowe:

- Jak wygląda życie uchodźcy i uchodźczyny?

Cele zajęć:

- Wskażesz, jakie są przyczyny i skutki uchodźstwa.
- Wyjaśnisz, na jaką pomoc mogą liczyć osoby, które uzyskały status uchodźcy.
- Dowiesz się, jak wygląda życie niektórych uchodźców i uchodźczyń w Polsce.

Związek z podstawą programową:

- 1.1, 1.14, 2.1, 3.1, 3.6, 4.1, 5.1, 5.8, 8.1, 12

Metody:

- Burza pomysłów
- Praca z filmem
- Praca ze słownikiem

Formy pracy:

- Praca indywidualna
- Praca w parach
- Praca w grupie

Środki dydaktyczne i materiały:

- Załączniki
- Kopia filmu

Słownictwo:

- refugee - uchodźca/czyni
- refugee camp - obóz dla uchodźców/czyń
- to flee - uciekać
- homeland - ojczyzna
- migration - migracja
- to tease - drażnić, zaczepiać

MIN

0

Wprowadzenie

5

5

Praca właściwa

15

10

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Na tablicy za pomocą projektora wyświetl plakat „Spot the Refugee” (załącznik nr 1) i poproś uczniów i uczennice, aby wspólnie odnaleźli na nim uchodźcę lub uchodźczynę. Rejestruj wszystkie odpowiedzi bez wskazywania na poprawną. Po chwili wyświetl uczniom kolejny plakat (załącznik nr 2) i zwróć ich uwagę na tekst zawarty pod obrazkiem.

Tekst pod obrazkiem:

There he is. Fourth row, second from the left. Obvious really. Maybe not. The unsavoury character you're looking at is more likely to be your average neighbour slob with a grubby vest and a weekend's stubble on his chin. And the real refugee could just as easily be the clean-cut fellow on his left. You see, refugees are just like you and me. Except for one thing. Everything they once had has been left behind. Home, family, possessions, all gone. They have nothing. And nothing is all they'll ever have unless we all extend a helping hand. We know you can't give them back the things that others have taken away. We're not even asking for money (though every penny certainly helps). But we are asking that you keep an open mind. And a smile of welcome. It may not seem much. But to a refugee it can mean everything. UNHCR is strictly a humanitarian organization founded only by voluntary contributions. Currently it is responsible for more than 26 million people around the world.

UNHCR stands for United Nations High Commissioner for Refugees.

Posters are available in the web page: <http://globalna.ceo.org.pl/jezuk-angielski/scenariusze-i-gry/spot-refugee>

2. Napisz na tablicy słowo *REFUGEE* i poproś, aby uczniowie i uczennice zaproponowali słowa, które kojarzą im się z uchodźstwem. Jeśli mają problemy z angielskimi wyrazami, pozwól im korzystać ze słowników. Po zapisaniu propozycji zwróć uwagę, że istnieją różne rodzaje uchodźstwa związane np. z kwestiami politycznymi, społecznymi, religijnymi, czy klimatycznymi. W tym miejscu podkreśl, że nie każdy imigrant jest uchodźcą oraz że uchodźstwo nie jest przypisane żadnej narodowości.

Transcript of the movie "To Be A Refugee (UNHCR)":

"A refugee is someone who runs away from their country to another because of war." John is Sudanese and has lived half his life in this refugee camp in Kenya.

"Refugee means having to run. To run from where? From your own country." Sreisor is from Cambodia. She and her family are now refugees in Thailand.

"Here in Denmark I feel safer than in Afghanistan. I believe that I won't get killed here." Mina's family fled from the war in Afghanistan and came to live in Denmark.

"It's when you flee from your own country and go to another country when they call you a refugee." Damir and his cousin Medin used to be refugees, but they recently returned to their homes in Bosnia and Herzegovina.

Just imagine if today you and your family were forced from your home. With only the clothes on your back you'd have to run for your lives, not knowing where to find help or safety. Once you found a place to stay you might have to start life all over again in a new country, where even the language and alphabet might be different and where you feel like a stranger. That's what it's like to be a refugee. "It was hard. I cried because of leaving my home. We got on a bus and went to the first place. When we arrived there we were hungry. We had nothing to eat, because all our food was left behind. People told us to go to the next town. When we arrived there, they said there was no place for us."

During the war in Ex-Yugoslavia millions of people had to flee and take refuge wherever they could. Like so many that left, Damir and Medin believed they would never see their home again.

"I thought we would never return here, because they told us to be ready in two hours and that a bus would be waiting for us. I brought some things when we left. I took the radio, photos and some blankets, so we would be covered when we went to bed." The families finally found a place to stay in a different town, but they never really felt they belonged there. For three years they longed to return to Kobas, their hometown.

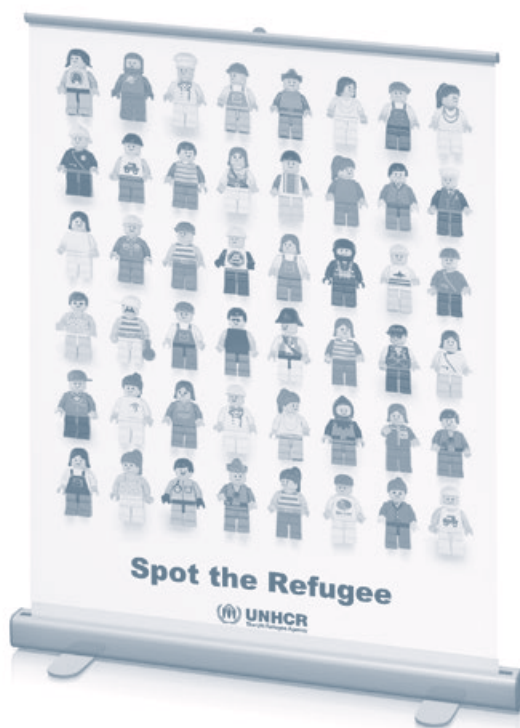
"For me Kobas - it's my place. I was born here. I have a river here, a school and a football stadium and a lot of friends. What I missed the most about Kobas is the river Sava, my friends. I missed the school, because the other one was not the same". When school is out in the summer, the boys meet up with all their old friends at the river, where they play games and swim, just like they used to do. Their days spent as refugees seem far away, but they haven't forgotten what it was like. "I think the worst thing is when the other children start teasing you and call you refugee. And when you go to school they start shouting: 'Look, here comes the refugee!' I think that's it."

Damir and Medin will soon rejoin their old friends at school. Their story has a happy ending, but this isn't always the case. Often when families flee, they cross the border into another country and they live in a refugee camp. Living like this isn't easy, or fun. Sometimes refugees need to stay in camps for a long time before they can go home. "There were some planes that were bombing people up and there were vehicles, which were shooting people when they were down". After two months journey John and his mother arrived in this refugee camp in Kenya. His father decided to stay behind in Sudan to protect their farm. The only thing John could take with him were his memories. "I remember my father and my father's farm and eating fruit and playing with friends". Life in a camp was different. Instead of farms and forests, it was mostly rocks and sand. "I like playing football, I like swimming and I like roaming in the forests, but in Kakuma there is no swimming pool, there are no forests to go around in." In refugee camps possibilities are limited for people to work and support themselves, so like John and his family most refugees at Kakuma camp depend on certain amount of food given to them every two weeks and sometimes this isn't enough. "We only eat once a day and we eat only ugali and lentils. When I go to school I have a hungry feeling in my stomach." Tomorrow John's family will run out of food and they won't eat. But today his sisters grind the last of the grain. Their family has no money to buy meat, fruit or vegetables. They eat their one meal at night and when dinner is finished and fire is out, it's time for bed. "My dad begins, first I sleep, then I wake up, I brush my teeth, I wash my face and I go to the tap to collect water." Collecting firewood and fetching water are part of the daily routine. After John fills up at the tap, he's off to school. John only started to learn English when he began school at the camp. It advertises the book. School is okay, but John likes playing football better. For refugee children playing sports also requires imagination. What can you make with a rubber glove?

Film "To Be A Refugee" (UNHCR): <http://bit.ly/tobearefugee>

ZAŁĄCZNIK NR 1 – POSTER

SPOT THE REFUGEE - PART 1

ZAŁĄCZNIK NR 2 – POSTER

SPOT THE REFUGEE - PART 2

Plakaty: <http://globalna.ceo.org.pl/jezyk-angielski/scenariusze-i-gry/spot-refugee>

QUESTIONS FOR THE MOVIE "TO BE A REFUGEE (UNHCR)"

Watch the movie "To be a Refugee (UNHCR)" and answer the questions below.

What countries did the children have to flee?

What did they take with them while running away?

What is the hardest thing in a new place?

What does a refugee camp look like?

THE NIGHT OF THE CHECHEN CULTURE IN ŁOMŻA

Fill in the blanks with the words below adjusted to a correct form. There is one extra word.

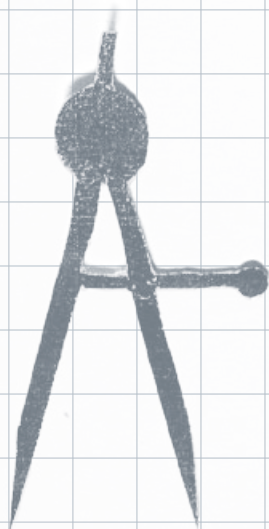
organise - dance - could - be - story - future

In December 2008 Foundation "Ocalenie" together with local partners in Łomża 1. _____ "The Night of Chechen Culutre". The room was packed with over 150 guests, both local people and refugees living in Łomża.

The night started with a screening of the documentary "My dear Muslim", which tells the 2. _____ of Satsita and Said-Selim, who risked their lives to document the military operations in Chechnya. Thanks to the movie everybody could learn about the tragedy which affected many Chechen families: loss of their close relatives, fleeing their homeland, uncertainty about their 3. _____, attempts to understand the new country in which they now live.

But participants of the event also had the opportunity to admire the cultural program prepared by the Chechens. Traditional 4. _____ sparked the biggest interest, although traditional home-made Chechen cooking was also very popular. New friendships came to life over plates full of delicious food. In the background everyone 5. _____ see photos of the Chechen landscape and read more about the history of the area.

Source: <http://bit.ly/nockulturyczeczeńskiej>

18. ZAWŁASZCZANIE ZIEMI *LANDGRABBING*

AUTORKA: MONIKA RYRYCH

Ćwiczenie porusza problem globalnego procesu zawłaszczania ziemi, który polega na dzierżawieniu przez rządy i korporacje ziemi w krajach globalnego Południa, w celu uprawy roślin jadalnych i energetycznych. Uczniowie i uczennice zapoznają się z tym zjawiskiem i zarazem ćwiczą zamianę strony czynnej na bierną.

18. ZAWŁASZCZANIE ZIEMI LANDGRABBING

Zagadnienia

- ▶ Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- ▶ Pokój i konflikty na świecie

Czas trwania:

- ▶ 25 minut

Cele ćwiczenia:

- ▶ Dowiesz się, na czym polega zawłaszczanie ziemi.

- ▶ Wyjaśnisz przyczyny zawłaszczania ziemi.
- ▶ Poznasz przykłady krajów, w których dochodzi do zawłaszczania ziemi.

Zagadnienia językowe:

- ▶ Strona bierna

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.13, 3.3

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załącznik

Słownictwo:

- ▶ citizen - obywatel/ka
- ▶ to grab - złapać, zagrabić
- ▶ lease - dzierżawa
- ▶ farmland - ziemia uprawna
- ▶ biofuels - agropaliwa
- ▶ military troops - wojsko

MIN

0

5

5

10

5

20

10

25

5

PRZEBIEG ĆWICZENIA

1. Przypomnij uczniom i uczennicom zasady tworzenia strony biernej.
2. Opowiedz klasie o zawłaszczaniu ziemi, nowym zjawisku globalnym, w którym firmy i rządy państw dzierżawią ziemię w krajach globalnego Południa (*landgrabbing*).

Zawłaszczanie ziemi (landgrabbing) to nowe zjawisko globalne, w którym korporacje i rządy państw dzierżawią ziemię w krajach globalnego Południa. Ziemia są wykorzystywane do uprawy dużych ilości roślin jadalnych i energetycznych (na agropaliwa) przez rządy i firmy, którym tej ziemi braknie. Ziemia jest dzierżawiona zgodnie z prawem, na mocy umów z rządami państw globalnego Południa i po cenach negocjowanych z tymi państwami. Ponieważ w wielu rejonach świata własność ziemi nie jest prawnie regulowana, często dochodzi do zmuszenia rdzennej ludności do opuszczenia swoich terytoriów, pozbawienia ich ziemi uprawnej i środków do życia. Ludzie muszą migrować, szukać nowych terenów lub osiedlać się w miastach. Zjawisko zawłaszczania ziemi sprawia, że dostęp do wody, gruntów uprawnych, lasów i pastwisk staje się ograniczony, więc bardziej prawdopodobne są konflikty na tym tle.

Zawłaszczeniu ziemi sprzyjają takie problemy jak rosnąca liczba ludzi oraz zmiany klimatu, które sprawiają, że ziemia staje się towarem trudno dostępnym, pustynnieje lub jest bardziej zagrożona powodzią. Kolejnym czynnikiem jest popyt na agropaliwa, zintensyfikowany przez regulacje, które miały na celu zastąpienie paliw kopalnych paliwami z roślin.

3. Rozdaj każdemu kopię karty pracy z ćwiczeniem dotyczącym zawłaszczania ziemi (Załącznik nr 1) i poleć uczniom i uczennicom, żeby pracowali w parach lub indywidualnie. Poproś o przeczytanie tekstu i przekształcenie wyróżnionych zdań na stronę bierną.
4. Przecztaście odpowiedzi na forum klasy.

Załącznik:

Załącznik nr 1 - *Exercise: Landgrabbers*

Źródła:

Publikacja Instytutu Globalnej Odpowiedzialności „Ręce precz”: <http://bit.ly/igoreceprecz>
Artykuł „Afryka do wynajęcia” Wprost 51-52/2013 (1608): <http://bit.ly/afrykadowynajecia>

LANDGRABBERS

Read the text and transform the sentences and fragments in bold into Passive Voice.

In 2013 a Chinese company informed, **they will buy 3 million hectares of land in Ukraine.** The company wants to grow wheat for the Chinese market. **Local farmers didn't accept selling their land.** But a lot of Ukrainian land already was sold to other countries and companies.

Why does the Chinese company want to buy land in Ukraine? Chinese government is not able to grow enough food in China, because there are more and more people there, so the country needs to import huge amounts of food. **They buy land in Africa, Asia and South America too.**

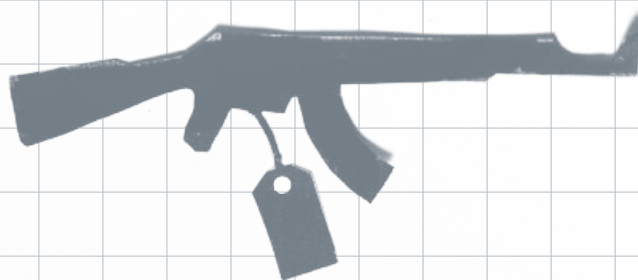
When a government or a company buys a lot of land, people who used to live there are forced to move away. **Recently in the Omo Valley in Ethiopia, the government has sold majority of farmlands to foreign companies.** As a result of this the state forced local farmers to migrate away from their households.

Similar situations took place in other parts of Africa, e.g. **a British producer of biofuels bought lots of farmlands in Mozambique.** This practice is called landgrabbing, because someone claims for themselves the land, which was farmed by local people for generations.

In the 1980s companies were buying land in exotic countries to grow spices and fruit. Today they grow basic products: wheat, rice, corn, soy. This is because there are more and more people in the world and because climate change causes more farmland to be too wet or too dry. As a result land becomes more expensive and food prices increase.

But some communities protest against landgrabbing. **In Madagascar, the president wanted to sell 1,3 million hectares to a corporation from South Korea. People protested and forced their president to release his office.** There are more examples in the Philippines or in Argentina.

Source: Wprost 51-52/2013 (1608)

19. WALCZYĆ CZY NIE WALCZYĆ? *TO FIGHT OR NOT TO FIGHT?*

AUTORKA: MONIKA RYRYCH

Podczas zajęć uczniowie i uczennice poznają zagadnienia związane z użyciem broni na świecie oraz uświadomią sobie, jak handel bronią wpływa na sytuację polityczną na świecie. Młodzież ćwiczy rozumienie ze słuchu i formułowanie opinii.

19. WALCZYĆ CZY NIE WALCZYĆ? TO FIGHT OR NOT TO FIGHT?

Zagadnienia:

- ▶ Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- ▶ Pokój i konflikty na świecie

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Co możemy zrobić, aby ograniczyć przemoc na świecie?

Cele zajęć:

- ▶ Poznasz przyczyny i skutki wojen i użycia broni.
- ▶ Dowiesz się, jakie znaczenie ma wprowadzenie w życie Traktatu o Handlu Bronią.
- ▶ Wyrazisz swoją opinię nt. używania broni.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.14, 3.1, 4.1, 4.5, 4.8, 8.1

Zagadnienia językowe:

- ▶ Rozumienie ze słuchu
- ▶ Konstruowanie wypowiedzi

Metody:

- ▶ Burza pomysłów
- ▶ Praca z tekstem
- ▶ Praca z filmem
- ▶ Dyskusja

Formy pracy:

- ▶ Praca indywidualna
- ▶ Praca w parach
- ▶ Praca w grupach

Środki dydaktyczne:

- ▶ Załączniki

Słownictwo:

- ▶ arms - broń
- ▶ battle - bitwa
- ▶ battlefield - pole bitwy
- ▶ bullet - kula, pocisk
- ▶ combat - walka
- ▶ factor - czynnik
- ▶ lethal - zabójcze, śmiertelne
- ▶ poverty - bieda
- ▶ pressure - nacisk, ciśnienie
- ▶ to ratify - ratyfikować;
- ▶ starvation - głód
- ▶ support - wspierać
- ▶ trade - handel
- ▶ treaty - traktat
- ▶ weapon - broń

MIN

0

Wprowadzenie

5

5

Praca właściwa

15

10

20

5

30

10

40

10

Podsumowanie

45

5

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Poinformuj klasę, że na lekcji zajmiecie się tematem broni, wojen i konfliktów zbrojnych.
2. Uczniowie i uczennice pojedynczo podchodzą do biurka i odczytują karteczki z informacjami na temat użycia broni na świecie (załącznik nr 1). Zapytaj, który z tych faktów najbardziej ich zaskoczył.
3. Zapytaj młodzież, czy słyszeli o Traktacie o Handlu Bronią. Zwróć uwagę na ostatni punkt poprzedniego ćwiczenia, w którym znajduje się porównanie ilości traktatów dotyczących handlu owocami oraz handlu bronią. Przeczytajcie tekst dotyczący Traktatu o Handlu Bronią (załącznik nr 2), a następnie zapytaj, dlaczego wprowadzenie Traktatu w życie jest istotne. W tym momencie lekcji można znaleźć odpowiedź na pytanie kluczowe.
4. Zwróć uwagę na informację dotyczącą dzieci-żołnierzy i zapytaj, kim według nich jest dziecko-żołnierz. Następnie poproś młodzież o przeczytanie tekstu o Emmanuelu Jalu (załącznik nr 3) lub włącz film „Emmanuel Jal - byłe dziecko-żołnierz mówi o Traktacie o Handlu Bronią”. Zapytaj uczniów i uczennice o wrażenia z lektury.

| Link do filmu „Emmanuel Jal - byłe dziecko-żołnierz mówi o Traktacie o Handlu Bronią”:
| http://bit.ly/tohb_jal

5. Poproś uczniów i uczennice o wykonanie ćwiczenia dotyczącego opinii o używaniu broni (załącznik nr 4) i zakreślenie 1 lub 2 opinii, z którymi się zgadzają. Następnie w grupach czteroosobowych młodzież wyraża swoje opinie używając określonych wyrażań.

| KLUCZ: 1. illegal, 2. lives, 3. weapon, 4. in self-defence, 5. ratify

6. Poproś uczniów i uczennice, aby dokończyli w swoich zeszytach zdanie: *After the class today I will remember...*

PRACA DOMOWA:

1. Dowiedz się, kim był Mahatma Gandhi i jakimi ideami się kierował. Przygotuj mapę myśli dotyczącą jego osiągnięć i filozofii.
2. Dowiedz się, jakie działania prowadzi międzynarodowa organizacja Amnesty International oraz czy działania tej organizacji wprowadzają zmiany w skali globalnej. Jakie kampanie są obecnie w toku? Które z nich jesteś skłonny/a wesprzeć?

Załączniki:

Załącznik nr 1 - *Facts about using guns in the world*

Załącznik nr 2 - *Exercise: The Arms Trade Treaty*

Załącznik nr 3 - *Exercise: Emmanuel Jal – The ex-child soldier calls for ratification of The Arms Trade treaty*

Załącznik nr 4 - *Exercise: Opinions on gun laws*

Źródła:

Film „Emmanuel Jal – byłe dziecko-żołnierz mówi o Traktacie o Handlu Bronią”: http://bit.ly/tohb_jal

Tekst Traktatu o Handlu Bronią: http://bit.ly/text_att

Strona ONZ dotycząca Traktatu o Handlu Bronią: http://bit.ly/facts_att

Strona dotycząca filmu o Emmanuelu Jalu:

<http://www.emmanuel-jal.webs.com/>

Transkrypt do filmu „Emmanuel Jal – byłe dziecko żołnierz mówi o Traktacie o Handlu Bronią”:

There are 875 million arms around the world. 12 billion bullets are produced each year. No international standards exist to adequately regulate the use of the weapons which means that some of these arms end up in the wrong hands. They use it to kill 1500 innocent people every day. They use it to rape women in front of their families. They use it to forcefully recruit and abduct people like me. My name is Emmanuel Jal, a war-child, an ex-child soldier. There are still thousands of children fighting in 19 countries around the world. A global arm treaty will give children a chance to have a normal childhood. Please take action in our call for international Arms Treaty.

ZAŁĄCZNIK NR 1

FACTS ABOUT USING GUNS IN THE WORLD

About 100 Americans are killed as a result of gun use every week.

In 1999, two teenage boys at a high school in Littleton, Colorado, the USA, shot 12 students and then took their own lives.

In 2011 in Norway, Anders Breivik, a gunman, killed 77 people - mostly teenagers.

1500 people die every day in the world in military and violent conflicts.

Every year twelve billion bullets are produced – enough to shoot everybody in the world twice.

As a result of armed conflicts millions of people are forced to escape from their houses and lands which contributes to poverty, illnesses, deaths and starvation.

In Africa, 260 000 kids (child-soldiers) are forced to fight in military conflicts.

In Costa Rica there hasn't been an army for more than 50 years.

There are about 1000 laws regulating the fruit trade but there is only one Arms Trade Treaty, introduced in July 2013, which could regulate the future international trade of conventional weapons.

ZAŁĄCZNIK NR 2 – EXERCISE

THE ARMS TRADE TREATY

Read the text and discuss in class, why ratification of The Arms Trade Treaty is important.

The Arms Trade Treaty

130 countries signed the treaty until June 2015. Poland signed it in July 2013.

This is the first treaty which regulates the international trade of conventional weapons from small arms to battle tanks, combat aircrafts and warships. After being ratified by over 50 countries, it is the first document which sets common standards for the international trade, export, and import of weapons. It takes human rights into account, prevents war crimes from happening and it protects civilians from armed violence. So far 71 states have ratified the Treaty (June 2015). Poland has ratified it in December 2014.

Ratify – vt (Oxford Students Dictionary) – to give one's formal approval to e.g. an agreement by signing etc. – ratification – nu

ZAŁĄCZNIK NR 3 – EXERCISE

EMMANUEL JAL – THE EX-CHILD SOLDIER CALLS FOR RATIFICATION OF THE ARMS TRADE TREATY

Read the text about Emmanuel Jal and prepare arguments for discussion about The Arms Trade Treaty.

The ex-child soldier, Emmanuel Jal, calls to support the Arms Trade Treaty. He claims that the lack of international regulations about the trade of weapons is the reason that weapons are used by criminals against people.

Emmanuel Jal was born in war-torn Sudan, but he doesn't know when he was born exactly. In the early 1980's, at the age of 7, Emmanuel Jal became one of 10,000 child soldiers and was sent to a battlefield. After being forced to kill other soldiers and civilians for 5 years, he managed to escape from the soldiers' camp.

Now he is a human rights activist and an international hip-hop star with a message of peace in Africa. He appears in many concerts with artist like Coldplay or Moby. He also performed in a big event – Live 8 in London in 2005. He is involved in many campaigns such as *Make Poverty History* or *Control Arms*.

ZAŁĄCZNIK NR 4 – EXERCISE

OPINIONS ON GUN LAWS

A) Use the words to complete the opinions on gun laws.
Circle the opinions that are similar to yours.

ratify, illegal, weapon, lives, in self-defence

- a. I think guns should be made _____
- b. In my opinion, guns don't take away _____, people do.
- c. Anything can be used as a lethal _____. A gun is simply one of them.
- d. I think that using a gun _____ is the only one to justify.
- e. As far as I'm concerned, all countries should _____ The Arms Trade Treaty immediately.

B) Work in a group of 3 or 4 and discuss your ideas.
Use expressions to show your opinion:

I think _____
I believe _____
In my opinion _____
As far as I'm concerned _____

20. PIĘKNE ZMAGANIA – POKOJOWA NAGRODA NOBLA *A BEAUTIFUL STRUGGLE – THE NOBEL PEACE PRIZE*

AUTORKA: ANNA HENTEL

Podczas zajęć uczniowie
i uczennice poznają krótką
historię Pokojowej Nagrody Nobla
oraz biografie jej laureatów
i laureatek. Ćwicząc czytanie
ze zrozumieniem życiorysów
zastanowią się, czy warto walczyć
o swoje ideały oraz czy dobro
ogółu bywa ważniejsze od dobra
indywidualnego człowieka.

Zagadnienia:

- ▶ Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- ▶ Pokój i konflikty na świecie

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ Jakie znaczenie we współczesnym świecie ma Pokojowa Nagroda Nobla?

Cele zajęć:

- ▶ Dowiesz się, czym jest Pokojowa Nagroda Nobla.
- ▶ Wymienisz przykładowych laureatów i laureatki Pokojowej Nagrody Nobla oraz kraje ich pochodzenia.
- ▶ Zrozumiesz, dlaczego niektórzy przedkładają dobro ogółu nad dobro indywidualne.

Związek z podstawą programową:

- ▶ 1.14, 3.1, 3.3, 4.5, 5.8

Zagadnienie językowe:

- ▶ Czytanie ze zrozumieniem

Metody:

- ▶ Dyskusja
- ▶ Burza pomysłów

Formy pracy:

- ▶ Praca indywidualna
- ▶ Praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki
- ▶ Mapa świata
- ▶ Pinezki/magnes

Słownictwo:

- ▶ armed conflict - konflikt zbrojny
- ▶ to award - przyznać
- ▶ to receive - otrzymać
- ▶ to announce - ogłosić
- ▶ exception - wyjątek
- ▶ except for - z wyjątkiem

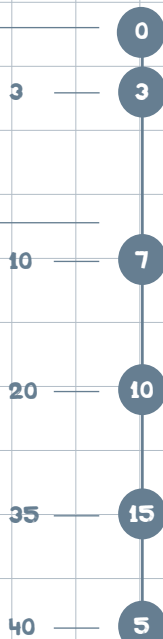
- ▶ to fight - walczyć
- ▶ violence - przemoc
- ▶ civil/human rights - prawa obywatelskie/ człowieka
- ▶ to assassinate - zamordować
- ▶ to found - ufundować, zakładać
- ▶ life imprisonment - dożywocie
- ▶ to sentence - skazać
- ▶ to release - uwolnić
- ▶ to abuse - nadużywać
- ▶ poverty - ubóstwo
- ▶ hunger - głód
- ▶ judge - sędzia/sędzina
- ▶ to prohibit - zabronić
- ▶ authorities - władze
- ▶ to struggle for - walczyć o
- ▶ loan - pożyczka
- ▶ to set up a business - założyć firmę
- ▶ to achieve - osiągnąć
- ▶ equal benefits - takie same korzyści
- ▶ safety - bezpieczeństwo

MIN

Wprowadzenie

Praca właściwa

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zapisz na tablicy: NOBEL PEACE PRIZE. Zapytaj uczniów i uczennice, co wiedzą na temat tej nagrody.
2. Poproś młodzież o przeczytanie krótkiego fragmentu dotyczącego Pokojowej Nagrody Nobla (załącznik nr 1), a następnie wspólnie odpowiedzcie na pytania pod tekstem.
3. Poproś uczniów i uczennice, aby wymienili nazwiska przykładowych laureatów i laureatek Pokojowej Nagrody Nobla, a następnie zaznaczyli je na mapie. Następnie zwróć uwagę młodzieży na to, że nagrody te trafiały nie tylko do pojedynczych osób, lecz również organizacji czy instytucji i również zaznaczcie je na mapie (załącznik nr 2).
4. Rozdaj w klasie kopie krótkich notek o laureatach i laureatkach Pokojowej Nagrody Nobla i poproś młodzież o uzupełnienie tabelki (załącznik nr 3 i załącznik nr 4).
5. Poleć uczniom i uczennicom, aby szybko znaleźli w tekstach informacje, skąd pochodzą te postaci i umieścili ich nazwiska (ewentualnie zdjęcia) na mapie świata (załącznik nr 5). Podsumujcie pracę na forum klasy.

6. Zapytaj uczniów i uczennice o ich odczucia po zapoznaniu się z krótkimi informacjami o laureatach i laureatkach Pokojowej Nagrody Nobla. Możesz zadać pytania pomocnicze. W tej części pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

- ▶ *Why did they receive the Nobel Peace Prize?*
- ▶ *What do they have in common?*
- ▶ *Why were most of them imprisoned?*
- ▶ *How do such people affect the rest of the world?*
- ▶ *Can their actions result in a change in the way people think? How?*
- ▶ *What meaning does the prize have for the world today?*
- ▶ *Is it important to oppose injustice?*

PRACA DOMOWA:

1. Zastanów się, komu ty przyznałbyś/abyś Pokojową Nagrodę Nobla i napisz dlaczego.

Załączniki:

Załącznik nr 1 - *Exercise: The Nobel Peace Prize*

Załącznik nr 2 - *Nobel Peace Prize laureates – Organizations*

Załącznik nr 3 - *Exercise: Profiles of the Nobel Peace Prize laureates*

Załącznik nr 4 - *Exercise: Profiles of the Nobel Peace Prize laureates - The chart*

Załącznik nr 5 - *Nobel Peace Prize laureates – Individuals*

Źródło:

http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/

THE NOBEL PEACE PRIZE

Read the passage and answer the questions below.

The Nobel Peace Prize is one of the five Nobel Prizes created by Alfred Nobel, who invented dynamite. Until 2014 the members of the Norwegian Nobel Committee awarded the Peace Prize to 128 Nobel Laureates since 1901. It is announced in the autumn every year with some exceptions. They have not given the prize on 19 occasions, for example during World Wars I and II. All other Nobel Prizes are awarded in Stockholm, Sweden, but the Nobel Peace Prize is awarded in Oslo, Norway, where the laureates receive the Nobel Medal, Nobel Diploma and a cheque in the presence of the King of Norway. The Nobel Peace Prize goes to the person who helps to keep friendship between nations, opposes wars and armed conflicts and promotes peace in the world.

QUESTIONS:

- ▶ Who created the Nobel Peace Prize?
- ▶ Who awards the Nobel Peace Prize?
- ▶ How long has it been given?
- ▶ How many people and organizations have received the Nobel Peace Prize?
- ▶ Where is it awarded?
- ▶ Who can receive the Nobel Peace Prize?

ZAŁĄCZNIK NR 2

NOBEL PEACE PRIZE LAUREATES – ORGANIZATIONS

United Nations, New York

European Union, Brussels

Doctors Without Borders, Geneva

Amnesty International, London

UNICEF, New York

The International Committee of the Red Cross, Geneva

PROFILES OF THE NOBEL PEACE PRIZE LAUREATES

Read the profiles of the selected Nobel Peace Prize laureates.

Martin Luther King was born in 1929 and was killed in 1968. He was an American clergyman and activist, who fought against racism, poverty and war, especially against the Vietnam War. During his lifetime he organised many different protests but without violence. He was extremely famous for his speeches, one of which – *I have a dream* – helped to focus the US government on civil rights. He was so engaged in the African-American Civil Rights Movement that even after receiving the Nobel Peace Prize in 1964, as of then the youngest man in the history of the prize, he donated the money for this purpose. After he was assassinated on April 4, 1968 in Memphis, Tennessee, many more people protested against violence.

Born in 1918 **Nelson Mandela** was a politician, who became the first black president of South Africa from 1994 until 1999. As a student he lived in Johannesburg, where he started engaging into anti-colonial politics. Together with his friends he founded the Youth League which started a new era of leaders in South Africa. At the beginning Mandela organised non-violent protests which then changed into violent campaigns against the white government of South Africa. As a result, he was arrested and sentenced to life imprisonment. After spending over 27 years in prison, he was released in 1990 due to several international demands. During his lifetime he introduced laws against abusing human rights, focusing on charitable work in combating poverty and HIV/AIDS. He died on December 5, 2013 as an activist honoured with a big number of prizes, including the 1993 Nobel Peace Prize.

Shirin Ebadi is an Iranian lawyer who became the first female judge in the history of Iran. After the Iranian revolution in 1979 in which it was claimed that Islam prohibits women from becoming judges, she was not able to practice as a lawyer. For her lifetime she has been fighting against abuse of women and children as well as acting for democracy and civil rights for which she was awarded the Nobel Peace Prize in 2003. Since 2009 she has been living abroad (in the UK) like many other Iranians who are against the regime. She figures in a list of 100 most influential women of all time.

Liu Xiaobo is a Chinese writer and human rights activist, who called for a change in Chinese political system, which is based on communist one-party regime. For the first time he protested against China's one-party system as a student and was sentenced to two years in prison. Since then he has fought for a more democratic China. In 2009 he was sentenced again to 11 years imprisonment for constant complaining about the state authorities. In 2010 he received the Nobel Peace Prize for his struggle for human rights. China censored the news about the award and Liu Xiaobo was not able to attend the award ceremony in Norway.

Muhammad Yunus is a Bangladeshi economist who developed a concept of microcredits – loans given to poor people wishing to set up their own business. He co-founded Yunus Social Business – Global Initiatives to solve social problems around the world. In 2006 he received the Nobel Peace Prize for combating extreme poverty.

Wangari Maathai, a Kenyan environmental and political activist, was born in 1940 and died in 2011. During her lifetime she campaigned for equal benefits for women. She founded Green Belt Movement, which resulted in creating new jobs, especially for women in nurseries. At the same time by the campaign of planting trees she opposed widening the deserts which led to increasing the level of poverty and hunger. She became the first African woman to receive the Nobel Peace Prize in 2004 for her activities.

Born in 1972 **Leymah Gbowee** is a Liberian peace activist who united women of different religions. In 2002 she organised a women's peace movement that helped bring an end to the Liberian Civil War (thousands of women dressed in white were gathering to sing and pray for peace to stop the tyranny of Charles Taylor) and then helped elect Ellen Johnson-Sirleaf as the first female head of state in Africa. Leymah Gbowee was awarded the Nobel Peace Prize together with Ellen Johnson-Sirleaf and Tawakkul Karman for non-violent fight for the safety of women and women's rights in 2011.

PROFILES OF THE NOBEL PEACE PRIZE LAUREATES – THE CHART

Based on the texts from Exercise: Profiles of the Nobel Peace Prize Laureates, fill out the table below.

NAME	NATIONALITY	WHEN AWARDED THE NOBEL PRIZE	ACTIVITY
Martin Luther King			
Nelson Mandela			
Shirin Ebadi			
Liu Xiaobo			
Muhammad Yunus			
Wangari Maathai			
Leymah Gbowee			

NOBEL PEACE PRIZE LAUREATES – INDIVIDUALS

Martin Luther King
Muhammad Yunus
Liu Xiaobo
Nelson Mandela
Leymah Gbowee
Wangari Maathai
Shirin Ebadi

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

KWESTIONARIUSZ EWALUACJI MATERIAŁÓW

Zachęcamy do skorzystania z krótkiego kwestionariusza, który pomoże Państwu dokonać ewaluacji zajęć przeprowadzonych na podstawie materiałów zawartych w niniejszej publikacji. Wypełniony kwestionariusz mogą Państwo przesłać do nas mailem (ankieta.globalna@ceo.org.pl) lub pocztą; mogą go Państwo także wypełnić bezpośrednio na stronie internetowej: http://bit.ly/ewaluacja_materialow. Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i komentarze.

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej,
ul. Noakowskiego 10/1, 00-666 Warszawa, z dopiskiem „W świat z klasą”

Informacje o osobie testującej oraz grupie:

Imię i nazwisko:

E-mail:

Adres szkoły/institucji:

Tytuł publikacji oraz scenariusza/ćwiczenia/projektu:

Liczebność grupy:

Rodzaj zajęć, na których przetestowano materiał: lekcja przedmiotowa/koło zainteresowań/inne (jakie?):

Przygotowanie do prowadzenia zajęć:

Ile czasu wymagało przygotowanie się do zajęć na podstawie wykorzystanego materiału?

Czy przygotowując się do prowadzenia zajęć sięgał Pan/Pani do innych materiałów niż zawarte w niniejszej publikacji? Jeśli tak – po jakie?

Prowadzenie:

W jakim stopniu udało się Panu/Pani zrealizować cele i poszczególne elementy wykorzystanego materiału? Jeśli jakiś cel lub element nie został zrealizowany, prosimy o wskazanie go i uzasadnienie.

Jakie elementy materiału szczególnie się sprawdziły, a jakie okazały się trudne do realizacji bądź niezrozumiałe? Dlaczego?

Reakcje uczniów i uczennic:

W jakim stopniu uczniowie/uczennice zaangażowali się w zajęcia przeprowadzone na podstawie zaproponowanego materiału?

Czy treści zawarte w materiale wymagały dodatkowego wyjaśnienia? Jeśli tak, to które?

Dodatkowe uwagi:

W świat z klasą (ang. *World-Class Teaching*) to międzynarodowy projekt, który ma na celu wspieranie nauczycieli i nauczycielek szkół gimnazjalnych w systematycznym włączaniu perspektywy globalnej do zajęć przedmiotowych w odniesieniu do treści podstawy programowej. W ramach polskiej części projektu nauczyciele i nauczycielki tworzą materiały edukacyjne i rozwijają kompetencje z zakresu edukacji globalnej w ramach sześciu przedmiotów: WOS-u, historii, języka polskiego, języka angielskiego, biologii, plastyki. Projekt jest realizowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej (Polska), Leeds Development Education Centre (Wielka Brytania), People in Peril Association (Słowacja), Südwind Agentur (Austria), NEGO-COM (Benin) oraz Centro de Criação de Imagem Popular (Brazylia).

Edukacja globalna na zajęciach języka angielskiego w gimnazjum

Autorki i autorzy:

Bogumił Filipiuk, Szkoła Podstawowa nr 353 w Warszawie
 Anna Hentel, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Puławach
 Magdalena Rewers, Gimnazjum nr 9 w Rzeszowie
 Monika Ryrych, Gimnazjum nr 2 w Czechowicach-Dziedzicach
 Agnieszka Sporysiak, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 5 w Zabrzu

Koordynatorka projektu: Elżbieta Krawczyk
Redakcja: Elżbieta Krawczyk, Marta Sykut, Jędrzej Witkowski
Redakcja językowa: Maria Kowalska, Jeffrey Treisbach, Marta Sykut
Konsultacja merytoryczna: Agnieszka Orzechowska
Konsultacja metodyczna: Małgorzata Bajorek, Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń
Projekt graficzny, ilustracje i skład:
 RZECZYPOBRAZKOWE.PL

Wydawca: Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
Wydanie II, Warszawa 2015
Druk: Drukarnia Siedem
ISBN: 978-83-64602-73-3

Wydrukowano na papierze ekologicznym.

polska pomoc

Publikacja jest współfinansowana w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2015 r. oraz ze środków Unii Europejskiej.

Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autorów i autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ani Unii Europejskiej.

Publikacja „Edukacja globalna na zajęciach języka angielskiego w gimnazjum” jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosownej licencji, o posiadaczach i posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

Wersja elektroniczna publikacji jest dostępna na stronie: globalna.ceo.org.pl

Centrum Edukacji Obywatelskiej to niezależna instytucja edukacyjna, działająca od 1994 roku. Upowszechniamy wiedzę, umiejętności i postawy kluczowe dla społeczeństwa obywatelskiego. Wprowadzamy do szkół programy, które nauczycielkom i nauczycielom pozwalają lepiej i skuteczniej uczyć, a młodym ludziom pomagają zrozumieć świat, rozwijają krytyczne myślenie, wiarę we własne możliwości, zachęcają do angażowania się w życie publiczne i działania na rzecz innych. Obecnie realizujemy blisko 30 programów adresowanych do szkół, kadry pedagogicznej oraz uczniów i uczennic.

Publikacje przedmiotowe do: WOS-u, historii, języka polskiego, języka angielskiego, biologii i plastyki znajdują Państwo na stronie: **www.globalna.ceo.org.pl**.

